

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά
και Επενδυτικά Ταμεία

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Διαρθρωτικά Ταμεία
της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ 2007-2013»

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Μάρτιος 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	8
3.1. Ανάλυση υλοποίησης.....	8
3.1.1. Ενημέρωση ως προς τη φυσική υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος	8
3.1.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία	8
3.1.3. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση της χρήσης των ταμείων	9
3.1.4. Συμβολή ανά «ομάδες - στόχοι»	12
3.1.5. Ανάκτηση ή εκ νέου χρήση της συνδρομής.....	13
3.1.6. Ποιοτική ανάλυση.....	15
3.2. Στοιχεία σχετικά με τη συμμόρφωση με το Κοινωνικό Δίκαιο	19
3.3. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους	25
3.3.1. Προβλήματα σύμφωνα με το Άρθρο 62(1) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006	28
3.3.2. Παρακολούθηση Ευρημάτων από τη Διαχειριστική Αρχή και πρόσθετες δειγματοληπτικές επαληθεύσεις	29
3.4. Αλλαγές στο πλαίσιο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος	34
3.4.1. Κοινωνικοοικονομικές Εξελίξεις	34
3.4.2. Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020	42
3.4.3. Τροποποιήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος.....	44
3.4.4. Ουσιαστική Τροποποίηση λόγω Διάρκειας των Πράξεων.....	46
3.5. Συμπληρωματικότητα με άλλα μέσα	47
3.6. Χρησιμοποίηση Τόκων	49
4. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	50
4.1. Επιτροπή Παρακολούθησης	50
4.2. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα.....	51
4.3. Διαδικασίες Παρακολούθησης και Ελέγχου της Υλοποίησης του Προγράμματος.....	52
4.4. Αξιολόγηση.....	55
5. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	60
5.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ .	60
5.1.1. Ειδικοί Στόχοι	60
5.1.2. Φυσική Υλοποίηση.....	60
5.1.3. Ποιοτική ανάλυση.....	63
5.1.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους	65
5.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	66
5.2.1. Ειδικοί Στόχοι	66
5.2.2. Φυσική Υλοποίηση.....	67
5.2.3. Ποιοτική ανάλυση.....	69
5.2.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους	70
5.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	70
5.3.1. Ειδικοί Στόχοι	70

5.3.2. Φυσική Υλοποίηση.....	72
5.3.3. Ποιοτική ανάλυση.....	76
5.3.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους.....	78
5.4. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	79
5.4.1. Ειδικοί Στόχοι.....	79
5.4.2. Φυσική Υλοποίηση.....	80
5.4.3. Ποιοτική ανάλυση.....	82
5.4.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους.....	85
5.5. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ.....	85
5.5.1. Ειδικοί Στόχοι.....	85
5.5.2. Φυσική Υλοποίηση.....	87
5.5.3. Ποιοτική ανάλυση.....	90
5.5.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους.....	92
5.6. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ	93
5.6.1. Ειδικοί Στόχοι.....	93
5.6.2. Φυσική Υλοποίηση.....	94
5.6.3. Ποιοτική ανάλυση.....	95
5.6.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους.....	96
5.7. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ.....	96
5.7.1. Ειδικοί Στόχοι.....	96
5.7.2. Φυσική Υλοποίηση.....	97
5.7.3. Ποιοτική ανάλυση.....	98
5.7.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους.....	98
6. ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ.....	99
7. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ (ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΜΧΤ) ΣΕ ΦΑΣΕΙΣ.....	102
8. ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΕΡΓΑ.....	104
9. ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	105
10. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ.....	107
10.1 Δράσεις Τεχνικής Βοήθειας	107
11. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ	109
11.1. Σχέδιο Επικοινωνίας.....	109
11.2. Μέτρα Πληροφόρησης και Δημοσιότητας που λήφθηκαν.....	109
11.2.1. Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας από τη Διαχειριστική Αρχή	110
11.2.2. Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας από τους Ενδιάμεσους Φορείς	116
11.3. Ρυθμίσεις για τη Δημοσίευση του Καταλόγου Δικαιούχων	118
11.4. Δείκτες.....	118
11.5. Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων της Υλοποίησης των Μέτρων Πληροφόρησης και Δημοσιότητας.....	119
12. ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΜΧΤ)	126
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	131

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:	Σχετικός Στόχος:
	Περιφερειακή Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και Σύγκλιση (Ταμείο Συνοχής)
	Σχετική Επιλέξιμη Περιοχή:
	Κυπριακή Δημοκρατία
	Περίοδος Προγραμματισμού:
	2007 - 2013
	Αριθμός Προγράμματος (αριθ. CCI):
	2007CY16UP0001
	Τίτλος Προγράμματος:
	Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα
ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ:	Έτος Υποβολής Στοιχείων:
	2017
	Ημερομηνία Έγκρισης της Ετήσιας Έκθεσης από την Επιτροπή Παρακολούθησης:
	27 Μαρτίου 2017 (με γραπτή διαδικασία)

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Τελική Έκθεση Υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» 2007-2013 ετοιμάστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 67, παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το κλείσιμο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, που εγκρίθηκαν για συνδρομή από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής 2007-2013 [C(2015) 2771, παράρτημα 1].

Η Τελική Έκθεση παρουσιάζει συγκεντρωτικά στοιχεία και πληροφορίες για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για το σύνολο της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, η οποία επεκτείνεται μέχρι και την 31^η Δεκεμβρίου 2015, που είναι η τελευταία ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών σύμφωνα με τους Κανονισμούς της ΕΕ.

Η Έκθεση ετοιμάστηκε από τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της ως Διαχειριστική Αρχή, με τη συμβολή των Ενδιάμεσων Φορέων και της Αρχής Πιστοποίησης.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική για αξιοποίηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, μέσα στα πλαίσια του Στόχου «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» (μεταβατική ρύθμιση phasing-in), καθώς και του Ταμείου Συνοχής, μέσα στα πλαίσια του Στόχου Σύγκλισης, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 17 Σεπτεμβρίου 2007.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος προέκυψαν ανάγκες τροποποίησής του, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Προγράμματος και της καλύτερης οικονομικής διαχείρισης. Περισσότερες λεπτομέρειες δίνονται αναλυτικά στο **Κεφάλαιο 3.4.3**.

Ο Στρατηγικός Στόχος του Προγράμματος είναι **η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας στο πλαίσιο συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης**. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αδυναμιών, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, στα πλαίσια αειφόρου ανάπτυξης, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης, την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, καθώς και την υλοποίηση της κυρίαρχης επιδίωξης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, για επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω υψηλών ρυθμών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Η στρατηγική στόχευση του Προγράμματος επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της ποιοτικής διάστασης της ανταγωνιστικότητας, μέσω της επέκτασης και ενδυνάμωσης των δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας, κυρίως τεχνολογικής έντασης και έντασης γνώσης, με την παράλληλη βελτίωση της σχέσης τιμής/κόστους, μέσω της ενδυνάμωσης της παραγωγικότητας και της συγκράτησης του ρυθμού αύξησης του κόστους των συντελεστών παραγωγής. Η βελτίωση επιδιωκόταν στα πλαίσια

αιεφόρου ανάπτυξης, ενσωματώνοντας την περιβαλλοντική πτυχή σε όλους τους τομείς οικονομικής ανάπτυξης.

Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου, οι παρεμβάσεις του Προγράμματος υλοποιήθηκαν σε συμπληρωματικότητα με παρεμβάσεις που συγχρηματοδοτήθηκαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή 2007-2013», καθώς και από το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013».

Ο Στρατηγικός Στόχος του Προγράμματος επιτεύχθηκε μέσω των ακόλουθων τριών αλληλένδετων Γενικών Στόχων:

- (α) Βελτίωση της ελκυστικότητας της χώρας, μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης βασικών υποδομών.**
- (β) Προώθηση της κοινωνίας της γνώσης και καινοτομίας και βελτίωση του παραγωγικού περιβάλλοντος.**
- (γ) Δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων στις αστικές περιοχές και στην ύπαιθρο.**

Οι παρεμβάσεις για την επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου και των Γενικών Στόχων του Προγράμματος ομαδοποιούνται και ιεραρχούνται στους ακόλουθους πέντε (5) Άξονες Προτεραιότητας:

- 1. Βασικές υποδομές στον τομέα του περιβάλλοντος.**
- 2. Βασικές μεταφορικές υποδομές.**
- 3. Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία.**
- 4. Παραγωγικό περιβάλλον.**
- 5. Αναζωογόνηση αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου.**

Επιπρόσθετα, για την ομαλή υλοποίηση του Προγράμματος, διαμορφώθηκαν δύο (2) Άξονες Προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας ως ακολούθως:

- 6. Τεχνική βοήθεια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.**
- 7. Τεχνική βοήθεια του Ταμείου Συνοχής.**

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Επιχειρησιακού Προγράμματος ήταν €579,6 εκ., εκ των οποίων τα €279,5 εκ. προήλθαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), €213,2 εκ. από το Ταμείο Συνοχής και €86,9 εκ. από εθνικούς πόρους. Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών του Προγράμματος ανήλθε σε €590,4 εκ., καθιστώντας δυνατή την πλήρη απορρόφηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων. Τα πρόσθετο ποσό των €10,8 εκ. προήλθε από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Η Τελική Έκθεση αποτελείται από τα ακόλουθα κεφάλαια:

- Στο **Κεφάλαιο 3** παρουσιάζεται η επισκόπηση της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, την ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων, την ανάλυση της χρήσης των Ταμείων κ.ά.,
- Στο **Κεφάλαιο 4** παρουσιάζονται οι ρυθμίσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης που εφαρμόστηκαν,
- Στο **Κεφάλαιο 5** περιγράφεται η υλοποίηση του Προγράμματος ανά Άξονα Προτεραιότητας,
- Στο **Κεφάλαιο 6** γίνεται αναφορά στα Μεγάλα Έργα,
- Στο **Κεφάλαιο 7** καταγράφονται τα μη Μεγάλα Έργα που θα υλοποιηθούν σε φάσεις,
- Στο **Κεφάλαιο 8** καταγράφονται τα μη λειτουργούντα έργα,
- Στο **Κεφάλαιο 9** καταγράφονται έργα που υπόκεινται σε εν εξελίξει έρευνες από την Αστυνομία χωρίς ανασταλτικό αποτέλεσμα,
- Στο **Κεφάλαιο 10** περιγράφεται ο τρόπος αξιοποίησης της Τεχνικής Βοήθειας,
- Στο **Κεφάλαιο 11** παρουσιάζονται τα μέτρα και οι δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας, που λήφθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή και τους Ενδιάμεσους Φορείς,
- Στο **Κεφάλαιο 12** περιγράφεται η χρήση Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1. Ανάλυση υλοποίησης

3.1.1. Ενημέρωση ως προς τη φυσική υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Οι Δείκτες Στρατηγικής που έχουν περιληφθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα είναι:

Πίνακας 1: Δείκτες Στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος														
Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Τελική Επίτευξη
Δημιουργία Άμεσων Μεικτών θέσεων Εργασίας	Αριθμός	-	1.500	-	107	152	352	304	325	226	235	280	255	2.236
Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ	Ποσοστό (%)	0,3	0,5*	0,40	0,39	0,45	0,45	0,45	0,43	0,46	0,48	0,46 ^(π)	-	0,46
Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από Χώρους Υγειονομικής Ταφής	Ποσοστό (%)	26,6	100	-	-	-	-	-	-	-	-	33,2	-	33,2
Αύξηση του ποσοστού των μετακινήσεων μέσω του Συστήματος Δημοσίων Μεταφορών	Ποσοστό (%)	2,00	10,00	-	-	-	-	-	-	-	-	5,35	-	5,35
Συνεισφορά Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στη συνολική κατανάλωση ενέργειας	Ποσοστό (%)	4,5	9	4,0	5,1	5,6	6,0	6,0	6,8	8,1	9,0	9,4 ^(π)	-	9,4 ^(π)
Νέες Επιχειρήσεις που δημιουργούνται στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών	Αριθμός	-	360	-	-	-	8	46	74	79	110	156	189	662

Σημειώσεις:

* Ο στόχος αναθεωρήθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση το 2010 στα πλαίσια της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 από 1% σε 0,5% και αφορά το έτος 2020.

^(π) Αφορούν προκαταρκτικά στοιχεία (πηγή: EUROSTAT)

Περισσότερες πληροφορίες για την επίτευξη των Δεικτών Στρατηγικής παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 3.1.6.**

3.1.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα συνολικά χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιχειρησιακού Προγράμματος, ανά Άξονα:

Πίνακας 2: Χρηματοοικονομικά Στοιχεία του Επιχειρησιακού Προγράμματος					
Άξονας Προτεραιότητας / Ταμείο	Συνολική Χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος (κοινοτική και εθνική)	Βάση Υπολογισμού της Συνεισφοράς της Ένωσης (δημόσιο ή συνολικό κόστος)	Συνολικό Ποσό Πιστοποιημένων Επιλέξιμων Δαπανών που Καταβλήθηκαν από Δικαιούχους*	Αντίστοιχη Δημόσια Συνεισφορά	Ποσοστό Υλοποίησης (%)
	α	β	γ	δ	ε = δ/α
ΑΠ1 - Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος - Ταμείο Συνοχής	132.464.706	Δημόσιο	137.816.728	137.816.728	104,04
ΑΠ2 - Βασικές Μεταφορικές Υποδομές - Ταμείο Συνοχής	111.305.276	Δημόσιο	120.540.920	120.540.920	108,29
ΑΠ3 - Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία - ΕΤΠΑ	87.494.118	Δημόσιο	92.494.738	86.477.079	98,83
ΑΠ4 - Παραγωγικό Περιβάλλον - ΕΤΠΑ	78.764.706	Δημόσιο	153.761.579	75.621.854	96,01
ΑΠ5 - Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου - ΕΤΠΑ	147.813.358	Δημόσιο	164.737.718	149.144.255	101,00
ΑΠ6 - Τεχνική Βοήθεια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ	14.705.883	Δημόσιο	14.226.915	14.226.915	96,74
ΑΠ7 - Τεχνική Βοήθεια του Ταμείου Συνοχής - Ταμείο Συνοχής	7.058.824	Δημόσιο	6.538.735	6.538.735	92,63
ΣΥΝΟΛΟ	579.606.871	Δημόσιο	690.117.333	590.366.485	101,86

*Περιλαμβάνει και ιδιωτική συμμετοχή

3.1.3. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση της χρήσης των ταμείων

Οι δεσμεύσεις ανά κατηγορία διάστασης της Κοινοτικής Συνεισφοράς μέχρι και το 2015 και όλοι οι σχετικοί συνδυασμοί σύμφωνα με το Μέρος Γ, Παράρτημα II, του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1828/2006 της Επιτροπής έχουν καταγραφεί σε ειδικούς πίνακες, οι οποίοι θα υποβληθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του πληροφοριακού συστήματος «SFC 2007» κατά την επίσημη υποβολή της Τελικής Έκθεσης. Οι πιο κάτω πίνακες παρουσιάζουν σωρευτικά τις δεσμεύσεις της Κοινοτικής Συνεισφοράς ανά διάσταση, για τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα κατά τη διάρκεια υλοποίησής του:

Πίνακας 3: Κοινοτική Συνδρομή ανά Κατηγορία Διάστασης με βάση τα Ενταγμένα Έργα μέχρι τις 31/12/15	
Διάσταση 1 (Θεματική Προτεραιότητα)	
Κωδικός	Ποσό Κοινοτικής Συνεισφοράς (€)
01 - Δραστηριότητες Ε&ΤΑ σε ερευνητικά κέντρα	18.985.279
02 - Υποδομή Ε&ΤΑ (συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, των οργάνων και των δικτύων υπολογιστών μεγάλης ταχύτητας που συνδέουν ερευνητικά κέντρα) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	17.557.563
03 – Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), μεταξύ αυτών και άλλων επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ιδρυμάτων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κάθε τύπου, περιφερειακών αρχών, ερευνητικών κέντρων και επιστημονικών και τεχνολογικών πόλων (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, τεχνοπόλοι κ.λπ.)	684.664
04 - Βοήθεια προς την Ε&ΤΑ, ιδίως των ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες Ε&ΤΑ ερευνητικών κέντρων)	8.955.267
05 - Προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	1.839.379
08 - Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	71.363.534
09 – Άλλα Μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	3.059.387
13 - Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)	13.812.550
20 – Αυτοκινητόδρομοι	60.344.543
23 - Περιφερειακές/τοπικές οδοί	21.913.042
30 – Λιμένες	15.150.388
40 - Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	4.115.583
44 - Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	11.924.649
46 - Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	76.441.852
50 - Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	20.924.609
52 - Προαγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	21.724.751
59 - Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	10.095.632
61 - Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναζωογόνηση	87.471.436
74 – Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών και της εκπαίδευσης ερευνητών, και δραστηριότητες δικτύωσης μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων	175.034
75 - Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	8.474.160
85 - Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	12.053.891
86 - Αξιολόγηση και μελέτες· ενημέρωση και επικοινωνία	5.598.645
Σύνολο (€)	492.665.838

Διάσταση 2 (Μορφή Χρηματοδότησης)	
Κωδικός	Ποσό Κοινοτικής Συνεισφοράς (€)
01 - Μη επιστρεπτέα ενίσχυση	476.668.838
02 - Ενίσχυση (δάνειο, επιδότηση επιτοκίου, εγγυήσεις)	15.997.000
Σύνολο (€)	492.665.838

Διάσταση 3 (Εδαφική Διάσταση)	
Κωδικός	Ποσό Κοινοτικής Συνεισφοράς (€)
01 - Αστική περιοχή	236.953.688
02 - Ορεινή περιοχή	7.459.704
05 - Αγροτικές περιοχές (εκτός από ορεινές, νησιωτικές ή αραιοκατοικημένες και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές)	80.731.226
00 - Άνευ αντικειμένου	167.521.219
Σύνολο (€)	492.665.838

Διάσταση 4 (Οικονομική Δραστηριότητα)	
Κωδικός	Ποσό Κοινοτικής Συνεισφοράς (€)
01 - Γεωργία, θήρα και δασοκομία	940.517
02 – Αλιεία	453.521
03 - Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	892.092
06 - Μη κατονομαζόμενες μεταποιητικές βιομηχανίες	24.489.045
08 - Παροχή ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού ύδατος	4.225.095
09 - Συλλογή, καθαρισμός και διανομή ύδατος	1.275.392
10 – Ταχυδρομεία και Τηλεπικοινωνίες	529.952
11 – Μεταφορές	119.431.729
12 – Κατασκευές	77.042.430
13 – Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο	187.884
14 - Ξενοδοχεία και εστιατόρια	14.608.540
15 - Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	15.997.000

17 - Δημόσια διοίκηση	13.969.935
18 – Εκπαίδευση	10.624.297
19 - Δραστηριότητες για την υγεία του ανθρώπου	11.989.638
20 - Κοινωνική εργασία, υπηρεσίες προς το κοινωνικό σύνολο, κοινωνικές και ατομικές υπηρεσίες	10.175.324
21 - Δραστηριότητες που συνδέονται με το περιβάλλον	117.759.245
22 - Άλλες μη κατονομαζόμενες υπηρεσίες	68.074.202
Σύνολο (€)	492.665.838

Διάσταση 5 (Γεωγραφική Περιοχή)	
Κωδικός	Ποσό Κοινοτικής Συνεισφοράς (€)
CY00 – Όλες οι πιο πάνω παρεμβάσεις για την Κύπρο εντάσσονται στο επίπεδο NUTS II	492.665.838
Σύνολο (€)	492.665.838

3.1.4. Συμβολή ανά «ομάδες - στόχοι»

Τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος αποσκοπούσαν, ανάμεσα σε άλλα, στην παροχή στήριξης για ανάπτυξη συγκεκριμένων ομάδων-στόχου, οι οποίες περιγράφονται πιο κάτω:

(α) Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

Μέσα από τα Σχέδια Χορηγιών που υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2007-2013 επωφελήθηκαν με άμεσες ενισχύσεις συνολικά εννιακόσιες εβδομήντα οκτώ (978) μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στους ευρύτερους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, τα Σχέδια επικεντρώθηκαν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του μεταποιητικού τομέα, στην ενθάρρυνση της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας, καθώς και στον εμπλουτισμό και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη στήριξη νέων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να λάβουν ενίσχυση εξακόσιες εξήντα δύο (662) ΜΜΕ, δηλαδή 68% του συνόλου των επιχειρήσεων που ενισχύθηκαν από όλα τα Σχέδια Χορηγιών.

Τα Σχέδια Χορηγιών είχαν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Εκτιμάται ότι στο σύνολο των 1.015 επιχειρήσεων που έλαβαν ενίσχυση μέσω των Σχεδίων δημιουργήθηκαν 2.236 νέες θέσεις εργασίας.

(β) Ερευνητική Κοινότητα

Η αύξηση της ερευνητικής κοινότητας της Κύπρου ήταν ακόμα μια από τις ομάδες-στόχου που επωφελήθηκαν από την υλοποίηση του Προγράμματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία».

Μέσω των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν στα διάφορα ερευνητικά προγράμματα και προτάσεις που υλοποιήθηκαν για ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας, καθώς και για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της ερευνητικής/ακαδημαϊκής κοινότητας και των επιχειρήσεων, δημιουργήθηκαν 587 νέες θέσεις απασχόλησης ερευνητικού δυναμικού.

(γ) Αστικά Κέντρα

Μέρος των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος αποσκοπούσαν στην αναζωογόνηση των αστικών κέντρων των πόλεων και στη βελτίωση της ελκυστικότητάς τους, συμβάλλοντας παράλληλα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιήθηκαν δέκα (10) έργα, μέσα από τα οποία αναβαθμίστηκε έκταση 698.000 τ.μ. των αστικών κέντρων. Επιπρόσθετα, υλοποιήθηκαν δύο (2) έργα στη Λευκωσία που σχετίζονται με τον τομέα των δημόσιων μεταφορών, μέσω των οποίων επιτεύχθηκε μείωση του χρόνου διαδρομής των λεωφορείων στα τμήματα εφαρμογής αποκλειστικών λωρίδων λεωφορείων κατά 21 λεπτά, ενώ παράλληλα έγινε ελκυστικότερη η χρήση των αστικών λεωφορείων συμβάλλοντας στην αύξηση του ποσοστού των μετακινήσεων μέσω του Συστήματος Δημοσίων Μεταφορών στην επαρχία Λευκωσίας.

(δ) Ύπαιθρος

Ένας ακόμα στόχος του Επιχειρησιακού Προγράμματος ήταν και η ενίσχυση της ανάπτυξης της υπαίθρου, μέσα από έργα που θα αναβάθμιζαν τις περιοχές αυτές, προσελκύοντας επισκέπτες τόσο από την Κύπρο όσο και από το εξωτερικό.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιήθηκαν εννέα (9) έργα ανάπτυξης κοινόχρηστων χώρων/δημιουργίας πολιτιστικών κέντρων σε αντίστοιχο αριθμό κοινοτήτων ορεινών περιοχών. Επίσης, ενισχύθηκαν 62 ΜΜΕ με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου, οι οποίες δημιούργησαν ή/και ανακαίνισαν αντίστοιχο αριθμό μονάδων αγροτουρισμού.

3.1.5. Ανάκτηση ή εκ νέου χρήση της συνδρομής

Μεταξύ του έτους 2015 και του κλεισίματος του Επιχειρησιακού Προγράμματος πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δαπάνες ύψους **€186.774.555,65 (συνολική επιλέξιμη δημόσια δαπάνη με αντίστοιχη δαπάνη δικαιούχων €206.499.662,54)** και διενεργήθηκαν οικονομικές διορθώσεις ύψους **€9.126.264,47 (δημόσια δαπάνη με αντίστοιχη δαπάνη δικαιούχων €11.835.017,30)**.

Σωρευτικά¹, κατά τη διάρκεια του Επιχειρησιακού Προγράμματος, πιστοποιήθηκαν στην ΕΕ **€601.301.605,66 (δημόσιες δαπάνες με αντίστοιχη δαπάνη δικαιούχων €703.180.865,47)** και πραγματοποιήθηκαν οικονομικές διορθώσεις ύψους **€10.741.525,96 (δημόσια δαπάνη με αντίστοιχη δαπάνη δικαιούχων €12.869.938,72)**. Επιπρόσθετα, οι οικονομικές διορθώσεις που επιβλήθηκαν εκτός συστήματος (αφαιρέσεις από επόμενα αιτήματα δαπανών) ανήλθαν σε €89.195,13 (δημόσιες δαπάνες) και €304.387,39 (δαπάνες δικαιούχου). Λαμβάνοντας υπόψη και τις πιο πάνω διορθώσεις, το γενικό σύνολο οικονομικών διορθώσεων για την Προγραμματική Περίοδο ανέρχεται σε **€10.830.721,09 (δημόσιες δαπάνες)** και **€13.174.326,11 (δαπάνες δικαιούχου)**.

Σημειώνεται ότι μεγάλο μέρος των οικονομικών διορθώσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το κλείσιμο του Προγράμματος δεν αφορούσαν σε παρατυπίες, αλλά σε διορθώσεις κατά το διαχωρισμό των έργων σε φάσεις ή άλλες διορθώσεις. Μεταξύ της τελευταίας ενδιάμεσης αίτησης πληρωμής και της τελικής αίτησης πληρωμής, οι οικονομικές διορθώσεις που επιβλήθηκαν ανήλθαν σε **περίπου €8,6εκ. (δημόσια δαπάνη)** και προέκυψαν **κυρίως** από τα πιο κάτω έργα:

- 42720 - Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και του Περιβάλλοντα Χώρου: οι συνολικές οικονομικές διορθώσεις κατά το διαχωρισμό του έργου σε φάσεις ανήλθαν σε €5.112.321,71, ενώ διορθώσεις ύψους €31.713,32 αφορούσαν σε κατ' αποκοπή οικονομική διόρθωση στις δαπάνες του αρχιτέκτονα-μελετητή του έργου, λόγω αδυναμιών που εντοπίστηκαν κατά τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης (σύνολο οικονομικών διορθώσεων έργου €5.144.035,03).
- 41516 - Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου (Κάθετος Δρόμος): οι συνολικές οικονομικές διορθώσεις κατά το διαχωρισμό του έργου σε φάσεις ανήλθαν σε €1.202.603,39 και αφορούσαν απαλλοτριώσεις γης για το έργο, οι οποίες ξεπερνούσαν το 10% του συνολικού κόστους της Φάσης Α' του έργου.
- 47930 - Μελέτη, Κατασκευή και 12μηνη Λειτουργία της Επέκτασης και Αναβάθμισης του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων Λάρνακας: συνολική οικονομική διόρθωση ύψους €1.380.457,97, που αφορούσε σε κατ' αποκοπή διόρθωση 5% επί του συνόλου των δαπανών του έργου/σύμβασης, που επιβλήθηκε μετά από εισήγηση της Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου, λόγω αδυναμιών που παρατηρήθηκαν κατά την ανάθεση της σύμβασης.
- 41088 - Σύστημα Υποβολής Εγγράφων για Εγγραφή Εταιρειών μέσω Διαδικτύου (e-filing): επιβλήθηκε κατ' αποκοπή οικονομική διόρθωση 25% επί των συνολικών δαπανών της σύμβασης συνολικού ύψους €183.316,24, λόγω σημαντικών καθυστερήσεων στο έργο χωρίς την εξασφάλιση των απαραίτητων εγκρίσεων από τα αρμόδια όργανα.
- 42793 - Σταθμός Μετεπιβίβασης Πλατείας Σολωμού: οι συνολικές οικονομικές διορθώσεις κατά το διαχωρισμό του έργου σε φάσεις ανήλθαν σε €47.313,99, ενώ οικονομικές διορθώσεις ύψους €53.872,79 επιβλήθηκαν λόγω της αύξησης στο ποσοστό αμοιβής των αρχιτεκτόνων-μελετητών του έργου χωρίς τις απαραίτητες εγκρίσεις από τα αρμόδια όργανα. €41.834,88

¹ Πριν τους καταλογισμούς

αφορά σε οικονομική διόρθωση για μη επιλέξιμο ΦΠΑ επί των περιπτώσεων και του σταθμαρχείου που είχε υποβληθεί προς συγχρηματοδότηση, ενώ η διόρθωση ύψους €1.241,84 επιβλήθηκε λόγω χρήσης λανθασμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας επί των αμοιβών των αρχιτεκτόνων του έργου (σύνολο οικονομικών διορθώσεων έργου €144.263,50).

- 40946 - Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Αστρομερίτη – Περιστερώνας - Ακακίου: επιβλήθηκαν συνολικά οικονομικές διορθώσεις ύψους €112.200,17, που αφορούσαν κυρίως σε μη επιλέξιμα ποσά εργασιών ασφαλοστρωσης και χωματουργικών δρόμου πρόσβασης στο πράσινο σημείο (εκτός ορίου του έργου), που πιστοποιήθηκαν εκ παραδρομής και εντοπίστηκαν εκ των υστέρων από το Δικαιούχο.
- 46519 - Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Οικιακών Στερεών Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) επαρχίας Λεμεσού, Φάση Α': οι συνολικές οικονομικές διορθώσεις που επιβλήθηκαν από τον Ενδιάμεσο Φορέα κατά το κλείσιμο του έργου ύψους €81.107,11 αφορούσαν διάφορες τεχνικές αδυναμίες κατά την εκτέλεση των συμβάσεων, κυρίως τις συμβάσεις του μελετητή και του εργολάβου του έργου.

Με βάση το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου, τα ποσά που προέκυψαν από τη διενέργεια δημοσιονομικών διορθώσεων αφαιρούνται από την επόμενη Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την καταχώρηση καταλογισμού στο ΟΠΣ, διασφαλίζοντας έτσι την άμεση ανάκτησή τους από μέρους της Επιτροπής.

Δηλαδή, όσον αφορά τις διαδικασίες ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, έχει επιλεγεί η διαδικασία της απόσυρσης της σχετικής δαπάνης από το συγκεκριμένο Πρόγραμμα, με αποτέλεσμα την άμεση αποδέσμευση της κοινοτικής συμμετοχής για ανάληψη υποχρεώσεων για άλλες ενέργειες. Ως εκ τούτου, η εν λόγω δαπάνη δεν αντιμετωπίζεται ως “ανάκτηση” και ούτε περιλαμβάνεται στο προσάρτημα για τις ανακτήσεις, το οποίο συνοδεύει τη Δήλωση Δαπανών και την Αίτηση Πληρωμής.

Στις περιπτώσεις όπου το ποσό της επόμενης Δήλωσης Δαπανών και Αίτησης Πληρωμής δεν κάλυπτε το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης, τότε το επιπλέον ποσό καταβαλλόταν από τον Κρατικό προϋπολογισμό.

Η λήψη περαιτέρω ενεργειών για ανάκτηση του ποσού που είχε αχρεωστήτως καταβληθεί από τον αρμόδιο Δικαιούχο, με στόχο την αναπλήρωση του κρατικού προϋπολογισμού, διενεργείται μέσα στα πλαίσια των εθνικών διαδικασιών.

3.1.6. Ποιοτική ανάλυση

(α) Δείκτες Στρατηγικής

Οι πλείστοι στόχοι των Δεικτών Στρατηγικής στο τέλος της Προγραμματικής Περιόδου έχουν επιτευχθεί. Συγκεκριμένα, έχουν επιτευχθεί οι Στόχοι που αφορούν στη δημιουργία άμεσων μεικτών

θέσεων εργασίας, στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών και στη συνεισφορά των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στη συνολική κατανάλωση ενέργειας. Επίσης, θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί και ο στόχος της δαπάνης για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ, αφού ο στόχος αναθεωρήθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση το 2010 στα πλαίσια της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 από 1% σε 0,5% και αφορά στο έτος 2020.

Οι δύο στόχοι που δεν έχουν επιτευχθεί αφορούν στα εξής:

- (α) *Εξυπηρέτηση ολόκληρου του πληθυσμού της Κύπρου από Χώρους Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤ)*: Η μη επίτευξη οφείλεται στην καθυστέρηση που υπήρξε στην κατασκευή των Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) στις επαρχίες Λεμεσού και Λευκωσίας. Για το ΟΕΔΑ Λεμεσού, η καθυστέρηση προέκυψε λόγω της πολυπλοκότητας στο σχεδιασμό του ως Μεγάλο Έργο στον τομέα του περιβάλλοντος (δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία από τον Φορέα Υλοποίησης), καθώς και λόγω προσφυγών που κατέθεσαν στην Αναθεωρητική Αρχή οι μη επιτυγχόντες προσφοροδότες. Λόγω αυτών των καθυστερήσεων κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου, με την Φάση Α' του έργου να εντάσσεται στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 και τη Φάση Β' στην προγραμματική περίοδο 2014-2020. Σημειώνεται ότι η κατασκευή του έργου άρχισε τον Μάιο του 2015 και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2017.

Επίσης, βάσει του αναθεωρημένου Στρατηγικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων 2015-2021, η ανάγκη για δημιουργία πρόσθετης μονάδας στη Λευκωσία θα εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο και αφού προηγουμένως εφαρμοστούν τα μέτρα που προγραμματίζει το Τμήμα Περιβάλλοντος για χωριστή συλλογή, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση.

- (β) *Αύξηση του ποσοστού μετακινήσεων μέσω του Συστήματος Δημόσιων Μεταφορών στο 10%*. Η αύξηση έχει φτάσει μόνο στο 5,35% το 2015 και αφορά βασικά την επαρχία Λευκωσίας, η οποία είναι η μόνη επαρχία που διαθέτει στο παρόν στάδιο Ολοκληρωμένο Σχέδιο Κινητικότητας και είναι σε θέση να κάνει μετρήσεις. Ο δείκτης αυτός βελτιώθηκε σημαντικά σε σχέση με την τιμή βάσης (2%), αλλά απέχει πολύ από τον τελικό στόχο. Όλα τα έργα που προγραμματίστηκαν την περίοδο 2007-2013 έχουν ολοκληρωθεί, υπήρξε σημαντική αναβάθμιση σε όλο το φάσμα του Συστήματος Δημόσιων Μεταφορών της επαρχίας Λευκωσίας, αλλά φαίνεται ότι ο αρχικός στόχος που τέθηκε ίσως να ήταν υπεραισιόδοξος.

(β) Φυσική Υλοποίηση

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του Επιχειρησιακού προγράμματος εκδόθηκαν εκατό είκοσι έξι (126) Προσκήσεις Υποβολής Προτάσεων, συνολικού προϋπολογισμού ύψους €691,5 εκ., και εντάχθηκαν χίλια τετρακόσια ενενήντα επτά (1.497) έργα συνολικού προϋπολογισμού €616,1 εκ., σε ποσοστό 106,3% του συνολικού προϋπολογισμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών ανήλθε σε €590,4 εκ., το οποίο υπερβαίνει κατά €10,8 εκ. τον προϋπολογισμό του Προγράμματος, καθιστώντας δυνατή την πλήρη απορρόφηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων.

Τα έργα που έχουν εγκριθεί και ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα συμβάλουν πλήρως στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του Προγράμματος. Σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο αντιμετώπισης των

αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομία της Κύπρου, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς και της ραγδαίας επιδείνωσης που παρατηρήθηκε, δόθηκε, μεταξύ άλλων, έμφαση μέσα από το Πρόγραμμα στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τόσο μέσω Σχεδίων Χορηγιών όσο και μέσω ερευνητικών προγραμμάτων.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται τα συνολικά στοιχεία της φυσικής υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος:

Πίνακας 4: Φυσική Υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος-ΕΠ (€579,6 εκ)	
Στοιχεία Φυσικής Υλοποίησης	Σωρευτικά (2007-2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	126
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€691.530.138
Ποσοστό ενεργοποίησης του ΕΠ (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό Προγράμματος)	119,3%
Αριθμός Έργων που εντάχθηκαν	1.497
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€616.070.988
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού ΕΠ	106,3%
Σύνολο πιστοποιημένων δαπανών βάσει τελικής αίτησης πληρωμής	€590.366.486
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού ΕΠ	101,9%

(γ) Χρηματοοικονομικά Στοιχεία

Το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (δημόσια επιλέξιμη δαπάνη) ανήλθε σε **€590.366.486**, ποσοστό 101,9% του συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος (€579.606.871).

Οι συνολικές εισροές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν σε **€468.032.445** και αποτελούν το 95% του συνόλου των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων του Προγράμματος (€492.665.838). Το υπόλοιπο 5% κρατείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα επιστραφεί αφού ολοκληρωθούν όλες οι διαδικασίες κλεισίματος του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

(δ) Συμβολή του Επιχειρησιακού Προγράμματος στην υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020

Η στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματος συνάδει με τους στόχους της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 και του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Επίσης, υπάρχει συνάφεια του

Προγράμματος με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για την Πολιτική Συνοχής και με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Με σκοπό τη μεγίστη δυνατή συμβολή του Προγράμματος στην επίτευξη της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, έχει περιληφθεί στην αξιολόγηση των έργων του Προγράμματος κριτήριο με το οποίο εξετάζεται ο βαθμός συνέργειας και συνοχής με τις Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, καθώς και με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης.

Οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του Προγράμματος και συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 υπολογίζονται στο 54% της κοινοτικής συνεισφοράς του Προγράμματος.

(ε) Ισότητα των Φύλων

Τα έργα που εντάσσονταν και υλοποιούνταν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος διασφάλιζαν την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Προς αυτή την κατεύθυνση όλα τα έργα έπρεπε να λάβουν θετική αξιολόγηση ως προς τη συμβατότητά τους με τις κοινοτικές και εθνικές πολιτικές ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στο **Κεφάλαιο 3.2.**

(στ) Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος εκπονήθηκε τον Απρίλιο 2012 μελέτη για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος.

Με γνώμονα τους τρεις πυλώνες της Αειφόρου Ανάπτυξης, η Μελέτη αξιολόγησε τις επιπτώσεις σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η Μελέτη περιλάμβανε τα εξής:

1. Επιμέτρηση της μεταβολής των είκοσι περιβαλλοντικών δεικτών που υπήρχαν στην αρχική ΣΜΠΕ.
2. Προσδιορισμός της ταυτότητας της επίπτωσης για κάθε μια από τις μεταβολές που εντοπίστηκαν.
3. Για τις αρνητικές επιπτώσεις που προέκυψαν, έγινε αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της δυνατότητας λήψης μέτρων αντιμετώπισης, καθώς και αναζήτηση του κατάλληλου σταδίου σχεδιασμού για τα μέτρα αυτά.
4. Έρευνες Πεδίου με επιτόπιες επισκέψεις στα έργα που εξετάστηκαν με βάση το Νόμο 140(Ι)/2005.
5. Εκτίμηση και Αξιολόγηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε επίπεδο Προγράμματος και πώς αυτή επηρέασε τη συνολική επίδοση της χώρας.

Σημειώνεται ότι λήφθηκε επίσης υπόψη η Μελέτη Αξιολόγησης του Συστήματος των Δεικτών Παρακολούθησης των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 και πιο συγκεκριμένα το Κεφάλαιο που αφορά στη

Στρατηγική Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όπου έγινε και ανάλυση των περιβαλλοντικών δεικτών που προτάθηκαν στο πλαίσιο της αρχικής ΣΜΠΕ προς παρακολούθηση (περιεχόμενο του δείκτη, μετρησιμότητα, μέτρηση, απαιτούμενα στοιχεία, πηγή στοιχείων) καθώς και αντιστοίχιση των περιβαλλοντικών δεικτών αξιολόγησης με τους ειδικούς στόχους και τις κατηγορίες έργου του Προγράμματος.

Τα αποτελέσματα της μελέτης κατέδειξαν μια διατηρησιμότητα όσων επιπτώσεων εντοπίστηκαν στην αρχική ΣΜΠΕ, ενώ δεν προέκυψαν νέες επιπτώσεις.

(ζ) Διασφάλιση της Εταιρικής Σχέσης

Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος, επιτεύχθηκε με μέτρα που είχαν ήδη ληφθεί στο επίπεδο του προγραμματισμού, αλλά και με μέτρα που λήφθηκαν στα πλαίσια της ένταξης και υλοποίησης των έργων. Τα οριζόντια μέτρα για προώθηση της εταιρικής σχέσης περιλαμβάνουν:

- Την εμπλοκή όλων των εταίρων στα διάφορα στάδια προγραμματισμού του ΕΠ, μέσω της συμμετοχής τους στη Συμβουλευτική Επιτροπή Προγραμματισμού του ΕΠ και γενικότερα στην όλη διαδικασία ευρείας διαβούλευσης και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- Την αντιπροσωπευτική σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του ΕΠ.
- Την έγκριση των Γενικών Κριτηρίων Αξιολόγησης των έργων από την Επιτροπή Παρακολούθησης καθώς και τη γνωστοποίηση των ειδικών κριτηρίων επιλογής έργων στα πλαίσια των Σχεδίων Χορηγιών.
- Τη συμμετοχή των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωνικών εταίρων σε διάφορες επιτροπές για το συντονισμό και παρακολούθηση ορισμένων διατομεακών παρεμβάσεων.
- Τη διαβούλευση με τους οικονομικούς εταίρους για το σχεδιασμό διάφορων παρεμβάσεων, κυρίως εκείνων που απευθύνονται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, περιλαμβανομένων και των χρηματοδοτικών προϊόντων της Πρωτοβουλίας JEREMIE.

3.2. Στοιχεία σχετικά με τη συμμόρφωση με το Κοινοτικό Δίκαιο

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του με αριθμό 67.517 και ημερομηνία 17.7.2008, ενέκρινε τις διαδικασίες για διασφάλιση της συμβατότητας των έργων που συγχρηματοδοτήθηκαν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013. Με την ίδια Απόφαση καθορίστηκαν επίσης οι αρμόδιοι φορείς και οι διαδικασίες που θα έπρεπε να ακολουθούνταν, για να διασφαλίζεται η συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων με τις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές.

Στις 9 Αυγούστου 2008 η Διαχειριστική Αρχή απέστειλε σχετική Εγκύκλιο στους Ενδιάμεσους Φορείς, ενώ στις 20 Νοεμβρίου 2008 η ΔΑ διοργάνωσε σεμινάριο για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές. Οι Δικαιούχοι, δηλαδή οι φορείς που έχουν την ευθύνη για την υλοποίηση των έργων του Προγράμματος, όφειλαν να τηρούν την Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία σε σχέση με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, την προστασία του περιβάλλοντος και την ισότητα ανδρών και γυναικών, ενώ υποχρεούνταν, με βάση τους όρους που καθορίζονται στην εκάστοτε Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, να επισυνάπτουν μαζί με την υποβολή της αίτησης έργου τα απαιτούμενα πιστοποιητικά συμβατότητας με τις πιο πάνω πολιτικές από τους αρμόδιους φορείς. Σε περίπτωση που κατά το στάδιο της υποβολής της αίτησης δεν ήταν δυνατό να αξιολογηθεί η συμβατότητα με κάποια/ες πολιτική/ες, ο Δικαιούχος αναλάμβανε δέσμευση για την τήρηση των κανόνων και όφειλε να αποστείλει τα πιστοποιητικά συμβατότητας μόλις τα παραλάμβανε και οπωσδήποτε πριν την υποβολή του πρώτου δελτίου δαπανών. Σε αυτή την περίπτωση περιλαμβανόταν σχετική πρόνοια και στην Απόφαση Ένταξης. Η συμμόρφωση, καθώς και η δέσμευση για συμμόρφωση προς τις Εθνικές και Κοινοτικές Νομοθεσίες και Πολιτικές, εξεταζόταν από τον Ενδιάμεσο Φορέα στο πλαίσιο της αξιολόγησης των έργων, αφού αποτελούσε προϋπόθεση για την απόφαση ένταξης έργων, καθώς και κατά την υλοποίηση των έργων.

Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι ο Ενδιάμεσος Φορέας διεξήγαγε εκ των προτέρων έλεγχο, μέσω της διαδικασίας αξιολόγησης των προτάσεων (συμπλήρωση του Φύλλου Αξιολόγησης των Έργων), στον οποίο εμπεριέχονταν οι Κοινοτικές και Εθνικές Πολιτικές. Σύμφωνα επίσης με Εγκύκλιο της Διαχειριστικής Αρχής ημερομηνίας 3 Απριλίου 2009, που αφορούσε στις διαδικασίες επαληθεύσεων για τα έργα που εντάσσονταν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, τόσο οι Δικαιούχοι όσο και οι Ενδιάμεσοι Φορείς όφειλαν να διασφαλίσουν τη συμβατότητα των έργων με τις Κοινοτικές Πολιτικές.

Με στόχο την περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών διαχείρισης και λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις των εμπλεκόμενων φορέων περί τούτου, η Διαχειριστική Αρχή σε συνεννόηση με τη Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων, καθώς και τους υπόλοιπους αρμόδιους φορείς για πιστοποίηση της Συμβατότητας με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές, προχώρησε στη 2^η τροποποίηση των διαδικασιών πιστοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά στις Δημόσιες Συμβάσεις, αυξήθηκαν τα όρια για τα οποία απαιτείται έκδοση Πιστοποιητικού Συμβατότητας ανεξαρτήτως του Ταμείου από το οποίο συγχρηματοδοτούνται. Οι αναθεωρημένες διαδικασίες για διασφάλιση της συμβατότητας των έργων με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές στάλθηκαν σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για ενημέρωση.

Οι διαδικασίες που εφαρμόζονται για διασφάλιση της συμμόρφωσης των έργων με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές περιγράφονται συνοπτικά πιο κάτω:

(α) Δημόσιες Συμβάσεις

Η Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων (ΔΔΣ) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους είναι αρμόδια για την πιστοποίηση της τήρησης των σχετικών Εθνικών, εναρμονισμένων με το κοινοτικό κεκτημένο Νομοθεσιών, για κάθε σύμβαση που εκτελείται από το Δικαιούχο στα πλαίσια υλοποίησης

συγχρηματοδοτούμενου έργου. Η ΔΔΣ, πέραν από την πιστοποίηση, παρείχε επαρκή πληροφόρηση και στήριξη στις Αναθέτουσες Αρχές καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προκήρυξης και κατάρτισης των δημοσίων συμβάσεων.

Η τήρηση της συμβατότητας με το Κοινοτικό και Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις, διασφαλιζόταν στα πλαίσια των διαδικασιών που αφορούσαν τόσο στην ένταξη έργων σε κάθε Άξονα του Επιχειρησιακού Προγράμματος, όσο και στην παρακολούθηση και στις επαληθεύσεις δαπανών των έργων που εντάσσονταν.

Για την πρόληψη παραβάσεων των σχετικών Νομοθεσιών καθώς και παρατυπιών, ο αρμόδιος Ενδιάμεσος Φορέας διασφάλιζε, πριν από την ένταξη έργου, ότι ο Δικαιούχος είχε ακολουθήσει τις νενομισμένες διαδικασίες και είχε εξασφαλίσει τις απαραίτητες πιστοποιήσεις, όπου εφαρμοζόταν. Δηλαδή, στις περιπτώσεις που κατά την ένταξη των έργων είτε συμβάσεων που υλοποιούνταν, είτε που βρίσκονταν στο στάδιο της προκήρυξης / συμβασιοποίησης (για συμβάσεις που ενέπιπταν στα όρια που καθορίστηκαν με την εγκύκλιο), εξεταζόταν κατά πόσο εξασφαλίστηκαν όλα τα απαιτούμενα πιστοποιητικά. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις εξασφαλιζόταν η αυτοδήλωση του Δικαιούχου.

Ο γενικός κανόνας που τηρήθηκε είναι ότι για κάθε στάδιο της διαδικασίας (έγγραφα διαγωνισμού, έκδοση τροποποιητικών εγγράφων, διαδικασία ανάθεσης σύμβασης και διαδικασία διαπραγμάτευσης), για συμβάσεις με προϋπολογισμό πέραν συγκεκριμένου ύψους, εξασφαλιζόταν η εκ των προτέρων έγκριση της ΔΔΣ. Επιπρόσθετα, για διαδικασίες οι οποίες δεν ενέπιπταν στα όρια εντός των οποίων πιστοποιείται συμβατότητα της διαδικασίας από τη ΔΔΣ, η κάθε Αναθέτουσα Αρχή/Δικαιούχος συμπλήρωνε καθ' όλη τη διαδικασία ετοιμασίας εγγράφων και σύναψης της σύμβασης «Έντυπο Αυτοελέγχου Συμβατότητας» (διαφορετικό έντυπο ανάλογα με τη διαδικασία και τον προϋπολογισμό), ώστε να βεβαιώνεται η ορθή τήρηση των προνοιών της σχετικής νομοθεσίας.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση έργων των οποίων η χρηματοδότηση γινόταν αρχικά από ίδιους πόρους και προτείνονταν για συγχρηματοδότηση σε μεταγενέστερο στάδιο, απαραίτητος όρος για την επιλεξιμότητά τους ήταν η τήρηση των σχετικών διαδικασιών.

(β) Περιβάλλον

Η περιβαλλοντική πτυχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος αξιολογήθηκε στα πλαίσια της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) με βάση τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και / ή Προγράμματα Νόμο [Ν. 102(Ι)/2005], και η Περιβαλλοντική Αρχή έκδωσε θετική Γνωμάτευση υπό όρους στις 27/2/2007.

Για τη συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων δημοσίων συμβάσεων με την Εθνική και Κοινοτική Πολιτική για την προστασία του περιβάλλοντος εξασφαλιζόταν από το Δικαιούχο, όπου αυτό εφαρμοζόταν και καθοριζόταν στην Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, η γνώμη του Τμήματος

Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το οποίο είναι το αρμόδιο Τμήμα, σύμφωνα με τη σχετική Νομοθεσία.

Στην περίπτωση που με βάση την Περιβαλλοντική Νομοθεσία προέκυπταν υποχρεώσεις για το Δικαιούχο, αυτές αναφέρονταν στην Απόφαση Ένταξης Έργου που υπέγραφε ο Ενδιάμεσος Φορέας με το Δικαιούχο, και αφού προηγουμένως εγκρινόταν η ένταξη του έργου στο Πρόγραμμα. Αν ο Δικαιούχος παρέλειπε να εκπληρώσει οποιεσδήποτε από τις υποχρεώσεις αυτές, συμπεριλαμβανομένης και της εξασφάλισης οποιονδήποτε αδειών ή εγκρίσεων ή της τήρησης οποιουδήποτε όρου τέθηκε σε οποιαδήποτε άδεια ή έγκριση, τότε η Απόφαση Ένταξης Έργου ανακαλείται και οι δαπάνες που είχαν καταβληθεί βάρυναν αποκλειστικά το Δικαιούχο.

Αναφορικά με τη συμβατότητα των Σχεδίων Χορηγιών, αφού αυτά είχαν προηγουμένως εγκριθεί από τη Διαχειριστική Αρχή, αποστέλλονταν από τον αρμόδιο Ενδιάμεσος Φορέα στο Τμήμα Περιβάλλοντος ώστε να εξασφαλιστούν τα πιστοποιητικά συμβατότητας για το περιεχόμενο του Σχεδίου και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που προωθούνταν κάτω από αυτό.

Σημειώνεται επίσης ότι, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής επιτόπιων επαληθεύσεων δαπανών από τους Ενδιάμεσους Φορείς ή δειγματοληπτικών επαληθεύσεων /επιθεωρήσεων/ελέγχων από άλλα ελεγκτικά όργανα, ιδιαίτερα για μεγάλα έργα, όπου και όταν κρίνεται αναγκαίο, εξεταζόταν επιτόπια η συμβατότητα με την Εθνική και Κοινοτική Πολιτική για το περιβάλλον από εκπρόσωπο του Τμήματος Περιβάλλοντος.

(γ) Κρατικές Ενισχύσεις

Σύμφωνα με το Νόμο, κάθε Αρμόδια Αρχή, πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης κρατικής ενίσχυσης, έχει υποχρέωση να κοινοποιεί προσχέδιο της εν λόγω ενίσχυσης στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων για έγκριση ή γνωμοδότηση, ανάλογα με την περίπτωση. Η κοινοποίηση πρέπει να είναι πλήρης και επακριβής και να περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες.

Κανένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης δεν τίθεται σε ισχύ χωρίς να έχει εκδοθεί έγκριση ή γνωμοδότηση από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων. Συγκεκριμένα, εάν οι κρατικές ενισχύσεις που θα χορηγηθούν στα πλαίσια του Έργου έχουν ως νομική τους βάση Κανονισμούς ή Αποφάσεις που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, με τους οποίους απαλλάσσονται από την υποχρέωση της κοινοποίησης στην Επιτροπή που προβλέπεται στο Άρθρο 108, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τότε ο Έφορος θα τις αξιολογήσει και θα τις εγκρίνει εντός 2 μηνών, με ή χωρίς όρους, ή θα τις απορρίψει, και θα εκδώσει δεσμευτική απόφαση που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Γι' αυτές τις περιπτώσεις, ο Έφορος σε συνεργασία με τον κρατικό φορέα ο οποίος είναι υπεύθυνος για τη χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης, δηλαδή την Αρμόδια Αρχή, υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία.

Εάν στο πλαίσιο ενός έργου θα χορηγηθούν κρατικές ενισχύσεις τις οποίες ο Έφορος δεν έχει αρμοδιότητα να εγκρίνει και οι οποίες πρέπει να κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έκδοση απόφασης, τότε η Αρμόδια Αρχή θα πρέπει αρχικά να κοινοποιήσει τις λεπτομέρειες του

έργου στον Έφορο για έκδοση γνωμοδότησης προτού το έργο υποβληθεί για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο ή σε οποιανδήποτε άλλη αρμόδια δημόσια αρχή. Το Υπουργικό Συμβούλιο ή οποιαδήποτε άλλη αρμόδια δημόσια αρχή δεν εγκρίνει οποιοδήποτε μέτρο κρατικής ενίσχυσης χωρίς να έχει προηγουμένως εκδοθεί η γνωμοδότηση του Εφόρου.

Σημειώνεται ότι παρά την έκδοση γνωμοδότησης από τον Έφορο και τυχόν έγκριση του μέτρου ενίσχυσης από το Υπουργικό Συμβούλιο ή άλλη αρμόδια δημόσια αρχή, οποιοδήποτε μέτρο κρατικής ενίσχυσης που δε χορηγείται βάσει Απαλλακτικών Κανονισμών δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ στη Δημοκρατία, εκτός εάν έχει προηγουμένως κοινοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 108, παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ και εγκριθεί από αυτήν. Παραδείγματα τέτοιων ενισχύσεων είναι οι ενισχύσεις για τον πολιτισμό, οι ενισχύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις για επενδύσεις και απασχόληση, οι ενισχύσεις που υπερβαίνουν τα όρια κοινοποίησης μεμονωμένων ενισχύσεων και ορισμένες περιπτώσεις ενισχύσεων για χρηματοδότηση παροχής υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

Μετά τις Οδηγίες που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον έλεγχο των συγχρηματοδοτούμενων έργων υποδομής με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, ο Έφορος ελέγχει κατά πόσο τα έργα αυτά μπορούν να ενταχθούν, μεταξύ άλλων, στους κανόνες για τις ενισχύσεις για την εκτέλεση Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ). Συγκεκριμένα, ελέγχεται η τυχόν εκπλήρωση των κριτηρίων Altmark για τη μη ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, και εάν δεν συμβαίνει αυτό, η εκπλήρωση των προϋποθέσεων της Απόφασης 2012/21/ΕΕ ή του Κοινοτικού Πλαισίου για τις ενισχύσεις ΥΓΟΣ (2012/C8/03). Σε περίπτωση τήρησης των προϋποθέσεων της Απόφασης 2012/21/ΕΕ, ο Έφορος εκδίδει επίσημη απόφαση, καθώς πρόκειται για Απαλλακτικό Κανονισμό, ενώ στις δύο άλλες περιπτώσεις, απλή γνωμοδότηση.

Σε περίπτωση που στα πλαίσια του Έργου/Σχεδίου θα χορηγηθούν ενισχύσεις ήσσονος σημασίας θα πρέπει να ακολουθείται η διαδικασία που ορίζουν οι περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων (Ενισχύσεις Ήσσονος Σημασίας) Κανονισμοί του 2012 (Κ.Δ.Π. 501/2012). Παρόλο που η υποβολή ενός Έργου/Σχεδίου που θα χορηγεί ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στον Έφορο δεν είναι υποχρεωτική, καθώς οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας περιορίζονται εντός ορισμένων ανώτατων ορίων και δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, η ενημέρωσή του Εφόρου για τη διαδικασία που θα ακολουθείται διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή των κανόνων. Σημειώνεται ότι από τις 30.10.2009 υιοθετήθηκε το σύστημα της εξασφάλισης από τις Αρμόδιες Αρχές, δηλώσεων από τους δικαιούχους πριν από τη χορήγηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας, αντί των κεντρικών μητρώων ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που τηρούντο με βάση τους προηγούμενους Κανονισμούς. Εφεξής, η εξουσία του Εφόρου περιορίζεται μόνο στον έλεγχο της τήρησης των εθνικών σωρευτικών ορίων στους τομείς της παραγωγής γεωργικών προϊόντων και αλιείας.

(δ) Ισότητα Ανδρών και Γυναικών

Για τη συμβατότητα με την Εθνική και Κοινοτική πολιτική για την ισότητα ανδρών και γυναικών εξασφαλιζόταν από τους Δικαιούχους, όπου απαιτείτο στην Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, η

πιστοποίηση συμβατότητας από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, το οποίο έχει τη σχετική αρμοδιότητα.

Ο Δικαιούχος υπέβαλλε την πρόταση έργου, όπου και όταν απαιτείτο, στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, το οποίο αφού την εξέταζε πιστοποιούσε τη συμμόρφωση με τους σχετικούς Κανονισμούς και την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία και Πολιτική και έκδιδε γνωμάτευση για (α) θετικές επιπτώσεις του έργου, (β) αρνητικές επιπτώσεις ή (γ) ότι είναι ουδέτερο ως προς την ισότητα. Το Υπουργείο απέστειλε τη γνωμάτευση στο Δικαιούχο με κοινοποίηση στον Ενδιάμεσο Φορέα. Σε περίπτωση που αυτό δεν ήταν δυνατόν πριν από την ένταξη του έργου, ο Δικαιούχος αναλάμβανε δέσμευση για τήρηση των κανόνων και όφειλε να αποστέλλει τα πιστοποιητικά συμβατότητας στον Ενδιάμεσο Φορέα το συντομότερο δυνατόν και οπωσδήποτε πριν από την υποβολή της πρώτης δήλωσης δαπανών (σχετική πρόνοια περιλαμβανόταν στην Απόφαση Ένταξης Έργου).

Σε περίπτωση που ο Δικαιούχος παρέλειπε να εκπληρώσει οποιεσδήποτε από τις υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από τη σχετική Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης και της εξασφάλισης οποιονδήποτε αδειών ή εγκρίσεων ή της τήρησης οποιουδήποτε όρου τέθηκε σε οποιαδήποτε άδεια ή έγκριση, τότε η Απόφαση Ένταξης Έργου ανακαλείτο και οι δαπάνες που είχαν καταβληθεί βάρυναν αποκλειστικά το Δικαιούχο.

Στις περιπτώσεις Σχεδίων Χορηγιών λαμβανόταν, όπου απαιτείται, από τον Ενδιάμεσο Φορέα η γνώμη του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως για το περιεχόμενο του Σχεδίου και κατ' επέκταση για το σύνολο των έργων που προωθούνταν κάτω από αυτό. Οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου σχετικά με την ισότητα ανδρών και γυναικών συμπεριλαμβάνονταν στη σχετική σύμβαση που υπογραφόταν μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα. Διευκρινίζεται ότι δεν απαιτείτο η έκδοση ξεχωριστού πιστοποιητικού συμβατότητας για κάθε έργο που εντασσόταν σε Σχέδιο Χορηγιών.

(ε) Αποφυγή Διακρίσεων

Η Διαχειριστική Αρχή, οι Ενδιάμεσοι Φορείς, οι Δικαιούχοι και οι άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς λάμβαναν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέπεται κάθε είδους διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού, κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων του Προγράμματος. Τα μέτρα αυτά περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Έκδοση κατευθυντήριων γραμμών και οδηγιών από τη Διαχειριστική Αρχή προς τους Ενδιάμεσους Φορείς και Δικαιούχους σχετικά με θέματα αποφυγής διακρίσεων. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς εξέταζαν με αναλυτικό τρόπο τα θέματα αυτά κατά τη διαδικασία ένταξης των έργων.
- Τη χρήση, όπου ήταν δυνατόν, εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία κατά τη διαδικασία επιλογής έργων.

- Την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας (π.χ. Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας).
- Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του Προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση.
- Τη συστηματική παρακολούθηση των Δικαιούχων από τους Ενδιάμεσους Φορείς για την ορθή τήρηση των υποχρεώσεών τους στα θέματα αυτά.

Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχει τη σχετική αρμοδιότητα όσον αφορά τη συμβατότητα σχετικά με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία για θέματα μη διάκρισης και ίσης μεταχείρισης. Ως εκ τούτου, ο Δικαιούχος, όπου απαιτείτο στην Πρόσκληση, έπρεπε να εξασφαλίσει τη γνώμη του Υπουργείου για τη συμβατότητα με την σχετική εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Επίσης, όπου απαιτείτο κατά την κρίση του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μπορούσε να ζητηθεί η γνώμη και από άλλα αρμόδια Υπουργεία/Υπηρεσίες πριν την έκδοση του σχετικού πιστοποιητικού συμβατότητας.

Στις περιπτώσεις των Σχεδίων Χορηγιών, ο Ενδιάμεσος Φορέας λάμβανε τη γνωμάτευση της αρμόδιας αρχής για το σύνολο των έργων κάτω από το Σχέδιο Χορηγιών και οι υποχρεώσεις του Δικαιούχου συμπεριλαμβάνονταν στη σχετική σύμβαση που υπογραφόταν μεταξύ Δικαιούχου και Ενδιάμεσου Φορέα. Δεν απαιτείτο η έκδοση ξεχωριστού πιστοποιητικού για κάθε έργο που εντασσόταν κάτω από το Σχέδιο Χορηγιών.

Σε περίπτωση που με βάση τη σχετική Νομοθεσία σχετικά με τη μη διάκριση προέκυπταν υποχρεώσεις για το Δικαιούχο, αφού αποφαιζόταν η ένταξη του έργου, τότε οι υποχρεώσεις αυτές αναφέρονταν ρητά στην Απόφαση Ένταξης Έργου και ο Δικαιούχος αναλάμβανε δέσμευση για τήρηση των κανόνων και εξασφάλιση του πιστοποιητικού συμβατότητας πριν την υποβολή της πρώτης δήλωσης δαπανών.

Σε περίπτωση που ο Δικαιούχος παρέλειπε να εκπληρώσει οποιοσδήποτε από τις υποχρεώσεις, οι οποίες προέκυπταν από τη σχετική Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία, η Απόφαση Ένταξης Έργου ανακαλείτο και οι δαπάνες που είχαν καταβληθεί βάρυναν αποκλειστικά το Δικαιούχο.

3.3. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Κατά την περίοδο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) προέκυψαν προβλήματα που αφορούσαν κυρίως καθυστερήσεις τόσο στην ωρίμανση όσο και στην υλοποίηση των έργων. Τα προβλήματα αυτά οξύνθηκαν με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και κορυφώθηκαν με την επιδείνωσή της κατά τα έτη 2012-2014. Η συνολική πρόοδος υλοποίησης του ΕΠ επιβραδύνθηκε και σχεδόν όλα τα υπό υλοποίηση έργα, τόσο δημοσίων συμβάσεων όσο και σχεδίων χορηγιών, παρουσίασαν καθυστερήσεις. Ο κίνδυνος μη επίτευξης των ετήσιων στόχων απορρόφησης ήταν ορατός και κατά συνέπεια η πιθανή απώλεια των διαθέσιμων πόρων είχε αυξηθεί σημαντικά.

Η ΓΔ ΕΠΣΑ, ως η Διαχειριστική Αρχή του ΕΠ, έλαβε τάχιστα μέτρα και ενέργειες προς αποφυγή του κινδύνου απώλειας πόρων, διασφαλίζοντας παράλληλα την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της υλοποίησης του Προγράμματος. Σημαντική συμβολή σε αυτή την προσπάθεια είχε η στενή συνεργασία με τους Ενδιάμεσους Φορείς, καθώς και με τους Δικαιούχους, όπου απαιτήθηκε. Βασικός στόχος αυτής της προσπάθειας ήταν η επίλυση της έλλειψης ρευστότητας που αντιμετώπιζαν οι φορείς υλοποίησης των έργων, αλλά και των αλυσιδωτών προβλημάτων που αυτή δημιουργήσε.

Σημαντικές καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν κατά την υλοποίηση αρκετών έργων, λόγω των διαδικασιών προσφορών και των προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Στις περιπτώσεις που κάποια έργα δεν ήταν δυνατόν να ολοκληρωθούν στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013, η Διαχειριστική Αρχή αποφάσισε και έλαβε τα απαραίτητα μέτρα για την «κατά φάσεις» ολοκλήρωση της υλοποίησής τους στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 (phasing projects). Τα μέτρα αυτά αφορούσαν την τροποποίηση Αιτήσεων Μεγάλων Έργων, τη διασφάλιση της επιλεξιμότητας των έργων κατά την ΠΠ 2014-2020 κ.ά.

Ένα ακόμα σημαντικό πρόβλημα που παρατηρήθηκε ήταν το σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολαβούσε μεταξύ της διενέργειας των δαπανών και της πιστοποίησής τους. Με στόχο την επίστευση των διαδικασιών και τη μείωση του χρόνου από τη διενέργεια των δαπανών μέχρι την πιστοποίησή τους, η Διαχειριστική Αρχή βρισκόταν σε συνεχή επαφή με τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους, ενώ όποτε κρίθηκε αναγκαίο πραγματοποιήθηκαν διεξοδικές συναντήσεις και επί τόπου παροχή βοήθειας για τη λήψη πρόσθετων μέτρων. Πρόσθετα, συστάθηκε ομάδα Λογιστικών Λειτουργιών, η οποία υπό την καθοδήγηση και εποπτεία της Διαχειριστικής Αρχής, δρούσε ευέλικτα, για την υποστήριξη των διενεργούμενων επαληθεύσεων πριν την πιστοποίηση των δαπανών προς την ΕΕ. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω της μετακίνησης του λογιστικού προσωπικού που διεξήγαγε τις επαληθεύσεις έργων στους φορείς των οποίων ο φόρτος εργασίας ήταν μεγαλύτερος.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στη Διαχειριστική Αρχή λειτουργούσε, καθ' όλη τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου, Γραφείο Υποστήριξης Χρηστών του Μηχανογραφικού Συστήματος «ΟΠΣ», το οποίο παρείχε συνεχή στήριξη σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, άλλοτε με την καταγραφή/ομαδοποίηση των αιτημάτων και άλλοτε με την παροχή άμεσης βοήθειας για την καταχώρηση των στοιχείων από τα γραφεία της Διαχειριστικής Αρχής. Επίσης, τα καθοριζόμενα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και τα σενάρια απορρόφησης τύγχαναν συχνής συζήτησης τόσο εντός της Διαχειριστικής Αρχής όσο και σε τεχνικές συναντήσεις των εμπλεκόμενων φορέων, και ανάλογα εφαρμόζονταν μέτρα επιτάχυνσης.

Ειδικότερα, η προσπάθεια αυτή εντατικοποιήθηκε από το 2013 και μετά, λόγω των υψηλών στόχων απορρόφησης, αλλά και των μεγάλων καθυστερήσεων που υπήρξαν στην πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ με την κορύφωση της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, υιοθετήθηκε από τη Διαχειριστική Αρχή εντός του 2013 και συνεχίστηκε μέχρι και το τέλος του 2015 έκτακτη διαδικασία, η οποία ζητούσε από τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους, ύστερα από σειρά πολλών συναντήσεων και επισκοπήσεων αλλά και ειδικών εγκυκλίων που εκδόθηκαν, η διενέργεια και αποστολή στη Διαχειριστική Αρχή μηνιαίων (δεκαπενθήμερων για το 2013) επικαιροποιημένων προβλέψεων, για

όλα τα έργα και Σχέδια Χορηγιών. Μετά την αποστολή των στοιχείων αυτών, ακολουθούσε λεπτομερής επεξεργασία από τους Λειτουργούς της Διαχειριστικής Αρχής και ετοιμασία σεναρίων απορρόφησης με στόχο την άμεση λήψη αποφάσεων και ενεργειών. Η ανταπόκριση ήταν καθολική και όλοι οι αρμόδιοι φορείς βοήθησαν στον τομέα τους, με αποτέλεσμα την πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων του ΕΠ.

Συνέπειες οικονομικής κρίσης στην υλοποίηση του ΕΠ και μέτρα αντιμετώπισής τους

Η Διαχειριστική Αρχή, σε συνεργασία με όλους του εμπλεκόμενους φορείς, έλαβαν μία σειρά από βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα μέτρα, με στόχο την πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων Κοινοτικών Πόρων και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που προέκυψαν από την οικονομική κρίση και από ενδογενή προβλήματα της Κυπριακής Οικονομίας, που εκδηλώθηκαν με υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα, έλλειψη ρευστότητας στην οικονομία και τραπεζική κεφαλαιουχική ανεπάρκεια, μείωση της οικονομικής δραστηριότητας σε βασικούς τομείς της οικονομίας και αύξηση της ανεργίας:

- Υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τρεις τροποποιήσεις του ΕΠ. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στο **Κεφάλαιο 3.4.3**.
- Υποβλήθηκε αίτημα, που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για ενεργοποίηση του Μηχανισμού για Συμπληρωματικό Ποσό (Top-up Mechanism), ο οποίος προσφέρθηκε στην Κύπρο μετά την υπογραφή του «Μνημονίου Συναντίληψης επί Συγκεκριμένων Οικονομικών Όρων και Προϋποθέσεων μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας». Περισσότερες λεπτομέρειες αναφέρονται πιο κάτω.
- Εξετάστηκαν τρόποι διευκόλυνσης των Ιδιωτών Δικαιούχων στις περιπτώσεις των έργων Σχεδίων Χορηγιών, οι οποίοι λόγω της έλλειψης ρευστότητας στην οικονομία αντιμετώπισαν προβλήματα καταβολής της δικής τους χρηματικής συνεισφοράς, που επέφερε καθυστέρηση στην υλοποίηση των έργων (π.χ. λήφθηκαν μέτρα επέκτασης του χρόνου υλοποίησης της κάθε σύμβασης).
- Συνάφθηκε μακροπρόθεσμο δάνειο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων προς κάλυψη της Κρατικής συνεισφοράς, για την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων.
- Δόθηκε προτεραιότητα στα συγχρηματοδοτούμενα έργα, τόσο από το Υπουργείο Οικονομικών όσο και από τα εμπλεκόμενα Υπουργεία και Υπηρεσίες, κατά την έγκριση και εφαρμογή του Κρατικού Προϋπολογισμού.
- Διατηρήθηκε η υπερδέσμευση του Προγράμματος και εντάχθηκαν νέα ώριμα έργα, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης και έγκαιρη αξιοποίηση των διαθέσιμων Κοινοτικών Πόρων.
- Δόθηκε έμφαση στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της αύξησης των προϋπολογισμών τριών (3) Σχεδίων Χορηγιών του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, που αφορούσαν την ενίσχυση των ΜΜΕ του μεταποιητικού τομέα, τη Γυναικεία Επιχειρηματικότητα και τη Νεανική Επιχειρηματικότητα. Ως αποτέλεσμα, ικανοποιήθηκαν περισσότερες αιτήσεις που πληρούσαν τα κριτήρια του κάθε Σχεδίου και στηρίχθηκαν με άμεσες ενισχύσεις περισσότερες επιχειρήσεις.

- Επισπεύσθηκαν οι διαδικασίες επαληθεύσεων των δαπανών των δικαιούχων με την άμεση εμπλοκή της Διαχειριστικής Αρχής σε συγκεκριμένους φορείς που αντιμετώπιζαν προβλήματα, είτε με έκτακτη στελέχωση των μονάδων επαληθεύσεων των Ενδιάμεσων Φορέων είτε με επί τόπου ανάπτυξη σχεδίου δράσης για ολοκλήρωση των εκκρεμοτήτων, συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και επίλυση των θεμάτων.

Έκθεση ως προς το Συμπληρωματικό Ποσό (Top-Up)

Μετά την υπογραφή του «Μνημονίου Συναντίληψης επί Συγκεκριμένων Οικονομικών Όρων και Προϋποθέσεων μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας» τον Απρίλιο 2013, υποβλήθηκε αίτημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παρέκκλιση από το άρθρο 77(2) του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006. Η παρέκκλιση αυτή αφορούσε στην ενεργοποίηση του Μηχανισμού για Συμπληρωματικό Ποσό (Top-up Mechanism), βάσει του οποίου αυξανόταν κατά 10% το ποσοστό επιστροφής πόρων από την ΕΕ προς την Κύπρο σε κάθε αίτημα πληρωμής που υπέβαλε η Κύπρος.

Το αίτημα εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 19 Ιουλίου 2013 με ισχύ από τις 8/5/2013, ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας ενέκρινε την παροχή χρηματοοικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο, μέχρι την ολοκλήρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Με την ενεργοποίηση του μηχανισμού για συμπληρωματικό ποσό δόθηκε η δυνατότητα στην Κύπρο να αξιοποιήσει πλήρως τους διαθέσιμους πόρους της ΕΕ καταβάλλοντας χαμηλότερη εθνική συνεισφορά, αφού σε κάθε αίτημα πληρωμής η ΕΕ επέστρεφε το 95% των δαπανών που δηλώνονταν αντί το 85% που ήταν το ποσοστό συγχρηματοδότησης. Σημειώνεται ότι με το μέτρο αυτό δεν αυξήθηκαν οι διαθέσιμοι πόροι που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία το 2007, αλλά αυξήθηκε ο ρυθμός απορρόφησής τους.

Ο μηχανισμός του συμπληρωματικού ποσού αξιοποιήθηκε στο μέγιστο δυνατόν βαθμό από την Κύπρο κατά την περίοδο 2013-2015, αφού το ποσό αυτό βελτίωσε τη ρευστότητα του κράτους και τη δυνατότητά παροχής των απαιτούμενων πόρων για ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων έργων. Το συμπληρωματικό ποσό που έλαβε η Κύπρος διατέθηκε σε παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν σε διάφορους άξονες του Επιχειρησιακού Προγράμματος, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην επίτευξη του στρατηγικού στόχου του Προγράμματος για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας στο πλαίσιο συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης, καθώς και στη συγκράτηση του ποσοστού αύξησης της ανεργίας κατά την εν λόγω χρονική περίοδο.

3.3.1 Προβλήματα σύμφωνα με το Άρθρο 62(1) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006

(α) Αναφορά του Φορέα αρμόδιου για τη διενέργεια ελέγχων συστημάτων και δειγματοληπτικών ελέγχων πράξεων

Αρμόδια υπηρεσία για τη διενέργεια ελέγχων συστημάτων και δειγματοληπτικών ελέγχων πράξεων, δυνάμει του άρθρου 62(1)(α) και του άρθρου 62(1)(β) του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, είναι η

Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 65.794 και ημερομηνία 4 Ιουλίου 2007, ορίστηκε ως η ανεξάρτητη Αρχή Ελέγχου για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, τόσο των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, όσο και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας.

(β) Συνοπτικός Κατάλογος των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν κατά το σύνολο της προγραμματικής περιόδου

Για ανάλυση αναφορικά με τα αποτελέσματα των Ελέγχων της ΥΕΕ της τελευταίας περιόδου ελέγχου **βλέπετε το Μέρος 3.2 της Τελικής Έκθεσης Ελέγχου**, που θα υποβληθεί στα πλαίσια του Κλεισίματος με την Τελική Έκθεση Υλοποίησης.

(γ) Αναφορά των Συμπερασμάτων που αντλήθηκαν από τα αποτελέσματα των ελέγχων κατά την περίοδο ελέγχου καλυπτόμενη από την τελική έκθεση ελέγχου, όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου σε σχέση με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα»

Για ανάλυση αναφορικά με τα αποτελέσματα των Ελέγχων της ΥΕΕ της τελευταίας περιόδου ελέγχου **βλέπετε το Μέρος 3.2 της Τελικής Έκθεσης Ελέγχου**, που θα υποβληθεί στα πλαίσια του Κλεισίματος με την Τελική Έκθεση Υλοποίησης.

3.3.2. Παρακολούθηση Ευρημάτων από τη Διαχειριστική Αρχή και πρόσθετες δειγματοληπτικές επαληθεύσεις

Η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) παρακολουθούσε καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος τα ευρήματα που προέκυπταν από τις εκθέσεις ελέγχου της ΥΕΕ. Επικεντρωνόταν κυρίως στα ευρήματα με πιθανές ή οριστικές οικονομικές διορθώσεις, ενώ όσον αφορά στα «άλλα ευρήματα» δίνονταν κατευθύνσεις στους Ενδιάμεσους Φορείς για παρακολούθηση και επίλυσή τους σε συνεργασία με τους Δικαιούχους. Όπου η ΔΑ έκρινε απαραίτητο, οι Λειτουργοί της ενημέρωναν άλλους αρμόδιους εμπλεκόμενους φορείς και διευθετούνταν συντονιστικές συναντήσεις για χειρισμό των θεμάτων που ανάκυπταν.

Πρόσθετα, όπου προέκυπταν οριζόντια θέματα προς διόρθωση, η ΔΑ διοργάνωνε εκπαιδευτικές ημερίδες αναφορικά με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς και με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων με τους αρμόδιους λειτουργούς των εμπλεκόμενων Φορέων (Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων).

Μέσω της παρακολούθησης των ελέγχων και επαληθεύσεων που διενεργούσαν οι Ενδιάμεσοι Φορείς, η ΔΑ ενημερωνόταν για την τήρηση των συστάσεων και το κλείσιμο των ελέγχων και επαληθεύσεων, καθώς και για τον κίνδυνο δημοσιονομικών διορθώσεων, ώστε να λαμβάνει έγκαιρα τα απαραίτητα μέτρα για την απρόσκοπτη υλοποίηση του Προγράμματος. Νοείται ότι στις περιπτώσεις που ζητήθηκε από την Αρχή Ελέγχου, την Αρχή Πιστοποίησης ή από τους Ενδιάμεσους

Φορείς η στήριξη της ΔΑ για το κλείσιμο κάποιου ευρήματος/ελέγχου αυτή προσφερόταν, ενώ παράλληλα η ΔΑ μπορούσε να παρεμβαίνει και αυτεπάγγελα όπου έκρινε σκόπιμο.

Στις περιπτώσεις που εντοπίζονταν ευρήματα συστημικού χαρακτήρα από οποιοδήποτε φορέα ελέγχου, η ΔΑ εξέταζε την κάθε περίπτωση με σκοπό να βεβαιωθεί ότι το εύρημα είναι πράγματι συστημικού χαρακτήρα. Στη συνέχεια, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς (όπου ενδεικνυόταν), λαμβάνονταν τα κατάλληλα μέτρα. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλάμβαναν τον έλεγχο όλων των δαπανών και δράσεων που αφορούν στο εύρημα, για την εξακρίβωση της έκτασης του λάθους, την ποσοτικοποίηση και διόρθωσή του, τη διενέργεια συναντήσεων ή σεμιναρίων με τους εμπλεκόμενους φορείς με σκοπό την ενημέρωσή τους για τις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες και μελλοντική ορθή εφαρμογή των διαδικασιών, την εκπόνηση νέων ή τροποποίηση υφιστάμενων κατευθυντήριων γραμμών κλπ. Με τον εντοπισμό τέτοιων λαθών, η ΔΑ ετοίμαζε λεπτομερή σχέδιο δράσης προς άμεση εφαρμογή και πιστή τήρηση από τους εμπλεκόμενους, το οποίο περιλάμβανε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για εντοπισμό και διόρθωση όλων των λαθών και περιορισμό του κινδύνου περίληψης παράτυπων δαπανών σε μελλοντικές Αιτήσεις Πληρωμών προς την ΕΕ.

(α) Ενέργειες Διαχειριστικής Αρχής - Φορείς Διαχείρισης Έργων Σχεδίων Χορηγιών

Οι επαληθεύσεις της ΔΑ για έργα που συγχρηματοδοτούνται στα πλαίσια Σχεδίων Χορηγιών του Επιχειρησιακού Προγράμματος, όπως προνοείται σε σχετική εγκύκλιο, αποσκοπούν στην επιβεβαίωση της εργασίας που επιτελέστηκε από τους Ενδιάμεσους Φορείς και διενεργούνται κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των Σχεδίων στους αρμόδιους Φορείς Διαχείρισής τους. Σκοπός των επαληθεύσεων ήταν η βεβαίωση της τήρησης των νενομισμένων διαδικασιών, όπως αυτές προνοούνται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΔΑ και στις πρόνοιες του Οδηγού του Σχεδίου Χορηγιών από τον Ενδιάμεσο Φορέα που είναι επιφορτισμένος με την υλοποίηση του Σχεδίου, καθώς και η επαλήθευση της επιλεξιμότητας και ορθότητας των δαπανών.

Οι επαληθεύσεις σε σχέση με το Πρόγραμμα JEREMIE διενεργούνταν στο επίπεδο του Χρηματοπιστωτικού Διαμεσολαβητή (Τράπεζα Κύπρου) και κάλυπταν το 3% των νέων δανείων που παραχωρούνταν από την Τράπεζα κατά το έτος επαλήθευσης.

Μέχρι το 2014 η ΔΑ είχε υποβάλει σε επαλήθευση όλα τα Σχέδια Χορηγιών που είχε εγκρίνει τα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος, η οποία κάλυπτε τόσο τις διαδικασίες ένταξης έργων (σε διάφορες προσκλήσεις) όσο και τις διαδικασίες επαληθεύσεων που διενεργούνταν. Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε το Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Επιχειρηματικής Καινοτομίας, δαπάνες έργων του οποίου υποβλήθηκαν για πρώτη φορά στην ΕΕ κατά το 2014 (6 έργα – άρα δεν επιλέχθηκε στο δείγμα έργων της ΔΑ για επαλήθευση) και το 2015 (3 έργα – τα οποία δεν έτυχαν επαλήθευσης από τη ΔΑ λόγω και της στήριξης του ΕΦ κατά την επαλήθευση δαπανών έργων), ενώ οι μεγαλύτερες δαπάνες του Σχεδίου (υπόλοιπα 28 έργα) υποβλήθηκαν στην ΕΕ στα πλαίσια της τελευταίας ενδιάμεσης αίτησης πληρωμής το 2016. Το Σχέδιο υποβλήθηκε σε ελέγχους πράξεων από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου το 2016 χωρίς να εντοπιστούν οποιαδήποτε ευρήματα.

Από τα αποτελέσματα των επαληθεύσεων που διενεργήθηκαν από τη ΔΑ δεν προέκυψαν ευρήματα με οικονομικές διορθώσεις, με εξαίρεση ένα έργο που εντάχθηκε στο Σχέδιο Κινήτρων για Επενδύσεις Αειφόρου Εμπλουτισμού και Αναβάθμισης του Τουριστικού Προϊόντος, το οποίο εφαρμόστηκε από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού (ΚΟΤ). Το συγκεκριμένο έργο, με κωδικό ΟΠΣ 41967 «Limanaki - Ολοκληρωμένη αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της ξενοδοχειακής μονάδας Limanaki Beach», κρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν ήταν επιλέξιμο για ένταξη στο Σχέδιο, παρά το γεγονός ότι υποβλήθηκαν στην Επιτροπή πρόσθετες διευκρινήσεις από την Αρχή Ελέγχου σε σχέση με τη διαδικασία αξιολόγησης και την απόφαση έγκρισης του έργου που ακολουθήθηκαν από τον ΚΟΤ. Ως εκ τούτου, οι δαπάνες που πιστοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του έργου αφαιρέθηκαν στο σύνολό τους, το έργο απεντάχθηκε και κινήθηκε διαδικασία ανάκτησης της χορηγίας που καταβλήθηκε από τον ΚΟΤ. Η συγκεκριμένη περίπτωση δεν αφορούσε σε συστημική αδυναμία του Σχεδίου, αλλά σε μεμονωμένη περίπτωση λανθασμένης εφαρμογής συγκεκριμένου κριτηρίου αξιολόγησης της πρότασης.

Τα ευρήματα που εντοπίστηκαν στις υπόλοιπες επαληθεύσεις Σχεδίων Χορηγιών αφορούσαν κυρίως συστάσεις για ενδυνάμωση των διαδικασιών που εφαρμόζονταν από τους Ενδιάμεσους Φορείς ή εισηγήσεις για διορθώσεις σε επόμενες προκηρύξεις των Σχεδίων, οι οποίες ακολουθούνταν από τους ΕΦ και επιβεβαιωνόταν από τη ΔΑ κατά το κλείσιμο των ευρημάτων.

Από τους ελέγχους πράξεων που διενεργούσε η Αρχή Ελέγχου κατά τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου, τα ευρήματα με οικονομικές διορθώσεις που αφορούσαν σε έργα που υλοποιούνταν στα πλαίσια Σχεδίων Χορηγιών δεν ξεπέρασαν τις €100.000 και αναλύονται ως εξής:

- Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του Μεταποιητικού Τομέα: εντοπίστηκαν κυρίως ευρήματα σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 57 «αποξένωση μηχανημάτων μετά την ολοκλήρωση των έργων» με οικονομική διόρθωση ύψους €33.450.
- Σχέδιο Παροχής Χορηγιών προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση του Αγροτουρισμού στην Ύπαιθρο: από τους ελέγχους πράξεων δεν εντοπίστηκε κανένα εύρημα με οικονομικές διορθώσεις.
- Σχέδιο Κινήτρων για Επενδύσεις Αειφόρου Εμπλουτισμού και Αναβάθμισης του Τουριστικού Προϊόντος: πέραν από το εύρημα που κατέληξε σε απένταξη του έργου, μόνο δύο ευρήματα με μικρά ποσά μη επιλέξιμων δαπανών εντοπίστηκαν από τους ελέγχους πράξεων και έγινε οικονομική διόρθωση ύψους €15.777.
- Σχέδιο Ενίσχυσης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας: τα ευρήματα αφορούσαν κυρίως κάποιες περιπτώσεις μη εντοπισμού μηχανημάτων σε επανέλεγχο ή τερματισμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας με οικονομική διόρθωση ύψους €21.876.
- Σχέδιο Ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας: τα ευρήματα από ελέγχους πράξεων με οικονομικές διορθώσεις αφορούσαν κυρίως κάποιες περιπτώσεις μη εντοπισμού σε επανέλεγχο κάποιων αντικειμένων εξοπλισμού που είχε προηγουμένως επιδοτηθεί, με οικονομική διόρθωση ύψους €2.606.

- ΔΕΣΜΗ για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία 2008-2010: τα ευρήματα αφορούσαν κυρίως την απένταξη ενός έργου λόγω χαμηλού ποσοστού υλοποίησής του κατά το κλείσιμο του Σχεδίου με οικονομική διόρθωση ύψους €26.240.

Σε κανένα Σχέδιο Χορηγιών δεν εντοπίστηκε οποιαδήποτε συστημική αδυναμία ή αδυναμίες τέτοιου βαθμού που να επέβαλλαν τη χρήση κατ' αποκοπή οικονομικών διορθώσεων. Οι αδυναμίες που εντοπίζονταν ήταν μεμονωμένες και κυρίως προέκυψαν λόγω της οικονομικής κρίσης (κλείσιμο επιχειρήσεων ή μη αντικατάσταση εξοπλισμού).

Κατά το 2015 δεν προκηρύχθηκε κανένα νέο Σχέδιο Χορηγιών ή νέα πρόσκληση υφιστάμενου σχεδίου, οι νέες δαπάνες έργων σχεδίων χορηγιών προκύπταν από φορείς οι οποίοι είχαν τύχει επαλήθευσης από τη ΔΑ σε προηγούμενα έτη, οπότε, μετά και από αξιολόγηση των προηγούμενων ευρημάτων που εντοπίζονταν και των ευρημάτων ελέγχων πράξεων της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, όπως αναλύονται πιο πάνω, δεν κρίθηκε απαραίτητη η διενέργεια πρόσθετων επαληθεύσεων σε Ενδιάμεσους Φορείς Σχεδίων Χορηγιών. Η απόφαση λήφθηκε λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι κατά το 2016 θα διενεργούνταν πρόσθετες επαληθεύσεις κλεισίματος των σχεδίων τόσο από τους φορείς εφαρμογής των σχεδίων όσο και από τη ΔΑ.

Σε σχέση με το πρόγραμμα JEREMIE λόγω και του προγραμματιζόμενου ελέγχου της Αρχής Ελέγχου και των πρόσθετων επαληθεύσεων που θα διενεργούνταν με το κλείσιμο του προγράμματος, λήφθηκε η απόφαση να μη διενεργηθούν επαληθεύσεις στο επίπεδο του χρηματοοικονομικού ενδιάμεσου κατά το 2015-2016. Κατά το κλείσιμο του Προγράμματος διασφαλίστηκε ότι τα μη επιλέξιμα δάνεια που είχαν εντοπιστεί σε προηγούμενα έτη αφαιρέθηκαν από το χαρτοφυλάκιο και επαληθεύτηκε ότι τα επιλέξιμα ποσά που δόθηκαν σε δάνεια και κόστος διαχείρισης προς το EIF και την Τράπεζα Κύπρου ήταν τουλάχιστο ίσα με τα ποσά που αρχικά πιστοποιήθηκαν στην ΕΕ (€20εκ) εξαιρώντας οποιεσδήποτε επιστροφές δανείων.

(β) Ενέργειες Διαχειριστικής Αρχής - Φορείς Διαχείρισης Έργων Δημοσίων Συμβάσεων

Για τις περιπτώσεις έργων δημοσίων συμβάσεων τα οποία ανατέθηκαν σε Ενδιάμεσο Φορέα, η ΔΑ παρακολουθούσε και επιβεβαίωνε την τήρηση των νενομισμένων διαδικασιών από τον ΕΦ. Οι διαδικασίες ένταξης και παρακολούθησης των έργων παρακολουθούνταν από τη ΔΑ μέσω τυποποιημένων δελτίων του ΟΠΣ και άλλων αναφορών ή άλλης τακτής προφορικής επικοινωνίας ή μέσω συναντήσεων με τους ΕΦ (π.χ. έγκριση προγραμματισμού προσκλήσεων, έγκριση πρόσθετου προϋπολογισμού ή επέκταση χρονοδιαγράμματος προσκλήσεων κατά την ένταξη έργων, παρακολούθηση δελτίων προβλέψεων και στοιχείων για την ετοιμασία ετήσιων εκθέσεων κ.λπ.).

Οι διαδικασίες επαληθεύσεων σε προκαταρκτικό επίπεδο των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών είναι αυτοματοποιημένες στο ΟΠΣ και καμία δαπάνη δεν πιστοποιόταν προς την ΕΕ αν δεν είχαν ολοκληρωθεί αυτές οι επαληθεύσεις. Οι διοικητικές και τεχνικές επαληθεύσεις έργων καταχωρούνταν από τους ΕΦ στο ΟΠΣ και παρακολουθούνταν από τη ΔΑ μέσω επισκόπησης του

σχετικού μητρώου. Τυχόν σημαντικά ευρήματα λαμβάνονταν υπόψη κατ' ελάχιστο κατά την ετοιμασία του ετήσιου προγράμματος επαληθεύσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη

- το μικρό αριθμό έργων που διαχειρίζονταν οι φορείς διαχείρισης έργων δημοσίων συμβάσεων,
- την καθημερινή εμπλοκή της ΔΑ στην επίλυση προβλημάτων που τυχόν αντιμετώπιζαν,
- την εμπειρία που απέκτησαν αποκτήσκει στη διαχείριση έργων,
- το μικρό αριθμό προσκλήσεων και της σχετικά τυπικής διαδικασίας ένταξης που ακολουθείται κατά την ένταξη έργων δημοσίων συμβάσεων που υλοποιούνται από δημόσιους φορείς,
- τη στενή παρακολούθηση των έργων που γίνεται και από τη ΔΑ στα πλαίσια παρακολούθησης του Προγράμματος,
- τη διαδικασία που ακολουθείται από τη ΔΑ στην αντιμετώπιση των οποιωνδήποτε θεμάτων ανακύπτουν πριν την πιστοποίηση των δαπανών στην ΕΕ,
- των περιορισμένων ευρημάτων των προηγούμενων επαληθεύσεων της ΔΑ, και
- την παρακολούθηση της επάρκειας των ΕΦ μέσω αναφορών, συσκέψεων και παρακολούθησης ευρημάτων άλλων φορέων,

δεν κρίθηκε σκόπιμο να διενεργούνται πρόσθετες επί τόπου επαληθεύσεις στους φορείς αυτούς, αλλά οι επαληθεύσεις να περιοριστούν μόνο στο κλείσιμο του Προγράμματος, εκτός όπου προέκυπταν θέματα συστημικών ευρημάτων από ελέγχους εξωτερικών ελεγκτικών οργάνων.

Όσον αφορά στα έργα τα οποία δεν είχαν ανατεθεί σε Ενδιάμεσο Φορέα, υπόκειντο σε ένταξη, παρακολούθηση και επαληθεύσεις απευθείας από τη ΔΑ και εντάχθηκαν από τη ΔΑ στον άξονα προτεραιότητας «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» (έργα e-government). Για το σκοπό αυτό έχουν εξασφαλιστεί υπηρεσίες συμβούλου, για διενέργεια τεχνικών επιτόπιων επαληθεύσεων των έργων αυτών κατά το 2015 και μέχρι το κλείσιμο των έργων, παράλληλα με διοικητικές επαληθεύσεις επί τόπου στα γραφεία των Δικαιούχων.

Σημειώνεται ότι διενεργήθηκαν επιτόπιες τεχνικές επαληθεύσεις σε όλους τους δικαιούχους των έργων e-government, οι οποίες κάλυψαν όλες τις συμβάσεις που εκτελέστηκαν από τους δικαιούχους στα πλαίσια των έργων αυτών. Τα αποτελέσματα των επαληθεύσεων καταγράφηκαν στο ΟΠΣ και αφορούσαν κυρίως κάποιες αδυναμίες στην εκτέλεση των συμβάσεων, κυρίως σε σχέση με μεγάλες επεκτάσεις στους χρόνους εκτέλεσης των συμβάσεων, μερικές φορές χωρίς να λαμβάνονται οι απαραίτητες εγκρίσεις από τα αρμόδια όργανα. Σε ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις σοβαρών αδυναμιών στις διαδικασίες εκτέλεσης συμβάσεων επιβλήθηκαν κατ' αποκοπή οικονομικές διορθώσεις.

Επιπρόσθετα, διενεργήθηκαν διοικητικές επαληθεύσεις κατά το κλείσιμο των έργων σε όλους τους δικαιούχους που κάλυψαν όλα τα έργα που δεν είχαν ανατεθεί σε ΕΦ (e-government και τεχνική βοήθεια). Οι επαληθεύσεις αυτές κάλυψαν κατά βάση τη διαδρομή ελέγχου και την τήρηση αρχείου

και λογιστικής μερίδας του έργου. Τα ευρήματα από τις επαληθεύσεις αφορούσαν κυρίως εισηγήσεις για βελτίωση του αρχείου του έργου και παρακολουθήθηκαν μέχρι τη διόρθωσή τους.

3.4. Αλλαγές στο πλαίσιο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος

3.4.1. Κοινωνικοοικονομικές Εξελίξεις

Κατά την περίοδο 2007-2015, η κυπριακή οικονομία διήλθε τριών διαφορετικών οικονομικών φάσεων. Αρχικά σημειώθηκε οικονομική άνθηση με ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ στη συνέχεια ακολούθησε στασιμότητα και συρρίκνωση της οικονομίας, απόρροια της παγκόσμιας και εγχώριας χρηματοοικονομικής κρίσης αντίστοιχα. Από το 2015, η κυπριακή οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

1^η φάση: οικονομική άνθηση (2007-2008)

Η οικονομία της Κύπρου από το 2007 μέχρι το 2008 παρουσίασε αξιοσημείωτο δυναμισμό σε βασικούς τομείς, παρά τις αρνητικές εξελίξεις στη διεθνή οικονομία. Συγκεκριμένα, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κατά τα έτη 2007 και 2008 ανήλθε στο 4,8% και 3,9% αντίστοιχα. Κινητήριοι μοχλός της ανάπτυξης από πλευράς ζήτησης ήταν η ιδιωτική κατανάλωση, ενώ από πλευράς προσφοράς, ο τομέας των κατασκευών υπήρξε καταλυτικός.

Ταυτόχρονα όμως, τονίζεται το γεγονός ότι το ποσοστό μεγέθυνσης της οικονομίας κατά την περίοδο αυτή ήταν σε υπέρμετρα ψηλά επίπεδα, αφού η κατανάλωση ήταν ιδιαίτερα υψηλή, ενώ ο κατασκευαστικός τομέας επεκτάθηκε σε μη βιώσιμα επίπεδα. Ενδεικτικό των ανισοσκελιών αυτών ήταν το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο το 2008 ανήλθε στο 15,5% του ΑΕΠ.

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, η αγορά εργασίας στην Κύπρο συνέχισε και κατά το 2007 και 2008 να χαρακτηρίζεται από συγκριτικά ψηλά ποσοστά απασχόλησης, χαμηλά επίπεδα ανεργίας και διατήρηση συνθηκών σχεδόν πλήρους απασχόλησης. Το 2007 και 2008, το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε στο 3,9% και 3,7% του εργατικού δυναμικού, αντίστοιχα.

Κατά τη διετία 2007-2008, το δημοσιονομικό ισοζύγιο κυμάνθηκε σε θετικά επίπεδα, ύψους 3,2% και 0,9% αντίστοιχα. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, κυμάνθηκε σε χαμηλά επίπεδα, ύψους 53,5% και 44,7% αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι την 1η Ιανουαρίου 2008, η Κύπρος υιοθέτησε το κοινό νόμισμα του Ευρωσυστήματος και ως εκ τούτου η νομισματική πολιτική ασκείται πλέον από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η ένταξη στην Ευρωζώνη ήταν ομαλή χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα με σημαντικά οφέλη για την Κύπρο, όπως η εξουδετέρωση του συναλλαγματικού κινδύνου σε συναλλαγές σε ευρώ, μεγαλύτερη διαφάνεια στις τιμές και ευκολότερη πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων της Ευρωζώνης.

2η φάση: στασιμότητα-συρρίκνωση της οικονομίας (2009-2014)

Η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη και η συνεχής αβεβαιότητα που επικράτησε σε σχέση με την ελληνική οικονομία, αναπόφευκτα, είχαν αρνητικό αντίκτυπο στη μικρή και ανοικτή οικονομία της Κύπρου, ξεκινώντας από το 2009, όπου καταγράφηκε αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης ύψους -1,8%. Παρά το γεγονός ότι παρατηρήθηκαν κάποια σημάδια ανάκαμψης σε ορισμένες ευρωπαϊκές οικονομίες και ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο εφαρμόστηκαν σημαντικές πρωτοβουλίες για αντιμετώπιση της κρίσης, εντούτοις η διεθνής αβεβαιότητα παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα.

Οι αρνητικές εξελίξεις είχαν άμεσο αντίκτυπο και στο κυπριακό χρηματοοικονομικό σύστημα, λόγω της μεγάλης διασύνδεσης των μεγάλων εγχώριων τραπεζών με την ελληνική οικονομία μέσω, κυρίως, της έκθεσής τους στα ελληνικά κρατικά ομόλογα καθώς και των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους στην ελλαδική αγορά. Η συμφωνία για την ανταλλαγή των ελληνικών ομολόγων, γνωστού ως ελληνικού PSI, επέφερε στις κυπριακές τράπεζες ζημιές ύψους περίπου 4,5 δισεκατομμυρίων ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο 25% του ΑΕΠ. Οι πιο πάνω απώλειες, καθώς και οι ζημιές που παρουσίασαν οι τράπεζες λόγω των αυξημένων προβλέψεων για τα δανειακά χαρτοφυλάκιά τους τόσο στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο, οδήγησαν την κυβέρνηση το Μάιο του 2012 στη στήριξη ενός πιστωτικού ιδρύματος μέσω της αναδοχής των δικαιωμάτων προτίμησης ύψους 1,8 δισεκατομμυρίου ευρώ.

Λόγω του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές από τα μέσα του 2011, η Κυπριακή Δημοκρατία στις 25 Ιουνίου 2012, υπέβαλε αίτημα για οικονομική βοήθεια από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, καθώς και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Στα πλαίσια εντατικών διαπραγματεύσεων, το Μάρτιο του 2013 αποφασίστηκε σε συνάντηση του Eurogroup, όπως παραχωρηθεί από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στήριξη ύψους μέχρι 10 δις ευρώ στην Κυπριακή Δημοκρατία. Παράλληλα αποφασίστηκε η διάλυση και απορρόφηση των τραπεζικών εργασιών της Λαϊκής Τράπεζας (της 2^{ης} μεγαλύτερης τράπεζας στην Κύπρο) από την Τράπεζα Κύπρου (της 1^{ης} μεγαλύτερης τράπεζας), με ταυτόχρονη κεφαλαιοποίησή τους μέσω της απομείωσης των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτών των δύο συστημικών Τραπεζών.

Η συμφωνία με τους εταίρους για ένα μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής (Μνημόνιο Συναντίληψης-ΜοΥ), αφορούσε συγκεκριμένα μέτρα κάτω από τρεις βασικούς άξονες, τα δημόσια οικονομικά, το χρηματοοικονομικό τομέα και διαρθρωτικά μέτρα στην ευρύτερη οικονομία.

Μέσα σε αυτό το αντίξοο οικονομικό περιβάλλον, η κυπριακή οικονομία κατά το 2011 παρουσίασε οριακά θετικό ρυθμό ανάπτυξης ύψους 0,3%, ενώ το 2012 παρουσίασε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης ύψους -3,2%. Κατά το 2013 και 2014, η ύφεση (-6% και -1,5% αντίστοιχα) ήταν σημαντικά χαμηλότερη από τις αρχικές προβλέψεις των εταίρων του Προγράμματος, αλλά και προβλέψεις Διεθνών Οίκων Αξιολόγησης και μεγάλων Οργανισμών. Κατά τα έτη 2013 και 2014, από πλευράς ζήτησης, η ιδιωτική κατανάλωση διατηρήθηκε σε σχετικά ψηλά επίπεδα παρά την οικονομική κρίση. Από τομεακής πλευράς, η θετική επίδοση στον τουριστικό τομέα και η σχετική διατήρηση των

δραστηριοτήτων των επαγγελματικών υπηρεσιών, λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Κύπρος, συνέβαλαν στη συγκράτηση της ύφεσης.

Το 2013, ο πληθωρισμός μειώθηκε σημαντικά σημειώνοντας οριακά θετικό πρόσημο (+0,4%), ενώ το 2014 κυμάνθηκε σε αρνητικά επίπεδα (-0,3%), αντανακλώντας σε μεγάλο βαθμό την προσαρμογή της αγοράς εργασίας και των τιμών, εξέλιξη που θεωρείται αναγκαία για την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας. Στη συγκράτηση του πληθωρισμού συνέβαλαν επίσης οι μειωμένες παγκόσμιες τιμές καυσίμων, καθώς και η συνακόλουθες μειώσεις στις τιμές κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος.

Κατά την περίοδο 2009-2014, το ποσοστό ανεργίας ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού αυξήθηκε δραματικά ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης, με το ψηλότερο ποσοστό να καταγράφεται το 2014 (16,1%).

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών παρουσίασε σημαντική μείωση κατά την περίοδο 2009-2014, καταγράφοντας έλλειμμα 4,3% του ΑΕΠ το 2014. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη μείωσης των ανισοσκελιών που αντιμετώπιζε η κυπριακή οικονομία τα προηγούμενα χρόνια.

Στον τραπεζικό τομέα, μετά τον αρχικό κλονισμό που υπέστη, η πρόοδος που επιτεύχθηκε ήταν σημαντική. Οι κυπριακές τράπεζες ανακεφαλαιοποιήθηκαν κυρίως μέσω άντλησης ιδιωτικών κεφαλαίων. Προωθήθηκαν επίσης μια σειρά από διοικητικές και νομοθετικές ρυθμίσεις που ενισχύουν και διασφαλίζουν τον αποτελεσματικό εποπτικό έλεγχο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Σημειώνεται ότι το Μάρτιο του 2013, επιβλήθηκαν περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων, για διαφύλαξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι οποίοι στη συνέχεια άρθηκαν πλήρως το 2015.

Από πλευράς δημόσιων οικονομικών, το 2013 και 2014 οι δημοσιονομικοί στόχοι επιτεύχθηκαν με σημαντικά περιθώρια (το 2014 επιτεύχθηκε δημοσιονομικό έλλειμμα -0,2% εξαιρουμένης της ανακεφαλαιοποίησης του Συνεργατισμού με 1,5 δις ευρώ) λόγω της συνετούς εκτέλεσης του προϋπολογισμού, καθώς και λόγω του ευνοϊκότερου μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Ο περιορισμός των ελλειμμάτων και η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος, σε συνάρτηση με την αναθεώρηση του ύψους του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Κύπρου από τη Eurostat, οδήγησε στη συγκράτηση του δημόσιου χρέους το οποίο, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ανήλθε στο 107,1% στο τέλος του 2014.

3η φάση: οικονομική ανάκαμψη (2015)

Μετά από μια πρωτόγνωρη περίοδο ύφεσης, η κυπριακή οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2015 ύψους 1,7%, ξεπερνώντας τις αρχικές προβλέψεις. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε κλίμα βελτιωμένης εμπιστοσύνης, τόσο σε τοπικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η ανεργία κατά το 2015, με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, διαμορφώθηκε στο 14,9% του εργατικού δυναμικού, έναντι ποσοστού ανεργίας 16,1% το 2014, αντικατοπτρίζοντας τάσεις αποκλιμάκωσης.

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΣΚ), για το 2015, ήταν αρνητικός της τάξης του 1,5% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014. Η πτωτική πορεία του πληθωρισμού, οφείλεται κυρίως στις μειώσεις που παρατηρήθηκαν στη μέση τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Μπρεντ. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών παρουσίασε περαιτέρω μείωση το 2015, καταγράφοντας έλλειμμα 2,9% του ΑΕΠ.

Το Σεπτέμβριο του 2013, το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε Σύσταση στην Κύπρο για να θέσει τέρμα στην κατάσταση του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος το αργότερο έως το 2016. Το 2015, το δημοσιονομικό έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης περιορίστηκε στο 1,1% του ΑΕΠ (συμπεριλαμβανομένου του ποσού ενίσχυσης της κεφαλαιουχικής βάσης της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας κατά €175.0εκ), υπερκαλύπτοντας κατά πολύ τον αρχικό στόχο του Προγράμματος, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα έναρξη της διαδικασίας έκδοσης σύστασης για ανάκληση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος κατά της Κύπρου από την Επιτροπή, από τον Απρίλιο του 2016, ένα έτος νωρίτερα.

Πίνακας 5: Κυπριακή Οικονομία - Επιλεγμένοι Οικονομικοί Δείκτες									
Δείκτης	2007 (%)	2008 (%)	2009 (%)	2010 (%)	2011 (%)	2012 (%)	2013 (%)	2014 (%)	2015 (%)
Ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. (σε σταθερούς όρους)	4.8	3.9	-1.8	1.3	0.3	-3.2	-6.0	-1.5	1.7
Ρυθμός Πληθωρισμού	2.2	4.4	0.2	2.6	3.5	3.1	0.4	-0.3	-1.5
Ποσοστό ανεργίας (ΕΕΔ)	3.9	3.7	5.4	6.3	7.9	11.8	15.9	16.1	14.9
Δημοσιονομικό ισοζύγιο ως ποσοστό του ΑΕΠ	3.2	0.9	-5.4	-4.7	-5.7	-5.8	-4.9	-8.8*	-1.1*
Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ	53.5	44.7	53.4	55.8	65.2	79.3	102.2	107.1	107.5

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

* Συμπεριλαμβανομένου του ποσού της ενίσχυσης της κεφαλαιουχικής βάσης της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας κατά €1.500 εκ. για το 2014 και €175 εκ. για το 2015.

Αγορά Εργασίας

Η αγορά εργασίας γνώρισε μεγάλες ανακατατάξεις κατά την περίοδο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2007 – 2015. Κατά τα πρώτα χρόνια του προγραμματισμού και ετοιμασίας του ΕΠ, η αγορά εργασίας βρισκόταν σε συνθήκες σχεδόν πλήρους απασχόλησης (71,5% το 2007 και 70,9% το 2008) με πολύ χαμηλά ποσοστά ανεργίας (3,9% το 2007 και 3,7% το 2008). Οι πρώτες επιδράσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης άρχισαν να φαίνονται το 2009 στην Κύπρο όπου η ανεργία ανέβηκε στο 5,4%. Τα επόμενα χρόνια η ανεργία συνέχισε να ανεβαίνει (6,3% το 2010 και 7,9% το 2011).

Η συνεχιζόμενη ύφεση της οικονομίας και οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την κρίση χρέους στην ευρωζώνη και τη συνεχή αβεβαιότητα που επικράτησε σε συνδυασμό με τη μεγάλη διασύνδεση των μεγάλων εγχώριων τραπεζών με την ελληνική οικονομία οδήγησαν σε συρρίκνωση της οικονομίας και είχαν σοβαρότατο αντίκτυπο στην αγορά εργασίας. Το 2012 η ανεργία

εκτοξεύτηκε στο 11,8%. Στη συνέχεια το 2013 με τη βίαιη αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα (bail in, διάλυση Λαϊκής Τράπεζας, συμφωνία με Τρόικα), το συνεχιζόμενο αρνητικό εξωτερικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε και τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που λήφθηκαν είχαν σοβαρό αντίκτυπο στην απασχόληση. Η ανεργία έφτασε σε πρωτοφανή για την Κύπρο επίπεδα (15,9% το 2013 και 16,1% το 2014). Ιδιαίτερα ανησυχητικά ήταν τα επίπεδα ανεργίας των νέων τα οποία έφτασαν στο 38,9% το 2013 και 36% το 2014 σε σύγκριση με 10,2% το 2007. Εξίσου ανησυχητικά είναι τα ποσοστά της μακροχρόνιας ανεργίας 6,1% το 2013 και 7,7% το 2014 σε σύγκριση με 0,7 % το 2007 και 0,5% το 2008. Η ανεργία φαίνεται ότι έπληξε περισσότερο τους άντρες, καθώς τα ποσοστά ανεργίας ήταν ψηλότερα στις γυναίκες στις περιόδους πλήρους απασχόλησης, και στη συνέχεια η ανεργία στους άντρες αυξήθηκε με μεγαλύτερους ρυθμούς ξεπερνώντας το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών. Σημειώνεται ότι τα ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αυξήθηκαν για τις γυναίκες, μειώθηκαν λίγο για τους άντρες και παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητα στο σύνολο. Τα ποσοστά απασχόλησης για τις ηλικίες 55-64, παρουσίασαν διαχρονική μείωση (από 55,9% το 2007, στο 46,9% το 2014), επίσης μεγαλύτερη μείωση παρατηρήθηκε στο ποσοστό των αντρών (από 72,5% το 2007 στο 57,1% το 2014) έναντι των αντίστοιχων ποσοστών των γυναικών (από 40,3% το 2007 στο 36,9% το 2014).

Κατά το 2015 παρουσιάστηκε μείωση στο συνολικό ποσοστό της ανεργίας 14,9%, γεγονός που οφείλεται στα μέτρα που λήφθηκαν για ενίσχυση της απασχόλησης, όπως επίσης και στη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας. Ωστόσο τα ποσοστά ανεργίας των νέων και των μακροχρόνια ανέργων αν και μειώθηκαν, παραμένουν ανησυχητικά (32,8% και 6,8% αντίστοιχα).

Πίνακας 6: Βασικοί Δείκτες της Αγοράς Εργασίας (%)									
Δείκτης	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ποσοστό Απασχόλησης (15-64)	71,5	70,9	69,0	68,9	67,6	64,6	61,7	62,1	62,7
Άντρες	80,0	79,2	76,3	75,3	73,7	70,4	67,0	66,0	66,7
Γυναίκες	62,4	62,9	62,3	63,0	62,1	59,4	56,9	58,6	59,0
Ποσοστό Απασχόλησης (55-64)	55,9	54,8	55,7	56,3	54,8	50,7	49,6	46,9	48,5
Άντρες	72,5	70,9	71,2	70,5	69,2	63,5	61,1	57,1	57,8
Γυναίκες	40,3	39,4	40,6	42,5	40,8	38,2	38,3	36,9	39,5
Ανεργία	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,8	15,9	16,1	14,9
Άντρες	3,4	3,2	5,3	6,1	8,1	12,5	16,5	17,0	15,0
Γυναίκες	4,6	4,2	5,5	6,4	7,6	11,1	15,2	15,1	14,8
Ανεργία νέων κάτω των 25	10,2	9,0	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36,0	32,8
Άντρες	11,0	8,7	13,6	15,9	23,3	28,8	41,1	37,4	34,7
Γυναίκες	9,4	9,4	14,0	17,2	21,5	26,7	36,8	34,6	31,1
Μακροχρόνια Ανεργία	0,7	0,5	0,6	1,3	1,6	3,5	6,1	7,7	6,8
Άντρες	0,8	0,5	0,5	1,3	1,7	3,9	6,5	8,3	7,4
Γυναίκες	0,7	0,5	0,6	1,3	1,5	3,1	5,6	7,0	6,2
Ποσοστό Συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (15-64)	73,9	73,6	73,0	73,6	73,5	73,5	73,6	74,3	73,9
Άντρες	82,9	82,0	80,7	80,4	80,4	80,7	80,6	80,0	78,8
Γυναίκες	65,4	65,7	66,0	67,4	67,4	66,9	67,2	69,1	69,4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Παγκόσμια Οικονομική Κρίση – Μέτρα από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας

Για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αλλά και για υποβοήθηση και χρηματοδότηση της ανάπτυξης και στα πλαίσια των προσπάθειών για αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία και χρηματοδοτικούς οργανισμούς, πραγματοποιήθηκαν μια σειρά από ενέργειες, οι οποίες παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω.

Κατά το **2009 – 2010**, η κυβέρνηση προώθησε μέτρα επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Συγκεκριμένα έλαβε μέτρα για:

- Στήριξη του τομέα του τουρισμού (μείωση ΦΠΑ από 8% σε 5% για διανυκτέρευση σε ξενοδοχειακές μονάδες, μειωμένα τέλη προσγείωσης σε αεροπορικές εταιρίες, επιδότηση διακοπών σε εγχώριους προορισμούς για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και χαμηλοσυνταξιούχους, ενίσχυση διαφημιστικής εκστρατείας στο εξωτερικό για προώθηση της Κύπρου ως τουριστικό προορισμό κ.ά.).
- Στήριξη του τομέα των κατασκευών (προώθηση μέτρων για επίσπευση διαφόρων δημόσιων έργων, παροχή στεγαστικών δανείων με ευνοϊκούς όρους σε νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα μέσω του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης, βελτίωση προνοιών ενιαίου στεγαστικού και προσφυγικού σχεδίου, επικέντρωση Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στην επίσπευση της έκδοσης αδειών για μεγάλα αναπτυξιακά έργα κ.α.).
- Στήριξη και ενίσχυση της απασχόλησης (εντατικοποίηση προσπάθειών από τις Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης (ΔΥΑ), προώθηση προγραμμάτων κατάρτισης και τοποθέτησης στην αγορά εργασίας ανέργων, προώθηση προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων, καταπολέμηση παράνομης απασχόλησης και περιορισμό έκδοσης/ανανέωσης αδειών για εργαζομένους από τρίτες χώρες κ.α.).

Κατά το **2011-2012**, η κυβέρνηση προχώρησε στην υιοθέτηση τριών πακέτων μέτρων για δημοσιονομική εξυγίανση, τα οποία μεταξύ άλλων προέβλεπαν:

- Μείωση στο κρατικό μισθολόγιο των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα (εισφορά 3% στις ακαθάριστες απολαβές, έκτακτη κλιμακωτή εισφορά επί των μηνιαίων ακαθάριστων απολαβών, αύξηση της εισφοράς για συντάξεις χήρων και ορφανών, κατάργηση του Κυβερνητικού Ταμείου Συντάξεων για νεοεισερχόμενους και ένταξη στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατάργηση όλων των κενών θέσεων στη Δημόσια Υπηρεσία (ΔΥ), μείωση μισθολογικών κλιμάκων εισδοχής στη ΔΥ κατά 10% σε νεοεισερχόμενους, μείωση προσωπικού κατά 5.000 σε 5 χρόνια, παγοποίηση απολαβών και συντάξεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα για τρία χρόνια, φορολόγηση επιδομάτων παραστάσεως, γραμματειακών υπηρεσιών και φιλοξενίας, μείωση υπερωριών, μείωση επιδομάτων βάρδιας).
- Αύξηση των εσόδων του κράτους (αύξηση συντελεστή φορολογίας μερισμάτων από 15% σε 17%, αύξηση συντελεστών για φορολογία ακίνητης ιδιοκτησίας, αύξηση συντελεστή τόκων, αύξηση φορολογικού συντελεστή του φόρου εισοδήματος για εισοδήματα άνω των €60.000, αύξηση του ΦΠΑ από 15% σε 17%, εισαγωγή τέλους €350 σε όλες τις εγγεγραμμένες εταιρίες).
- Εισαγωγή έκτακτης κλιμακωτής εισφοράς για υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα για δύο χρόνια.

- Περιορισμός δημόσιων δαπανών (εισαγωγή τριετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου με ανώτατες οροφές, στόχευση κοινωνικών παροχών και επιδομάτων, μείωση λειτουργικών δαπανών).

Παράλληλα, προωθήθηκαν δράσεις για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και σύναψη συμφωνιών με άλλα κράτη για αποφυγή διπλής φορολογίας.

Στα πλαίσια αξιοποίησης των πόρων της ΕΕ προωθήθηκαν και επισπεύσθηκαν:

- Σχέδια για επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας,
- Μέτρα για στήριξη της απασχόλησης ,
- Κίνητρα για πρόσληψη ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, και
- Σχέδιο Εγγυοδότησης ΜΜΕ με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε πηγές χρηματοδότησης.

Κατά το **2013**, με την υπογραφή του μνημονίου Συναντίληψης προωθήθηκαν αρκετά μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης:

- Με στόχο τη μείωση των Δαπανών (μείωση δαπανών για κοινωνικές μεταβιβάσεις, πάγωμα συντάξεων και αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, κατάργηση τουλάχιστον 1.880 μόνιμων θέσεων στη ΔΥ την περίοδο 2013–2016, μείωση δαπανών υγείας, μείωση δαπανών για στεγαστικά δάνεια, κλιμακωτή μείωση μισθών και συντάξεων στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα).
- Με στόχο την αύξηση των Εσόδων (αύξηση φόρου κατανάλωσης σε προϊόντα καπνού, αύξηση φόρων κατανάλωσης ενέργειας, αύξηση συντελεστή ΦΠΑ από 17% στο 18%, εισαγωγή φόρου 20% σε κέρδη τυχερών στοιχημάτων, διασφάλιση πρόσθετων εσόδων από τη φορολογία ακινήτων, αύξηση φορολογίας νομικών προσώπων σε 12,5%, αύξηση φορολογικού συντελεστή τόκων στο 30%, αύξηση τελών για δημόσιες υπηρεσίες κ.α.).

Παράλληλα, με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης λήφθηκαν τα ακόλουθα μέτρα:

- Για τόνωση του κατασκευαστικού τομέα, προωθήθηκε η μείωση του χρόνου έκδοσης Πολεοδομικής Άδειας, η αύξηση συντελεστών δόμησης και η διεύρυνση του φάσματος επιτρεπόμενων αναπτύξεων γης για μεγάλα έργα.
- Για ενίσχυση της τουριστικής βιομηχανίας, προωθήθηκε η αδειοδότηση της λειτουργίας καζίνο και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Για ενθάρρυνση και προσέλκυση ξένων επενδύσεων από υπηκόους τρίτων χωρών, αποφασίστηκε η παραχώρηση άδειας παραμονής για επένδυση άνω των €300.000.
- Δημιουργία Αρχής Διαχείρισης Κρατικής Περιουσίας.
- Προώθηση ενιαίου πλαισίου νομοθετικού πλαισίου, που θα διέπει τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Για αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της ανεργίας, η κυβέρνηση προχώρησε (α) στην ίδρυση του Ταμείου Επιχειρηματικότητας και (β) στην εξαγγελία Σχεδίων, για ενίσχυση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας, κάποια από τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και άλλα από ίδιους πόρους.

Κατά το **2014**, κατέστη εφικτή η πρόσθετη κατανομή στην Κύπρο €200 εκ. από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, με αποτέλεσμα η συνολική κατανομή της Κύπρου από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2014-2020 να ανέλθει στα €784 εκ. Παράλληλα, επιτεύχθηκε αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης από το 85% στο 95% για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκροτήσεως και Αναπτύξεως (EBRD) το Μάιο 2014, αποφασίστηκε ομόφωνα η έναρξη δραστηριοτήτων της EBRD στην Κύπρο, με ενδεικτικό προγραμματισμό χρηματοδοτήσεων και συμμετοχών ύψους €500-700 εκ. σε ορίζοντα πενταετίας.

Επίσης, στα πλαίσια συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) προωθήθηκαν 3 σχέδια για στήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην Κύπρο:

- Συμφωνία δανείου ύψους €100 εκ. για χρηματοδότηση της εγκαθίδρυσης του Ταμείου Επιχειρηματικότητας.
- Μηχανισμός Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εξωτερικού Εμπορίου (Trade Finance Facility), για στήριξη των κυπριακών ΜΜΕ που έχουν διεθνή εμπορικό προσανατολισμό, ύψους €150 εκ.
- Σχέδιο παραχώρησης κυβερνητικών εγγυήσεων ύψους €300 εκ. προς τις Κυπριακές τράπεζες με σκοπό τη σύναψη δάνειων από την ΕΤΕπ για χρηματοδότηση ΜΜΕ στην Κύπρο.

Για αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της **ανεργίας**, οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν σε προγράμματα για ανέργους και νέους πτυχιούχους, για καταπολέμηση της ανεργίας των νέων (συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), καθώς και στην αναδιάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής του κράτους, με το σχεδιασμό και εφαρμογή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ). Το ΕΕΕ εφαρμόστηκε στα πλαίσια του εξ' ορθολογισμού του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας του κράτους, παρέχοντας δίκτυ προστασίας σε όλους όσους το έχουν ανάγκη, ενοποιώντας τη διαδικασία παραχώρησης των επιδομάτων από διάφορες πηγές. Η εισαγωγή του ΕΕΕ τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο 2014.

Στα πλαίσια της προσπάθειας για δημοσιονομική εξυγίανση και διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, ψηφίστηκε στις 23 Φεβρουαρίου 2014 από τη Βουλή των Αντιπροσώπων ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος. Πρόκειται για Νόμο «ομπρέλα», ο οποίος καλύπτει όλο το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής και παράλληλα ενσωματώνει όλες τις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων οικονομικών, συμπληρώνοντας υφιστάμενες και εισάγοντας νέες.

Σημαντική διασφάλιση της αμερόληπτης δημοσιονομικής πολιτικής αποτελεί η λειτουργία του νεοουσταθέντος ανεξάρτητου Δημοσιονομικού Συμβουλίου, το οποίο αξιολογεί τις μακροοικονομικές προβλέψεις και παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τους δημοσιονομικούς κανόνες κατά την κατάρτιση και εκτέλεση του Προϋπολογισμού.

3.4.2. Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020

Η εφαρμογή του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος από την Κύπρο διακρίνεται στις ακόλουθες τρεις φάσεις:

2008 -2009: Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα

Η πρόοδος που επιτεύχθηκε στην εφαρμογή του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος (ΕΜΠ) και του Σχεδίου Οικονομικής Ανάκαμψης κατά την περίοδο 2008 – 2009, κρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ικανοποιητική. Η ΕΕ εκτίμησε ότι τα μέτρα για αντιμετώπιση της κρίσης ήταν επαρκή και στοχευμένα καθώς αφορούσαν τους τομείς και τις ομάδες του πληθυσμού που πλήττονταν περισσότερο από την κρίση. Η ΕΕ εκτίμησε ότι η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού τομέα ήταν προς την ορθή κατεύθυνση και ότι υπήρχε πρόοδος στην εφαρμογή των μέτρων για την ενίσχυση της απασχόλησης, συμμετοχή στην εκπαίδευση και εφαρμογή του συστήματος μαθητείας. Επίσης, πρόοδος είχε σημειωθεί στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2010 – 2012: Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020

Με στόχο τη συστηματικότερη αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών συμφώνησαν το 2010 στη δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Εξαμήνου» μιας διαδικασίας που διαρκεί όλο το πρώτο εξάμηνο κάθε χρόνου, κατά την οποία συντονίζονται οι δημοσιονομικές, μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών μελών έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι παρατηρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας κατάρτισης των εθνικών προϋπολογισμών και λήψης αποφάσεων για διάφορα θέματα οικονομικής πολιτικής.

Το Νοέμβριο του 2010 υποβλήθηκε από τις κυπριακές αρχές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το προκαταρκτικό ΕΜΠ για τη Στρατηγική Ευρώπη 2020. Το προκαταρκτικό ΕΜΠ ετοιμάστηκε σε συνεργασία με όλα τα αρμόδια Υπουργεία και σε αυτό καταγράφονταν τα μέτρα που προωθούνταν ή προγραμματίζονταν να υλοποιηθούν από την Κυβέρνηση ώστε να επιτευχθούν οι πέντε εθνικοί ποσοτικοί στόχοι για έξυπνη, πράσινη και κοινωνική ανάπτυξη και να αντιμετωπιστούν οι ανασταλτικοί προς ανάπτυξη παράγοντες. Η Κύπρος είχε υιοθετήσει ποσοτικούς στόχους και στους πέντε τομείς που προβλέπει η Στρατηγική (απασχόληση, καινοτομία, εκπαίδευση, μείωση της φτώχειας και κλίμα/ενέργεια).

Η ΕΕ αξιολόγησε θετικά το προκαταρκτικό ΕΜΠ, ενώ εντόπισε κάποιες αδυναμίες και προχώρησε σε συστάσεις, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη στη διαμόρφωση του τελικού ΕΜΠ το οποίο υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2011. Στο Πρόγραμμα συμπεριλήφθηκαν επίσης τα μέτρα για την

εκπλήρωση των εθνικών δεσμεύσεων στα πλαίσια του Συμφώνου για το Ευρώ+. Από την αξιολόγηση του ΕΜΠ προέκυψαν επτά (7) συστάσεις² οι οποίες αφορούσαν την περίοδο 2011-2012.

Τον Απρίλιο του 2012, η Κύπρος υπέβαλε το ΕΜΠ το οποίο περιλάμβανε τα μέτρα για αντιμετώπιση των προτεραιοτήτων που πρότασε η Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης 2012, τα μέτρα που εφαρμόζονταν και προγραμματίζονταν να εφαρμοστούν για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων στα πλαίσια του Συμφώνου για το Ευρώ +, τα μέτρα που εφαρμόζονταν και προγραμματίζονταν να εφαρμοστούν για την επίτευξη των εθνικών ποσοτικών στόχων καθώς επίσης και σχόλια/μέτρα για αντιμετώπιση των παρατηρήσεων που εντοπίστηκαν στην Έκθεση για το Μηχανισμό Επαγρύπνησης. Από την αξιολόγηση του εν λόγω Προγράμματος προέκυψαν επτά (7) συστάσεις³ για την περίοδο 2012-2013. Για τις συστάσεις αυτές είχε τεθεί χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους στη δανειακή σύμβαση που υπέγραψε αργότερα η Κύπρος (βλ. παρακάτω).

2013 – 2015: Μακροοικονομικό Πρόγραμμα Προσαρμογής

Η Κύπρος το Μάρτιο του 2013 υπέγραψε δανειακή σύμβαση με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Η συμφωνία προέβλεπε επίσης την ένταξη της Κύπρου σε ένα μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής (Μνημόνιο Συναντίληψης – MoU), το οποίο περιλάμβανε συγκεκριμένα μέτρα κάτω από τρεις δημοσιονομικούς άξονες: τα δημόσια οικονομικά, το χρηματοοικονομικό τομέα και διαρθρωτικά μέτρα στο σύνολο της οικονομίας.

Ως εκ τούτου η Κύπρος για τα έτη 2013 – 2015 υπέβαλε σύντομα και όχι ολοκληρωμένα ΕΜΠ, δεδομένου ότι αυτό προνοείται για τα Κράτη – Μέλη που λαμβάνουν χρηματοδοτική βοήθεια από την ΕΕ/ΔΝΤ. Στα σύντομα Προγράμματα αναφερόταν συνοπτικά η πρόοδος στην επίτευξη των εθνικών ποσοτικών στόχων και στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 καθώς και οι Δημοσιονομικοί πίνακες με προβλέψεις για τους βασικούς δείκτες στα δημόσια οικονομικά.

² Οι συστάσεις αυτές ήταν: 1) επίτευξη του δημοσιονομικού στόχου 2011 και διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος μέχρι το 2012, 2) ενίσχυση του πλαισίου προληπτικής εποπτείας των τραπεζών και συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων, 3) βελτίωση της μακροπρόθεσμης διατηρησιμότητας των δημοσίων οικονομικών (έλεγχος δαπανών για συντάξεις και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη), 4) μεταρρύθμιση του συστήματος μισθολογικών διαπραγματεύσεων και τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών, 5) βελτίωση της αντιστοιχίας μεταξύ των αποτελεσμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (ίδρυση μεταδευτεροβάθμιων ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης), 6) κατάργηση έως τον Δεκέμβριο του 2011 εναπομεινάντων εμποδίων για την εγκατάσταση και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (περισσότερες ευκαιρίες για ανάπτυξη και απασχόληση στο τομέα των υπηρεσιών), 7) αύξηση των διαθέσιμων ενεργειακών λύσεων και διεύρυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θέσπιση έως το 2012 σχεδίου διαχείρισης υδάτων και συστήματος καθορισμού τιμών.

³ 1) επίτευξη μόνιμης διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος το 2012, επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου έως το 2014, επιτάχυνση της σταδιακής εφαρμογής του αναγκαστικού πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, 2) εναρμόνιση της εποπτείας των συνεταιριστικών πιστωτικών οργανισμών σύμφωνα με τα πρότυπα που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες και ενίσχυση των κανονιστικών διατάξεων για την αποτελεσματική ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, 3) βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και επάρκειας του συνταξιοδοτικού συστήματος και αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού ηλικιωμένων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια, 4) ολοκλήρωση και λειτουργία χωρίς καθυστέρηση του εθνικού συστήματος υγείας, με βάση το χάρτη πορείας, εξασφαλίζοντας οικονομική βιωσιμότητα και ισότιμη πρόσβαση στην περίθαλψη, 5) βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, με σκοπό την ενίσχυση της επαγγελματικής τους κινητικότητας προς δραστηριότητες με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης και υψηλή προστιθέμενη αξία, 6) άρση περιττών εμποδίων στις αγορές υπηρεσιών και απελευθέρωση της παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών, 7) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μεταξύ άλλων μέσω της μεταρρύθμισης του συστήματος τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών, διαφοροποίηση της διάρθρωσης της οικονομίας και αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας περιστελλοντας τις δαπάνες.

Τα Κράτη - Μέλη που έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής, δεν λαμβάνουν τις ανά χώρα συστάσεις επειδή η συμμόρφωσή τους με τα προγράμματα παρακολουθείται σε χωριστή, εντατικότερη διαδικασία. Ως εκ τούτου δεν είχαν εκδοθεί συστάσεις για την Κύπρο κατά την περίοδο 2013-2015.

3.4.3. Τροποποιήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» 2007–2013 (CCI: 2007CY16UPO001) εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 17 Σεπτεμβρίου 2007.

Για σκοπούς βελτίωσης της υλοποίησης και της αποτελεσματικής εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος, η Διαχειριστική Αρχή εισηγήθηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης την τροποποίηση του Προγράμματος τρεις φορές κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου. Μετά την έγκριση της Επιτροπής Παρακολούθησης, κάθε πρόταση τροποποίησης υποβαλλόταν στην Περιβαλλοντική Αρχή για αξιολόγηση, με βάση τις πρόνοιες του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και / ή Προγράμματα Νόμο [Ν. 102(I)/2005]. Η Περιβαλλοντική Αρχή έκδωσε και στις τρεις περιπτώσεις Γνωμάτευση, ότι δεν απαιτείται η υποβολή αναθεωρημένης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Οι προτάσεις τροποποίησης ετοιμάστηκαν σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 33(1) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πιο κάτω παρατίθενται περισσότερες πληροφορίες για κάθε μια από τις τροποποιήσεις:

(α) 1^η Τροποποίηση

Η πρόταση τροποποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Νοέμβριος 2012) βασίστηκε στα συμπεράσματα της μελέτης αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος, η οποία εκπονήθηκε από ανεξάρτητους αξιολογητές με βάση τις πρόνοιες του Άρθρου 48(3) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Η αξιολόγηση κατέδειξε την ανάγκη τροποποίησης του Προγράμματος, λόγω της επιδείνωσης των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της Κύπρου, συνέπεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αλλά και λόγω της μη ικανοποιητικής πορείας υλοποίησης των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην προώθηση παρεμβάσεων που θα συνέβαλαν στην επίτευξη των προτεραιοτήτων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, για βελτίωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη και σχετική επιστολή του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Barosso. Συγκεκριμένα, η τροποποίηση περιλάμβανε τα εξής:

- Επικαιροποίηση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της Κύπρου περιλαμβανομένης και ανάλυσης SWOT.
- Μεταφορά του ειδικού στόχου «Αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο Ενεργειακό Ισοζύγιο» από τον ΑΠ 1 «Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος και της Ενέργειας» στον ΑΠ 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία, χωρίς

αντίστοιχη μεταφορά πόρων. Ο ΑΠ 1 μετονομάστηκε σε «Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος».

- Προώθηση πρόσθετων έργων συνολικού προϋπολογισμού €9 εκ. στο πλαίσιο του ΑΠ 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία». Τα πρόσθετα έργα αφορούσαν στην προώθηση έργων/δράσεων ΑΠΕ (€5 εκ.) και την προκήρυξη νέου Σχεδίου Χορηγιών για την προώθηση της Καινοτομίας (€4 εκ.).
- Μεταφορά πόρων ύψους €11 εκ. από τον ΑΠ 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» στον ΑΠ 4 «Παραγωγικό Περιβάλλον», για την έγκριση πρόσθετων έργων στα πλαίσια των σχεδίων χορηγιών σε ΜΜΕ (€8.5 εκ.) και για την προκήρυξη νέας πρόσκλησης του Σχεδίου Χορηγιών για τη νεανική επιχειρηματικότητα (€2.5 εκ.).
- Μεταφορά πόρων ύψους €10 εκ. από τον ΑΠ 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» στον ΑΠ 5 «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου».
- Λόγω των πιο πάνω τροποποιήσεων, τροποποιήθηκαν αντίστοιχα οι Χρηματοδοτικοί Πίνακες του Προγράμματος και οι πίνακες «Ενδεικτική Κατανομή ανά Κατηγορία Παρέμβασης σε Επίπεδο Προγράμματος» και «Ενδεικτική Ποσοστιαία Κατανομή των Πόρων του Προγράμματος στη Στρατηγική της Λισσαβόνας»
- Επικαιροποίηση του καταλόγου Μεγάλων Έργων με τη συμπερίληψη του Αποχετευτικού Συστήματος του Συμπλέγματος Κοκκινοχωριών και του Κάθετου Δρόμου που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου.
- Διαγραφή αναφορών σε ενδεικτικές παρεμβάσεις, οι οποίες για διάφορους λόγους δεν θα πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο του Προγράμματος.
- Προσθήκη αναφοράς σε παρεμβάσεις ανάπτυξης και εφαρμογής Τεχνολογιών Πληροφορικής, για την παροχή Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας προς τους πολίτες σε σχέση με τη διασφάλιση της αξιοπιστίας του συστήματος διαχείρισης μεταφοράς ενέργειας.
- Συμπερίληψη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα των συμπερασμάτων της Μελέτης Αξιολόγησης της Πορείας Υλοποίησης του Προγράμματος.
- Αναθεώρηση του Συστήματος Δεικτών.

(β) 2η Τροποποίηση

Στις 15 Μαΐου 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε δεύτερη πρόταση τροποποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, που υπέβαλαν οι κυπριακές αρχές με στόχο να βελτιωθεί η αποτελεσματική εφαρμογή/υλοποίηση του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες της πρωτοφανούς οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης που έπλητταν τη χώρα, συμβάλλοντας παράλληλα στις προσπάθειες της Κυπριακής Κυβέρνησης για αντιμετώπιση της έλλειψης ρευστότητας στην οικονομία.

Πιο συγκεκριμένα, η δεύτερη τροποποίηση του Προγράμματος αφορούσε τα εξής:

- Μεταφορά χρηματοδοτικών πόρων ύψους €28,5εκ. από τον ΑΠ 1 «Βασικές υποδομές στον τομέα του περιβάλλοντος» στον ΑΠ 2 – «Βασικές μεταφορικές υποδομές», λόγω των καθυστερήσεων που υπήρχε στην υλοποίηση των έργων του ΑΠ 1.
- Διαγραφή του μεγάλου έργου που αφορούσε το Μέγαρο Πολιτισμού Κύπρου, η υλοποίηση του οποίου κρίθηκε ως αδύνατη, λόγω των περιορισμένων διαθέσιμων κρατικών πόρων.

(γ) 3η Τροποποίηση

Η τροποποίηση αποσκοπούσε στη βελτίωση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος, έτσι ώστε να αξιοποιηθεί ολόκληρο το ποσό που διατέθηκε στην Κύπρο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Η πρόταση τροποποίησης (Δεκέμβριος 2015) κρίθηκε αναγκαία, λόγω σημαντικών καθυστερήσεων που παρουσιάστηκαν στην υλοποίηση των έργων τόσο του ΑΠ 1 «Βασικές υποδομές στον τομέα του περιβάλλοντος» όσο και του ΑΠ 5 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου». Η τροποποίηση αφορούσε κυρίως τα ακόλουθα:

- Τη μεταφορά χρηματοδοτικών πόρων ύψους €15εκ. από τον ΑΠ 1 «Βασικές υποδομές στον τομέα του περιβάλλοντος» στον ΑΠ 2 «Βασικές υποδομές μεταφορών», λόγω καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν στα έργα του Άξονα 1 και των επακόλουθων συνεπειών στην απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του Άξονα.
- Διαγραφή του μεγάλου έργου που αφορούσε στην Κατασκευή Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Αποβλήτων (ΟΕΔΑ) στην επαρχία Λευκωσίας, σύμφωνα με το αναθεωρημένο Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων (ΣΔΔΑ) 2015-2021 και το Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων 2015-2021.
- Τη μεταφορά χρηματοδοτικών πόρων ύψους €10εκ. από τον ΑΠ 5 - «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου» στον ΑΠ 4 «Παραγωγικό Περιβάλλον», λόγω καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν στην υλοποίηση των έργων του Άξονα 5 και των επακόλουθων συνεπειών στην απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του Άξονα.

3.4.4. Ουσιαστική Τροποποίηση λόγω Διάρκειας των Πράξεων

Σε σχέση με τη διάρκεια των πράξεων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 57 (όπως αυτό έχει τροποποιηθεί στο Άρθρο 1, παρ. 8 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 539/2010) και του Άρθρου 98 (2) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η ΔΑ έχει θεσπίσει διαδικασίες παρακολούθησης των έργων τα οποία περιλαμβάνουν παραγωγικές επενδύσεις ή υποδομές για διάρκεια μέχρι και 5 χρόνια (ή 3 χρόνια στις περιπτώσεις κάποιων παραγωγικών επενδύσεων από ΜΜΕ όπου επιλέγθηκε η μείωση του χρόνου) μετά την ολοκλήρωση των έργων. Η υποχρέωση των ΕΦ για παρακολούθηση των έργων για περίοδο πέντε ή τριών ετών από την ολοκλήρωσή τους και η επαλήθευση ότι δεν έχουν υποστεί σημαντική τροποποίηση που να επηρεάζει τη φύση τους ή τους όρους υλοποίησής τους, ή παρέχει

αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε επιχείρηση ή δημόσιο φορέα και απορρέει είτε από αλλαγή στη φύση της κυριότητας στοιχείου υποδομής είτε από την παύση παραγωγικής δραστηριότητας, θεσπίστηκε μέσω εγκύκλιων επιστολών της ΔΑ από το 2011. Η τήρηση των ως άνω αναφερόμενων υποχρεώσεων ελέγχεται από τους ΕΦ μέσω επιτόπιων επαληθεύσεων σε τυχαίο δείγμα των έργων ετησίως. Είχε ζητηθεί από τη ΔΑ όπως οι ΕΦ επαληθεύουν κατ' ελάχιστο το 10% των έργων που εμπίπτουν στην έννοια του άρθρου του Κανονισμού για τα οποία δεν υπήρχε εύλογη βεβαιότητα ότι τηρούνταν οι ως άνω υποχρεώσεις και για τα οποία δεν είχε παρέλθει το χρονικό διάστημα των 5 ή 3 ετών. Θεωρείται ότι δεν υπάρχει εύλογη βεβαιότητα σε έργα σχεδίων χορηγιών, επομένως κατά βάση επαληθεύεται το 10% των έργων κάθε Σχεδίου Χορηγιών τα οποία αφορούν σε παραγωγικές επενδύσεις ή περιλαμβάνουν υποδομή για τρία έτη από την ολοκλήρωσή τους και ενημερώνεται η ΔΑ μέσω σχετικών πινάκων με τα αποτελέσματα των επαληθεύσεων αυτών.

Στην περίπτωση που, κατά την επαλήθευση τεκμαίρεται μη τήρηση των υποχρεώσεων του δικαιούχου χωρίς να υπάρχει δυνατότητα αποκατάστασης της τήρησης των υποχρεώσεων, αυτή καταχωρείται στο ΟΠΣ με κατάλληλη τεκμηρίωση και προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση των ποσών που έχουν αχρεωστήτως καταβληθεί. Αριθμός τέτοιων οικονομικών διορθώσεων καταχωρήθηκαν από τους ΕΦ μέχρι και την ολοκλήρωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Σε περίπτωση εντοπισμού οικονομικών διορθώσεων εφαρμόζοντας το άρθρο 57 μετά το κλείσιμο του ΕΠ, οι αρμόδιες αρχές του κράτους θα προχωρήσουν με επιστροφή της αντίστοιχης κοινοτικής συμμετοχής στην ΕΕ. Σε περιπτώσεις έργων δημοσίων συμβάσεων που περιλαμβάνουν υποδομή και εκτελούνται από δημόσια τμήματα, θεωρείται ότι υπάρχει εύλογη βεβαιότητα για τη διατήρηση της επένδυσης λόγω της φύσης και διάρκειας ζωής των έργων (π.χ. δρόμοι, αποχετευτικά, εκβάθυνση λιμανιού κλπ).

3.5. Συμπληρωματικότητα με άλλα μέσα

(α) Συμπληρωματικότητα με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

Η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ), ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος, έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση του συντονισμού και της προώθησης της συμπληρωματικότητας μεταξύ του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα και του Επιχειρησιακού Προγράμματος που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ καθώς και με το Πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και με το Πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, τόσο κατά το στάδιο του προγραμματισμού, όσο και κατά το στάδιο της παρακολούθησης και υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Κατά το στάδιο του Προγραμματισμού, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) ετοιμάστηκαν από τη ΓΔ ΕΠΣΑ, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, και εξασφαλίστηκε έτσι η συμπληρωματικότητα και η

συνέργειά τους. Παράλληλα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ετοιμάστηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, σε στενή συνεργασία με όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και ειδικά με τη ΓΔ ΕΠΣΑ και υποβλήθηκαν στη ΓΔ ΕΠΣΑ για τελικό έλεγχο και έγκριση. Μια από τις σημαντικότερες πτυχές του ελέγχου που διεξάχθηκε ήταν η συμπληρωματικότητα των στόχων και των αξόνων και η διασφάλιση του διαχωρισμού των δράσεων τα οποία απεικονίζονται σε αντίστοιχο Παράρτημα σε όλα τα προαναφερόμενα Προγράμματα.

Στο στάδιο της υλοποίησης ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα διασφαλίζονται μέσω των ακόλουθων ενεργειών:

- Της εκατέρωθεν συμμετοχής των εκπροσώπων των εμπλεκόμενων Υπουργείων και φορέων στις αρμόδιες Επιτροπές Παρακολούθησης. Σημειώνεται ότι η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» ήταν κοινή με την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».
- Της συνεργασίας μεταξύ της ενιαίας Διαχειριστικής Αρχής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (ΓΔ ΕΠΣΑ), που είναι και ΔΑ του ΕΠΑΛ, και της Διαχειριστικής Αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, για έκδοση ειδικών οδηγιών ώστε να τηρούνται τα κριτήρια διαχωρισμού που περιέχονται στα Προγράμματα.
- Του σχεδιασμού των Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων και στην όλη διαδικασία για ωρίμανση των έργων.
- Της συμπερίληψης στα Γενικά Κριτήρια Αξιολόγησης κριτηρίου για τη συμπληρωματικότητα με έργα τα οποία υλοποιούνται στα πλαίσια άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Για τις παρεμβάσεις στις περιοχές της υπαίθρου τόσο για το παρόν Πρόγραμμα όσο και για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Ενδιάμεσος Φορέας (Φορέας Εφαρμογής για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης) ορίστηκε το Υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας αλλά και του διαχωρισμού των παρεμβάσεων.

(β) Συμπληρωματικότητα με Προγράμματα του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»

Η συνύπαρξη της Εθνικής και Διαχειριστικής Αρχής για τα Προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής και του Εθνικού Συντονιστή για τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) κάτω από τον ίδιο φορέα (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης) διασφάλιζε σε σημαντικό βαθμό το συντονισμό/συνεργασία μεταξύ των δύο. Η διάσταση της συνεργασίας μεταξύ των Προγραμμάτων ενσωματώθηκε τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή των εθνικών πολιτικών με κύριο γνώμονα τη συνέργεια και συμπληρωματικότητα αλλά και το διαχωρισμό δράσεων στα Προγράμματα Συνεργασίας έτσι ώστε να αποφεύγονται οι υπερκαλύψεις.

Αναφέρεται ότι μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου εγκρίθηκαν και υλοποιήθηκαν σημαντικά στρατηγικά έργα στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας όπως ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στο πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, η ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και το έργο ELIH Med το οποίο στόχευε στον εντοπισμό και υλοποίηση πρακτικών, τεχνικών λύσεων και καινοτόμων μηχανισμών χρηματοδότησης για την ανάπτυξη έργων ενεργειακής απόδοσης σε νοικοκυριά με χαμηλό ετήσιο εισόδημα. Τα αποτελέσματα των στρατηγικών έργων καθώς και έργα που έχουν αναδειχθεί ως βέλτιστες πρακτικές στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση και το κατάλληλο πλαίσιο για την ωρίμανση και την προδιαγραφή έργων που θα χρηματοδοτηθούν μέσα από τα εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Τέλος, η συνέργεια και συνεργασία έχει διαφανεί και στα πλαίσια του προγραμματισμού για τη νέα περίοδο 2014-2020 με την από κοινού συμμετοχή των δύο στις διαδικασίες διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ευρύ δημόσιο, κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, τοπικές αρχές) για τον καθορισμό των στρατηγικών στόχων / προτεραιοτήτων για αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων, τόσο στα πλαίσια των εθνικών Προγραμμάτων κάτω από το στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» όσο και των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

(γ) Κοινοτική Πρωτοβουλία JEREMIE

Στα πλαίσια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος υπήρξαν συνέργειες με Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής που προσφέρθηκαν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Αναλυτική πληροφόρηση παρατίθεται στο **Κεφάλαιο 11** της παρούσας Έκθεσης.

3.6. Χρησιμοποίηση Τόκων

Δεν εφαρμόζεται. Οι λογαριασμοί καταθέσεων που χρησιμοποιεί η Κυπριακή Δημοκρατία δεν φέρουν τόκους.

4. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

4.1. Επιτροπή Παρακολούθησης

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος συστάθηκε με βάση τις πρόνοιες του Άρθρου 63 του Κανονισμού 1083/2006 και ήταν κοινή για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Η Επιτροπή συγκροτήθηκε εντός τριών μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης έγκρισης του Προγράμματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (17 Σεπτεμβρίου 2007), ενώ η πρώτη συνεδρία της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2007.

Η σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης ορίστηκε με βάση σχετική εισήγηση της Διαχειριστικής Αρχής, λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο της Κύπρου και την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης ήταν ο Γενικός Διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (Διαχειριστική Αρχή – πρώην Γραφείο Προγραμματισμού) και ως μέλη συμμετείχαν οι ακόλουθοι:

- Γενικοί Διευθυντές Αρμόδιων Υπουργείων
- Γενικοί Διευθυντές εμπλεκόμενων ημικρατικών οργανισμών
- Γενικός Λογιστής
- Εκπρόσωποι των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων
- Εκπρόσωποι τοπικής αυτοδιοίκησης
- Εκπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανώσεων

Ως παρατηρητές στην Επιτροπή συμμετείχαν ο Γενικός Ελεγκτής, ο Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου και ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων. Επίσης στην Επιτροπή Παρακολούθησης συμμετείχαν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Σε κάποιες περιπτώσεις κλήθηκαν επίσης να συμμετάσχουν στις συνεδρίες ειδικοί εμπειρογνώμονες, ανάλογα με τα θέματα προς συζήτηση.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης λειτουργούσε με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, ο οποίος διασφάλιζε την εκπλήρωση των καθηκόντων της στα πλαίσια του Εθνικού και Ενωσιακού Κανονιστικού Πλαισίου. Ο εσωτερικός κανονισμός εγκρίθηκε κατά την πρώτη συνεδρία της Επιτροπής.

Καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος πραγματοποιήθηκαν 9 συνεδρίες της Επιτροπής Παρακολούθησης, ενώ κάποιες αποφάσεις της Επιτροπής λήφθηκαν μέσω γραπτής διαδικασίας.

Στα πλαίσια των καθηκόντων της, η Επιτροπή Παρακολούθησης:

- Εξέταζε την πρόοδο υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, και ειδικότερα την πρόοδο σε σχέση με τους ειδικούς στόχους του Προγράμματος, τα αποτελέσματα υλοποίησης ανά Άξονα Προτεραιότητας, και υπέβαλε εισηγήσεις για βελτίωση.
- Εξέταζε και ενέκρινε τα κριτήρια επιλογής των προς συγχρηματοδότηση έργων και τις οποιεσδήποτε αναθεωρήσεις τους.
- Εξέταζε και ενέκρινε τις Ετήσιες Εκθέσεις Εκτέλεσης και την Τελική Έκθεση Υλοποίησης.
- Εξέταζε και ενέκρινε τις προτάσεις για τροποποίηση του περιεχομένου της Απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων, καθώς και των προτάσεων τροποποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος με στόχο την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος και τη βελτίωση της διαχείρισής του, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισης.

4.2. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα

Η Διαχειριστική Αρχή, με βάση τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τις διαδικασίες και δομές που προβλέπονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ), τη σχετική εξειδίκευση του ΣΔΕ μέσα από τα εγχειρίδια και τις σχετικές εγκυκλίους της Διαχειριστικής Αρχής, ολοκλήρωσε την προσαρμογή και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) το 2009, ενώ καθ' όλη τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου διενήργησε μικροβελτιώσεις και ανάπτυξη πρόσθετων λειτουργιών, σύμφωνα με τις εισηγήσεις του χρηστών του συστήματος. Απώτερος στόχος ήταν η βελτίωση των λειτουργιών και αναφορών που παράγονται, έτσι ώστε να καταστεί ένα ολοκληρωμένο χρήσιμο εργαλείο για την αξιόπιστη συλλογή στοιχείων, φιλικό προς το χρήστη.

Τεχνολογικά, η προσαρμογή και αναβάθμιση του ΟΠΣ βασίστηκε στη χρησιμοποίηση της πλατφόρμας λογισμικού Oracle, η αρχιτεκτονική της οποίας αφορά τη δημιουργία ενός ενιαίου πολύ-επίπεδου συστήματος που ενσωματώνει τεχνολογίες διαδικτύου και άλλα πρότυπα. Το ΟΠΣ περιλαμβάνει αυτοτελή υποσυστήματα για τις ενότητες Προγραμματισμός, Ένταξη/Τροποποίηση, Παρακολούθηση, Έλεγχοι, Επαληθεύσεις και Επισκοπήσεις, Χρηματοροές και έχει τη δυνατότητα επικοινωνίας με την εφαρμογή SFC2007 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σύστημα υποστηρίζει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς περιλαμβανομένων της Διαχειριστικής Αρχής, των Ενδιάμεσων Φορέων, της Αρχής Πιστοποίησης, της Αρχής Ελέγχου και των Δικαιούχων.

Οι χρήστες έχουν πρόσβαση στο ΟΠΣ χρησιμοποιώντας κοινούς web-browsers (κατά προτίμηση Mozilla Firefox Έκδοση 9 ή νεότερη) μέσω διαδικτυακών συνδέσεων από τους προσωπικούς τους υπολογιστές. Η διεύθυνση της ιστοσελίδας για πρόσβαση στο ΟΠΣ είναι www.ops.planning.gov.cy και δικαίωμα πρόσβασης έχουν αποκλειστικά χρήστες των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί και τους αντίστοιχους ρόλους που έχουν δημιουργηθεί. Για πρόσβαση στο ΟΠΣ ο χρήστης χρειάζεται όνομα χρήστη και συνθηματικό, το οποίο πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον 6 χαρακτήρες με μέγιστο τους 20 χαρακτήρες και να είναι συνδυασμός από κεφαλαία και μικρά γράμματα, αριθμούς και ειδικούς χαρακτήρες. Για λόγους ασφαλείας του Συστήματος το συνθηματικό έπρεπε να αλλάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Το ΟΠΣ τέθηκε σε πλήρη παραγωγική λειτουργία το Σεπτέμβριο του 2009, μετά την ολοκλήρωση της επιτυχούς πιλοτικής λειτουργίας του. Με την ολοκλήρωση του Συστήματος, πραγματοποιήθηκε αριθμός σεμιναρίων για όλους τους χρήστες. Σεμινάρια και εκπαιδευτικά εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν σε τακτά χρονικά διαστήματα στα Γραφεία της Διαχειριστικής Αρχής καθ' όλη τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου και σε αυτά έλαβαν μέρος κυρίως νέοι χρήστες του Συστήματος. Τα εγχειρίδια χρήσης του ΟΠΣ έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα των Διαρθρωτικών Ταμείων www.structuralfunds.org.cy.

Για καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών λειτουργεί γραφείο υποστήριξης χρηστών (help desk) στα γραφεία της ΔΑ. Οι χρήστες απέστειλαν ηλεκτρονικά μήνυμα για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση opshelpdesk@planning.gov.cy, καθώς και για τυχόν εισηγήσεις που είχαν για βελτίωση του Συστήματος και τυχόν ανάγκες τους για εκπαίδευση. Το γραφείο υποστήριξης χρηστών έλαβε διάφορα αιτήματα παροχής υπηρεσιών από τους χρήστες του ΟΠΣ, τα οποία επιλύθηκαν και ενημερώθηκαν σχετικά οι χρήστες.

Δημιουργήθηκε και μπήκε σε λειτουργία η «Νέα Έκδοση για Απένταξη» σε όλα τα ενταγμένα έργα και το «Κλείσιμο των Έργων». Οι χρήστες και ειδικά οι ΕΦ ενημερώθηκαν σχετικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο οποίο επισυναπτόταν και το εγχειρίδιο χρήσης. Το εγχειρίδιο αναρτήθηκε και στις ιστοσελίδες των Διαρθρωτικών Ταμείων και της ΓΔ ΕΠΣΑ.

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου (ΥΕΕ) της Δημοκρατίας πραγματοποίησε επιτόπιο έλεγχο για επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτό έγινε και έλεγχος των λειτουργιών και του περιβάλλοντος ελέγχου του ΟΠΣ. Στις παρατηρήσεις της ΥΕΕ τονίστηκε η ανάγκη για ολοκληρωμένες, εγκεκριμένες και καθολικά εφαρμοσμένες πολιτικές και διαδικασίες διαχείρισης και ελέγχου των συστημάτων πληροφορικής σε επίπεδο δημόσιας υπηρεσίας, που να καλύπτουν όλα τα μηχανογραφικά συστήματα του δημοσίου και κατ' επέκταση το ΟΠΣ. Το γενικό συμπέρασμα της ΥΕΕ ήταν ότι το ΟΠΣ πετυχαίνει το στόχο του, που είναι η διαχείριση πληροφοριών και η ανταλλαγή δεδομένων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4.3. Διαδικασίες Παρακολούθησης και Ελέγχου της Υλοποίησης του Προγράμματος

Η Διαχειριστική Αρχή, στα πλαίσια των ενεργειών για εξειδίκευση των διαδικασιών διαχείρισης και παρακολούθησης και με στόχο τη διασφάλιση της κανονικότητας και ορθότητας των δράσεων, καθώς και την αποτελεσματική παρακολούθηση, εξέδωσε μέχρι τέλος του 2015 αριθμό Εγκυκλίων/Εγχειριδίων Διαδικασιών, οι οποίες αποσκοπούν στη σωστή ενημέρωση και καθοδήγηση του προσωπικού της Διαχειριστικής Αρχής, της Αρχής Πιστοποίησης, της Αρχής Ελέγχου, των Ενδιάμεσων Φορέων και των Δικαιούχων.

Συγκεκριμένα, στα πλαίσια εξειδίκευσης του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, εκδόθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή τα ακόλουθα εγχειρίδια διαδικασιών / εγκύκλιοι:

Κατά το 2008

Εγκύκλιος 1: Διαδικασίες Ένταξης Έργων που Εκτελούνται με Δημόσιες Συμβάσεις (Ιούνιος 2008).

Εγκύκλιος 2: Κανόνες Επιλεξιμότητας ΕΤΠΑ/ΤΣ και ΕΚΤ (Ιούνιος 2008).

Εγκύκλιος 3: Διαδικασίες Διασφάλισης της Συμβατότητας των Έργων με Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές (Αύγουστος 2008).

Κατά το 2009

Εγκύκλιος 4: Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διαδικασία δημοσιοποίησης των Δικαιούχων που εγκρίνονται για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Φεβρουάριος 2009).

Εγκύκλιος 5: Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό του επιλέξιμου κόστους των έργων που παράγουν έσοδα (Φεβρουάριος 2009).

Εγκύκλιος 6: Κατευθυντήριες γραμμές για τις Διαδικασίες Επαληθεύσεων για τα έργα που εντάσσονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» (Απρίλιος 2009).

Εγκύκλιος 7: Κατευθυντήριες γραμμές για την Τήρηση Επαρκούς Διαδρομής Ελέγχου στα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» (Μάιος 2009).

Εγκύκλιος 8: Κατευθυντήριες Γραμμές για Παρακολούθηση της Συμβασιολογίας και Πορεία Υλοποίησης των Έργων Δημοσίων Συμβάσεων που εντάσσονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Μάιος 2009).

Εγκύκλιος 9: Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Χρηματοροές (Μάιος 2009).

Εγκύκλιος 10: Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Διαδικασίες Ένταξης Έργων που υλοποιούνται στα πλαίσια Σχεδίων Χορηγιών και εντάσσονται στα ΕΠ 2007-2013. (Ιούλιος 2009).

Εγκύκλιος Αρχής Πιστοποίησης για την Ενημέρωση και Χειρισμό Παρατυπιών που προκύπτουν κατά την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» (Δεκέμβριος 2009).

Κατά το 2010

Εγκύκλιος 11: Κατευθυντήριες Γραμμές για την «Παρακολούθηση της Πορείας Υλοποίησης Σχεδίων Χορηγιών και Έργων που υλοποιούνται στα Πλαίσια Σχεδίων Χορηγιών και εντάσσονται στα ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» (Ιανουάριος 2010).

Κατά το 2011

- 2^η Έκδοση της Εγκυκλίου 1: Αναθεωρημένο κείμενο των Κατευθυντήριων Γραμμών για τις Διαδικασίες Ένταξης Έργων που εκτελούνται με Δημόσιες Συμβάσεις στα πλαίσια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Μάρτιος 2011).
- 2^η Έκδοση της Εγκυκλίου 3: Αναθεωρημένο κείμενο των Κατευθυντήριων Γραμμών για τις Διαδικασίες Διασφάλισης της Συμβατότητας των Έργων με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές (Ιούνιος 2011).

Κατά το 2012

- *Εγκύκλιος προς Ενδιάμεσους Φορείς II*: Διαδικασία για την εξέταση των αποτελεσμάτων των ελέγχων που διενεργούνται από αρμόδιους ελεγκτικούς φορείς και διαδικασία για τη διασφάλιση της εφαρμογής προληπτικών και διορθωτικών μέτρων σε περίπτωση εντοπισμού από ελεγκτικούς φορείς συστημικών σφαλμάτων, που εφαρμόζεται από Ενδιάμεσους Φορείς με την ευθύνη για έργα που εντάσσονται σε Επιχειρησιακά Προγράμματα στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013.
- Παρακολούθηση Επαληθεύσεων Έργων Σχεδίων Χορηγιών που διενεργούνται από Ενδιάμεσους Φορείς Κατηγορίας II.
- Όροι Εντολής και Όρια Εξουσίας Επιτροπών Ενστάσεων σε Ενδιάμεσους Φορείς με την ευθύνη για έργα που εντάσσονται σε Σχέδια Χορηγιών των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013.
- Κατευθυντήριες Γραμμές - Αλλαγές σε Νομικές Δεσμεύσεις Έργων Δημοσίων Συμβάσεων, που υλοποιούνται από Δημόσιες Αρχές μετά την Εφαρμογή των Νέων Διατάξεων σε Σχέση με το ΦΠΑ, που Προέκυψαν από το Νόμο 186(I)/2011 και τους Περί ΦΠΑ Νόμους 2000 – 2012, τις Εγκυκλίους 164, 165 και 166 της Υπηρεσίας ΦΠΑ και της Εγκυκλίου 1692 του Γενικού Λογιστηρίου.
- Κατευθυντήριες Γραμμές - Λογιστικό Προσωπικό Τοποθετημένο σε Αρχές και Φορείς που εμπλέκονται στη Διαχείριση, Έλεγχο και Υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας της ΕΕ.
- Κατευθυντήριες γραμμές προς Χρηματοπιστωτικό Διαμεσολαβητή για Υπεύθυνες Δηλώσεις Αιτητών – JEREMIE.
- 2^η Έκδοση της Εγκυκλίου 2: Κανόνες Επιλεξιμότητας για τα Έργα που Συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Κατά το 2013

- Διαδικασία Χρηματοροών για προώθηση έργων που υλοποιούνται από φορείς που λαμβάνουν Κυβερνητική Χορηγία.

Κατά το 2014

- 3^η Έκδοση της Εγκυκλίου 3: Αναθεωρημένο κείμενο των Κατευθυντήριων Γραμμών για τις Διαδικασίες Διασφάλισης της Συμβατότητας των Έργων με τις Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές.

Κατά το 2015

- Κατευθυντήριες Γραμμές για το κλείσιμο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» και «Αλιεία» στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007–2013.

Επιπρόσθετα, λήφθηκαν τα ακόλουθα μέτρα παρακολούθησης:

- Συχνή επικοινωνία της Διαχειριστικής Αρχής με τους Ενδιάμεσους Φορείς και Δικαιούχους, για προώθηση και συντονισμό της εκτέλεσης των έργων, επίλυση τυχόν προβλημάτων και στήριξη/καθοδήγηση σε όλα τα στάδια.
- Διενέργεια αριθμού εξειδικευμένων σεμιναρίων και εργαστηρίων, για επεξήγηση όλων των επιμέρους διαδικασιών διαχείρισης (ένταξης, παρακολούθησης, χρηματοροών, επαληθεύσεων), καθώς και για το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Αναλυτικός κατάλογος δράσεων κατάρτισης/δικτύωσης παρουσιάζεται στο **Κεφάλαιο 11**.
- Παρακολούθηση της χρηματοδοτικής εκτέλεσης των έργων (πληρωμές από Δικαιούχους, πιστοποιημένες δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ποσοστό υλοποίησης προϋπολογισμού) με την ετοιμασία σχετικών αναφορών σε τακτά χρονικά διαστήματα.

4.4. Αξιολόγηση

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ως εκ τούτου, η Διαχειριστική Αρχή υλοποίησε αριθμό αξιολογήσεων με στόχο τη βελτίωση της απόδοσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του Προγράμματος, οι οποίες περιγράφονται πιο κάτω:

(α) Εκ των Προτέρων (ex-ante) Αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013»

Η αξιολόγηση άρχισε τον Μάιο του 2006 και ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2007 και συνέβαλε ουσιαστικά στον ορθολογικό και επιτυχή σχεδιασμό και στην τελική διαμόρφωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την προγραμματική περίοδο 2007–2013. Η εκπόνηση της αξιολόγησης ακολούθησε το πλαίσιο που προσδιορίζουν τόσο ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (άρθρα 47 και 48) όσο και το έγγραφο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εκ των Προτέρων (ex-ante) Αξιολόγηση της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013.

Στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης, και συγκεκριμένα στο πλαίσιο αξιολόγησης της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της Κύπρου, πραγματοποιήθηκε συνοπτική αποτίμηση της εφαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά την προγραμματική περίοδο 2004-2006. Παρόλα αυτά, η έλλειψη αξιολογήσεων των παρεμβάσεων που συγχρηματοδοτήθηκαν κατά την εν λόγω περίοδο περιόρισε σε σημαντικό βαθμό τη δυνατότητα αποτίμησης των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων των εν λόγω παρεμβάσεων στη χώρα. Τα μόνα ουσιαστικά διαθέσιμα στοιχεία ήταν αυτά που προέρχονταν από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα της Διαχειριστικής Αρχής και από τους φορείς υλοποίησης των παρεμβάσεων, και κατά συνέπεια η αποτύπωση έγινε όπου αυτό ήταν εφικτό με ποσοτικά στοιχεία και με βάση τα στοιχεία της παρακολούθησης της εξέλιξης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των παρεμβάσεων.

Στα πλαίσια της αξιολόγησης έγιναν βελτιώσεις σε διαδοχικές εκδόσεις του προγραμματικού κειμένου του Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και σε επιμέρους κεφάλαιά του σε ζητήματα όπως η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, η αναπτυξιακή στρατηγική και η διαβάθμιση των στόχων, η δομή και το περιεχόμενο των Αξόνων Προτεραιότητας, ο ενδεικνυόμενος βαθμός εξειδίκευσης των παρεμβάσεων, η επάρκεια της ποσοτικοποίησης του Προγράμματος, η καταλληλότητα και μετρησιμότητα των προτεινόμενων δεικτών κλπ., προτάσεις οι οποίες στη μεγάλη τους πλειονότητα έγιναν δεκτές και ενσωματώθηκαν στο παρόν προγραμματικό κείμενο του Προγράμματος. Αποτέλεσμα αυτής της συνεχούς διαδικασίας ήταν το ίδιο το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

(β) Μελέτη Αξιολόγησης και Προσαρμογής του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των ΔΤ και του Ταμείου Συνοχής στην Κύπρο για τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013,

Η αξιολόγηση διενεργήθηκε την περίοδο Αύγουστος 2006–Ιούλιος 2008 και είχε ως στόχο αφενός την πιθανή βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ΣΔΕ της περιόδου 2004-2006, μέσω της πρόληψης, ανίχνευσης και επανόρθωσης σφαλμάτων, και αφετέρου την προσαρμογή του ΣΔΕ στις απαιτήσεις των Προγραμμάτων και των Προνοιών του προτεινόμενου Κανονιστικού Πλαισίου της περιόδου 2007-2013. Οι ειδικοί στόχοι της μελέτης ήταν, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- Προσδιορισμός και εξειδίκευση των αναγκαίων ενεργειών για την πιθανή βελτίωση, συμπλήρωση και απλοποίηση του ΣΔΕ 2004-2006.
- Προσδιορισμός και λεπτομερής εξειδίκευση των αναγκαίων προσαρμογών του ΣΔΕ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης εντοπίστηκαν αδυναμίες, οι οποίες δεν ήταν συστημικού χαρακτήρα, εφόσον στη συνέχεια και με βάση τους ελέγχους που διενεργήθηκαν, διαφάνηκε ότι το ΣΔΕ είχε σχεδιαστεί με τρόπο που να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η ορθή χρησιμοποίηση των πόρων. Λήφθηκαν όλα τα απαραίτητα μέτρα εκ μέρους της Διαχειριστικής Αρχής για ενίσχυση της ικανότητας των εμπλεκόμενων φορέων, περιλαμβανομένης της έκδοσης πρόσθετων κατευθυντήριων γραμμών και της διενέργειας σεμιναρίων και εργαστηρίων. Επιπρόσθετα, τα πορίσματα της αξιολόγησης λήφθηκαν υπόψη, σε σημαντικό βαθμό, κατά την ανάπτυξη του ΣΔΕ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

(γ) Μελέτη Αξιολόγησης του Συστήματος των Δεικτών Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2007-2013

Η αξιολόγηση, η οποία άρχισε τον Ιανουάριο 2009 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2009, διεξήχθη στα πλαίσια της συνεχούς αξιολόγησης (ongoing evaluation) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013. Ο γενικός στόχος της αξιολόγησης ήταν η βελτιστοποίηση του συστήματος παρακολούθησης και κατ' επέκταση των Δεικτών Παρακολούθησης, που περιλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα για την περίοδο 2007-2013, με στόχο τον καθορισμό ορισμένων ενδιάμεσων στόχων ή/και επιπρόσθετων δεικτών, όπου αυτό ήταν δυνατό.

Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της Αξιολόγησης αφορούσαν τα εξής:

- την αξιολόγηση του συστήματος των δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο 2004-2006,
- την ανάπτυξη ενός πλήρους συστήματος δεικτών για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, για την παρακολούθηση επίτευξης όλων των Γενικών και Ειδικών Στόχων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, με καθορισμό ρεαλιστικών τιμών βάσης, ενδιάμεσων και τελικών στόχων,
- την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος παρακολούθησης των δεικτών και προετοιμασία κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή τους, και
- εισηγήσεις για τον καθορισμό και τον τρόπο παρακολούθησης των δεικτών σε στρατηγικό επίπεδο.

Στα πλαίσια διεξαγωγής της εν λόγω αξιολόγησης έγιναν συγκεκριμένες προτάσεις για τροποποιήσεις αναφορικά με τους δείκτες του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2007-2013, βασιζόμενες εν μέρει και στην εμπειρία της περιόδου 2004-2006.

(δ) Αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή»

Η αξιολόγηση εκπονήθηκε την περίοδο Απρίλιος-Οκτώβριος 2011 και είχε ως στόχο τη βελτιστοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, μέσω της αξιολόγησης της προόδου εφαρμογής του Σχεδίου, της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, που περιλαμβάνονται σε αυτό ως προς την επίτευξη των γενικών και ειδικών του στόχων, καθώς και της βελτίωσης των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας του σχεδίου επικοινωνίας. Το αντικείμενο της σύμβασης ήταν η αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας ως προς την πρόοδο υλοποίησής του και ως προς την αποτελεσματικότητα των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, αλλά και η τροποποίησή του με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του όσον αφορά την προβολή και την αναγνωρισιμότητα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και του ρόλου που διαδραματίζει η Κοινότητα, προς τις ομάδες στόχου που ορίζονται στο Σχέδιο Επικοινωνίας δηλαδή, τους Δυνητικούς Δικαιούχους, τους Δικαιούχους και το ευρύ κοινό.

Το Σχέδιο Επικοινωνίας τροποποιήθηκε με βάση τις προτάσεις της μελέτης αξιολόγησης με στόχο την επικαιροποίησή του και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του. Οι τροποποιήσεις που έγιναν δεν άλλαξαν το βασικό χαρακτήρα του Σχεδίου, αφού η στρατηγική, οι στόχοι και τα κύρια επικοινωνιακά μέσα παρέμειναν όπως είχαν επιλεγεί στον αρχικό προγραμματισμό.

(ε) Αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» και «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα»

Η αξιολόγηση εκπονήθηκε τον Μάιο του 2011 και αφορούσε στην ανάλυση της πορείας υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, στη διεξαγωγή προβλέψεων για την υλοποίησή τους μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, στην αξιολόγηση της ορθότητας της στρατηγικής και άλλων πτυχών του προγραμματισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πρόσφατες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και άλλους παράγοντες που πιθανόν να επηρεάζουν τη στρατηγική των Προγραμμάτων, καθώς και στην ετοιμασία Έκθεσης Εκτίμησης και Αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα».

Οι αναλύσεις / αξιολογήσεις κατέληξαν σε συμπεράσματα και εισηγήσεις για τη λήψη κατάλληλων μέτρων, για τη διασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής αξιοποίησης των πόρων των Προγραμμάτων, για την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων που υλοποιούνται και την αναπροσαρμογή των πτυχών του προγραμματισμού, υπό το φως των πιο πρόσφατων εξελίξεων. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της Αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» συμπεραίνουν ότι υπάρχει πλήρης κάλυψη των χρηματοοικονομικών στόχων του 2011, κάλυψη πέραν του 70% του στόχου για το 2012 (κάλυψη 100% στις 31/3/2012) και υψηλός βαθμός επίτευξης ποσοτικών στόχων φυσικού αντικείμενου και αποτελεσμάτων.

Στο πλαίσιο της συνεχούς αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος συμπεριλαμβανόταν και η εκπόνηση Μελέτης για την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από την μέχρι στιγμής υλοποίηση του Προγράμματος, σύμφωνα με τις υποδείξεις της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2006 στα πλαίσια της Εκ των προτέρων Αξιολόγησης. Η αξιολόγηση αυτή άρχισε το Μάιο του 2011 και είχε διάρκεια 6 μήνες και κατέδειξε ότι δεν υπήρχε ανάγκη αναθεώρησης/τροποποίησης της ΣΜΠΕ.

(στ) Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» στην ισότητα των φύλων, στην ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για όλους και στην ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για άτομα με αναπηρία

Η αξιολόγηση εκπονήθηκε μεταξύ Μαρτίου και Νοεμβρίου 2013 και αποσκοπούσε στην αξιολόγηση των παρεμβάσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την πολιτική για την προώθηση της ισότητας των φύλων, της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης για όλους και της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης για άτομα με αναπηρία.

Τα βασικά συμπεράσματα της Αξιολόγησης εστίασαν στο ότι η ισότητα των φύλων, η ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για όλους και η ισότητα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες προωθήθηκαν σημαντικά στην Κύπρο με την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. Αναλυτικότερα, σε επίπεδο προγραμματισμού, παρατίθενται ικανοποιητικά στοιχεία που αφορούν κυρίως στη συμμετοχή γυναικών στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα περιέχει συγκεκριμένες παρεμβάσεις που αποσκοπούν κυρίως σε θέματα επιχειρηματικότητας νέων και γυναικών, ενώ σε χαμηλό επίπεδο βρίσκονται οι ενέργειες ενημέρωσης, πληροφόρησης και δημοσιότητας. Ως αποτέλεσμα, η Διαχειριστική Αρχή προέβηκε στη διενέργεια πρόσθετων δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας, οι οποίες περιγράφονται αναλυτικά στο **Κεφάλαιο 11**.

(ζ) Εκτίμηση των επιτευγμάτων των παρεμβάσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» ως προς τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και στη βιώσιμη ένταξη των ατόμων στην αγορά εργασίας

Η αξιολόγηση άρχισε τον Απρίλιο 2015 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2015 και είχε ως στόχο την εκτίμηση των επιτευγμάτων των παρεμβάσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» όσον αφορά τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και τη βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας. Συγκεκριμένα, η μελέτη εστίασε στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που εντάχθηκαν κάτω από τους Ειδικούς Στόχους:

- ένταξη στην αγορά εργασίας
- διατήρηση της απασχόλησης εργαζομένων
- βελτίωση της απασχόλησης (όπως μέσω προώθησης σχεδίων χορηγιών απασχόλησης με ευέλικτες ρυθμίσεις)
- βελτίωση της ετοιμότητας ατόμων για ένταξη στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με την τελική έκθεση αξιολόγησης για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» διαφάνηκε ότι παρόλο που το Πρόγραμμα δεν έχει ως καθαυτό στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, περιλαμβάνει συστατικά στοιχεία, όπως το σύστημα Δεικτών, τα οποία εμπεριέχουν στόχευση για δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

(η) Αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας 2007-2013

Η Μελέτη εκπονήθηκε την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2017 και αποσκοπούσε στην αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης του Σχεδίου Επικοινωνίας 2007-2013 και της αποτελεσματικότητας των μέτρων πληροφόρησης, που υλοποιήθηκαν σε σχέση με τους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους που είχαν τεθεί. Η Μελέτη περιλαμβάνονται επίσης καλές πρακτικές από την υλοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας 2007-2013. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης παρουσιάζονται αναλυτικά στο **Κεφάλαιο 11.5**.

Καθοδηγητική Επιτροπή για Δράσεις Αξιολόγησης

Σημειώνεται ότι στα πλαίσια του προγραμματισμού και υλοποίησης των δράσεων αξιολόγησης συστάθηκε Καθοδηγητική Επιτροπή, για Δράσεις Αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Κύρια αρμοδιότητα της Επιτροπής ήταν ο γενικός συντονισμός της παρακολούθησης και στήριξης των αξιολογήσεων που γίνονταν σε επίπεδο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ο ρόλος της Καθοδηγητικής Επιτροπής ήταν συμβουλευτικός και οι εισηγήσεις της διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο στην όλη διαδικασία των αξιολογήσεων. Η Επιτροπή συνεδρίαζε μια φορά το χρόνο και οι αποφάσεις και τα συμπεράσματά της βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής (www.structuralfunds.org.cy).

5. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

5.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

5.1.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, ο οποίος συνέβαλε στον πρώτο Γενικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε μέσω δύο (2) αλληλένδετων Ειδικών Στόχων, που ήταν:

- (α) Η συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων.
- (β) Η συμβολή στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων.

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα επιτεύχθηκαν μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται πιο κάτω κατά Ειδικό Στόχο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Συμβολή στην Εναρμόνιση της Κύπρου με το Κοινοτικό Κεκτημένο στον Τομέα της Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Δημιουργία χώρων ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών οικιακών απορριμμάτων (Μηχανική – Βιολογική Επεξεργασία και Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων) και διαμετακομιστικών σταθμών.
- Αποκατάσταση υφιστάμενων χώρων απόθεσης αποβλήτων.
- Μείωση παραγωγής στερεών αποβλήτων, μέσα από δράσεις ανακύκλωσης.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Συμβολή στη Διαχείριση των Υγρών Αποβλήτων και των Υδάτινων Πόρων», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Κατασκευή αγωγών για τη συλλογή και μεταφορά λυμάτων, κατασκευή αντλιοστασίων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, δεξαμενών αποθήκευσης επεξεργασμένου ύδατος, κεντρικών αγωγών διάθεσης ύδατος, κλινών ξήρανσης επεξεργασμένης λάσπης, κτλ.
- Διεξαγωγή μελετών για αναδιάρθρωση της υδατικής πολιτικής.

5.1.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα – Ένταξη Έργων

Ο προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €132.464.706 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ταμείο Συνοχής, καλύπτοντας το 23% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων εκδόθηκαν πέντε (5) Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων κατά Ειδικό Στόχο ως ακολούθως:

- 1^{ος} Ειδικός Στόχος «Συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων»: 2 Προσκλήσεις.
- 2^{ος} Ειδικός Στόχος «Συμβολή στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων»: 3 Προσκλήσεις.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €137,8εκ., που αντιστοιχεί στο 104% του προϋπολογισμού του Άξονα.

Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 7: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 1	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος» (€132,5 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	5
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€198.572.676
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	149,9%
Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	11
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€137.943.669
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	104,1%
Σύνολο Πιστοποιημένων Δαπανών βάσει Τελικής Αίτησης Πληρωμής	€137.816.728
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού Άξονα	104,0%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 8: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Βασικές Υποδομές στον Τομέα του Περιβάλλοντος»														
Ειδικός Στόχος	Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Εγκαταστάσεις επεξεργασίας στερεών αποβλήτων	Αριθμός	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Συμβολή στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων	Έργα Διαχείρισης υγρών αποβλήτων σε περιοχές της υπαίθρου	Αριθμός	6	10	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8
	Επεξεργασία υγρών αποβλήτων	εκ. κ.μ. ετησίως	25,68	28,44	-	-	-	-	-	-	-	-	28,37	28,37
Δείκτες Αποτελέσματος		Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από χώρους υγειονομικής ταφής		%	26,6	100	-	-	-	-	-	-	-	-	33,2	33,2
Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από τα έργα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων		αριθμός	0	67.125	-	-	-	-	-	-	-	-	42.112	42.112

5.1.3. Ποιοτική ανάλυση

(α) Ειδικός Στόχος 1

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων*» έχουν ενταχθεί συνολικά τέσσερα (4) έργα. Το πρώτο έργο αφορά στην «*Ανάπτυξη Δικτύου Πράσινων Σημείων (Green Points) σε όλη την Κύπρο*» και ολοκληρώθηκε με τρεις κατασκευαστικές συμβάσεις για τις επαρχίες Πάφου, Λευκωσίας και Λάρνακας-Αμμοχώστου και με μια σύμβαση μελέτης. Έχουν ολοκληρωθεί και εγκριθεί όλες οι απαιτούμενες μελέτες και έχουν ολοκληρωθεί τα Πράσινα Σημεία των προαναφερθέντων επαρχιών. Σημειώνεται ότι το έργο περιλαμβάνεται στον κατάλογο των μη λειτουργούντων έργων (βλ. **Κεφάλαιο 8**), επειδή για τα Πράσινα Σημεία Λάρνακας-Αμμοχώστου και Λευκωσίας δεν έχουν οριστεί ακόμη τα Συμβούλια Διαχείρισης, ώστε να καταστεί δυνατή η έναρξη της λειτουργίας τους. Σημειώνεται επίσης ότι το έργο της Κατασκευής Πράσινων Σημείων στην επαρχία Λεμεσού θα συγχρηματοδοτηθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Επίσης, εντάχθηκαν στον Ειδικό Στόχο 1 και ολοκληρώθηκαν ακόμα δύο έργα, που αφορούν στην αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) στις επαρχίες Πάφου και Λάρνακας-Αμμοχώστου. Σημειώνεται ότι το έργο που υλοποιήθηκε στις Επαρχίες Λάρνακας – Αμμοχώστου τυγχάνει Αστυνομικής Έρευνας και περιλαμβάνεται στον κατάλογο των έργων υπό διερεύνηση (**Κεφάλαιο 9**).

Πρόσθετα, έχει ενταχθεί κάτω από τον ίδιο Ειδικό Στόχο και το έργο «*Εγκαταστάσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης οικιακών στερεών απορριμμάτων επαρχίας Λεμεσού*», το οποίο είναι Μεγάλο Έργο που δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2015. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου, με την Φάση Α' του έργου να εντάσσεται στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 και τη Φάση Β' στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 6**). Η Φάση Α' του έργου, που εντάχθηκε στην Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, περιλαμβάνεται στον κατάλογο των μη λειτουργούντων έργων, επειδή το μέρος του έργου που ορίστηκε στην Αίτηση Μεγάλου Έργου ως Φάση Α' δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί (βλ. **Κεφάλαιο 8**). Σημειώνεται ότι η κατασκευή του έργου άρχισε τον Μάιο του 2015 και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2017.

(β) Ειδικός Στόχος 2

Όσον αφορά το δεύτερο Ειδικό Στόχο «*Συμβολή στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων*», το 2012 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Αίτηση Επιβεβαίωσης Συνδρομής Μεγάλου Έργου για το «*Αποχετευτικό Σύστημα Συμπλέγματος Κοκκινοχωρίων*». Για το ίδιο έργο το 2016 η ΕΕ ενέκρινε την κατά φάσεις υλοποίηση του στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020. Για το έργο αυτό γίνεται εκτενέστερη αναφορά στο **Κεφάλαιο 6**.

Για το έργο «*Αποχετευτικό Σύστημα του Δήμου Αθένου*», η σύμβαση για την Κατασκευή Δικτύου Συλλογής και Αγωγού Μεταφοράς Λυμάτων, έχει ολοκληρωθεί. Όσον αφορά στο Σταθμό Επεξεργασίας Λυμάτων υπογράφηκε το συμβόλαιο Νοέμβριο του 2014 και η ολοκλήρωσή του

αναμένεται μέσα στο 2017. Το έργο θα συγχρηματοδοτηθεί «κατά φάσεις» αφού μεγάλο μέρος της σύμβασης θα υλοποιηθεί στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2014 -2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**).

Το έργο «Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Αστρομερίτη-Ακακίου-Περιστερώννας» έχει ολοκληρωθεί και ο Σταθμός Επεξεργασίας Λυμάτων βρίσκεται σε λειτουργία από το Σεπτέμβριο 2015.

Για το έργο «Αποχετευτικό Σύστημα Σολέας – Φάση Α'», ολοκληρώθηκαν οι κατασκευαστικές εργασίες στο δίκτυο συλλογής Κακοπετριάς – Γαλάτας (28χλμ), καλύπτοντας έτσι το 39% περίπου του δικτύου ολόκληρου του έργου (71χλμ). Λόγω της μη έγκαιρης ολοκλήρωσης του έργου, αποφασίστηκε η «κατά φάσεις» υλοποίησή του, βάσει της οποίας το υπόλοιπο δίκτυο συλλογής λυμάτων και ο σταθμός επεξεργασίας λυμάτων θα υλοποιηθούν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014 -2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**).

Επιπλέον, στο πλαίσιο του εν λόγω ειδικού στόχου εντάχθηκε και ολοκληρώθηκε ένα έργο για μελέτες που σχετίζονται με την εφαρμογή των άρθρων 9, 11, 13, 14 και 15 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων (ΕΚ) 2000/60, καθώς και τα ακόλουθα δύο (2) έργα: (α) το έργο «Μελέτη, Κατασκευή και 12μηνιαία λειτουργία της Επέκτασης και Αναβάθμισης του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων Λάρνακας» και το έργο «Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης λυμάτων σε αγροτικές και αστικές περιοχές της μείζονος Λεμεσού, Συμβόλαια Ε7 και Ε9». Το έργο στη Λάρνακα ολοκληρώθηκε και βρίσκεται σε λειτουργία, αλλά υπόκειται σε αστυνομική έρευνα και ως εκ τούτου έχει περιληφθεί στον κατάλογο με τα έργα υπό διερεύνηση (βλ. **Κεφάλαιο 9**). Το έργο στη Λεμεσό δεν έχει ολοκληρωθεί και αποφασίστηκε η «κατά φάσεις» υλοποίησή του, αφού μέρος του έργου θα υλοποιηθεί κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**).

(γ) Επίτευξη Δεικτών

Ο μοναδικός δείκτης του Άξονα που είχε ικανοποιητική πρόοδο κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος είναι ο δείκτης εκροών «Επεξεργασία υγρών αποβλήτων», αφού η επίτευξη της υλοποίησης έφτασε τα 28,37 εκ. κυβικά μέτρα ετησίως, που είναι πάρα πολύ κοντά στην τιμή στόχου των 28,44 εκ.

Για τους υπόλοιπους τέσσερις (4) δείκτες του Άξονα η πρόοδος επίτευξής τους όχι μόνο δεν είναι ικανοποιητική, αλλά και η απόκλιση από την τιμή στόχου για κάθε ένα από αυτούς αυτή υπερβαίνει το 25%. Περισσότερες πληροφορίες για αυτούς τους δείκτες παρατίθενται πιο κάτω.

Απόκλιση στόχου δεικτών μεγαλύτερη του 25%

Ο Δείκτης Εκροών «Εγκαταστάσεις επεξεργασίας στερεών αποβλήτων» του Ειδικού Στόχου «Συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων» δεν είχε ικανοποιητική πρόοδο, δεδομένου ότι αναμενόταν να υλοποιηθούν δύο (2) πρόσθετες ΟΕΔΑ στις επαρχίες Λεμεσού και Λευκωσίας, ενώ μέχρι το τέλος του 2015 δεν έχει ολοκληρωθεί καμιά από αυτές. Ως αποτέλεσμα η τιμή του δείκτη παρέμεινε στο 2 σε σχέση με

τέσσερις (4) εγκαταστάσεις που είναι η τιμή στόχος. Περισσότερες πληροφορίες για τους λόγους καθυστέρησης στην υλοποίηση των δύο ΟΕΔΑ παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 5.1.4** πιο κάτω.

Άρρηκτα συνδεδεμένος με τον πιο πάνω δείκτη είναι και ο Δείκτης Αποτελέσματος «*Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από χώρους υγειονομικής ταφής*», με τιμή στόχο 100%, ο οποίος δεν επιτεύχθηκε λόγω της μη υλοποίησης των ΟΕΔΑ Λεμεσού και Λευκωσίας. Μέχρι το τέλος του 2017 αναμένεται να ολοκληρωθεί το έργο του ΟΕΔΑ Λεμεσού, η λειτουργία του οποίου θα εξυπηρετήσει πρόσθετα 235.000, επιφέροντας σημαντική αύξηση στον Δείκτη Αποτελέσματος.

Εξίσου χαμηλή πρόοδο επίτευξης παρουσιάζει και ο Δείκτης Εκροών «*Έργα Διαχείρισης υγρών αποβλήτων σε περιοχές της υπαίθρου*» του Ειδικού Στόχου «Συμβολή στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων», αφού υλοποιήθηκαν μόνο δύο (2) πρόσθετα έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων σε περιοχές της υπαίθρου έναντι τεσσάρων (4) που ήταν η τιμή-στόχος. Συγκεκριμένα, τα ακόλουθα τέσσερα (4) αποχετευτικά έργα δεν ολοκληρώθηκαν μέχρι το τέλος του 2015 και ως εκ τούτου κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίησή τους: (α) Αποχετευτικό Σύστημα του Δήμου Αθηνών, (β) Αποχετευτικό Σύστημα Συμπλέγματος Σολέας, (γ) Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Κοκκινοχωρίων και (δ) Κατασκευή δικτύου Αποχέτευσης σε Αγροτικές και Αστικές Περιοχές της Μείζονος Λεμεσού. Τα έργα αυτά περιλαμβάνονται στους καταλόγους με τα «κατά φάση έργα» στα **Κεφάλαια 6 και 7** της παρούσας Έκθεσης. Περισσότερες πληροφορίες για τους λόγους καθυστέρησης στην υλοποίηση των έργων παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 5.1.4** πιο κάτω.

Η καθυστέρηση στην υλοποίηση των προαναφερθέντων έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων επηρέασε αρνητικά και την πρόοδο του Δείκτη Αποτελέσματος «*Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από τα έργα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων*», αφού έχει επιτευχθεί κάλυψη πρόσθετου πληθυσμού 42.112 κατοίκων σε σχέση με 67.125 κατοίκους που ήταν η τιμή στόχος.

5.1.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Σχετικά με τα έργα που εμπίπτουν στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου «Συμβολή στην εναρμόνιση της Κύπρου με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων» αναφέρεται ότι σημειώθηκε σημαντική καθυστέρηση στην προώθηση των προγραμματισμένων έργων, ειδικά στα έργα που αφορούσαν στις Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) στις επαρχίες Λεμεσού και Λευκωσίας. Για το ΟΕΔΑ Λεμεσού, η καθυστέρηση προέκυψε λόγω της πολυπλοκότητας στο σχεδιασμό του ως Μεγάλο Έργο στον τομέα του περιβάλλοντος (δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία από τον Φορέα Υλοποίησης), καθώς και λόγω προσφυγών που κατέθεσαν στην Αναθεωρητική Αρχή οι μη επιτυγχόντες προσφοροδότες. Λόγω αυτών των καθυστερήσεων κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου, με την Φάση Α' του έργου να εντάσσεται στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 και τη Φάση Β' στην προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Επίσης, βάσει του αναθεωρημένου Στρατηγικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων 2015-2021, η ανάγκη για δημιουργία πρόσθετης μονάδας στη Λευκωσία θα εξεταστεί σε μεταγενέστερο στάδιο και

αφού προηγουμένως εφαρμοστούν τα μέτρα που προγραμματίζει το Τμήμα Περιβάλλοντος για χωριστή συλλογή, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση.

Πρόσθετα, όσον αφορά στο έργο «Αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) στις Επαρχίες Λάρνακας-Αμμοχώστου», σημειώνεται ότι ο αρχικός διαγωνισμός ακυρώθηκε και επαναπροκηρύχθηκε, προκαλώντας έτσι αρκετή καθυστέρηση.

Όσον αφορά τον Ειδικό Στόχο «*Συμβολή στη Διαχείριση των Υγρών Αποβλήτων και των Υδάτινων Πόρων*», προέκυψαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων λόγω επανειλημμένων προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών για τα τρία έργα (για τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων συμπλέγματος Αστρομερίτη, Αθηνίου και Κοκκινοχωρίων) και χρονοβόρας διαδικασίας επαναξιολόγησης των προσφορών και λήψης νέας απόφασης. Επίσης, υπήρξαν καθυστερήσεις στην ετοιμασία και έλεγχο των εγγράφων των προσφορών και στη μη έγκαιρη έκδοση απαλλοτριώσεων και πολεοδομικών αδειών, λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας, ως συνεπεία και της μείωσης του προσωπικού στη δημόσια υπηρεσία.

Για αντιμετώπιση των καθυστερήσεων, λόγω των προσφυγών, ο Δικαιούχος ενημέρωσε την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών για τη φύση των έργων και για την ανάγκη για άμεση έκδοση νέας απόφασης. Επιπρόσθετα, η Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με τον Ενδιάμεσο Φορέα προώθησε τη συγχρηματοδότηση άλλων ώριμων έργων συμβατών με τους Ειδικούς Στόχους του Άξονα, ώστε να καταστεί δυνατή η αξιοποίηση του συνόλου των πόρων του Άξονα Προτεραιότητας.

5.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

5.2.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η βελτίωση της ελκυστικότητας της Κύπρου μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης βασικών Μεταφορικών Υποδομών, ο οποίος συνέβαλε στον πρώτο Γενικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε μέσω δύο αλληλένδετων Ειδικών Στόχων, που ήταν:

- (α) Η Επέκταση / Αναβάθμιση των Λιμενικών Υποδομών.
- (β) Η Επέκταση / Αναβάθμιση των Οδικών Υποδομών.

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα επιτεύχθηκαν μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται πιο κάτω κατά Ειδικό Στόχο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «*Επέκταση / Αναβάθμιση Λιμενικών Υποδομών*», υλοποιήθηκε ένα (1) έργο που εμπίπτει στην ακόλουθη επιλέξιμη κατηγορία έργων:

- Εκβάθυνση του Λιμανιού Λεμεσού και βελτίωση / σταθεροποίηση υφιστάμενων κρηπιδωμάτων ή δημιουργία νέων.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Επέκταση / Αναβάθμιση Οδικών Υποδομών», υλοποιήθηκαν τρία (3) έργα που εμπίπτουν στην ακόλουθη επιλέξιμη κατηγορία έργων:

- Κατασκευή και αναβάθμιση (ανακατασκευή) αυτοκινητοδρόμων, τμημάτων των Διευρωπαϊκών Δικτύων, που οδηγούν προς τις πύλες εισόδου της χώρας.

5.2.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα – Ένταξη Έργων

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €111.305.276 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ταμείο Συνοχής, καλύπτοντας το 19,2% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκαν πέντε (5) Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων κατά Ειδικό Στόχο ως ακολούθως:

- 1^{ος} Ειδικός Στόχος «Επέκταση / αναβάθμιση Λιμενικών Υποδομών»: Μία (1) Πρόσκληση. Εντάχθηκε ένα έργο δημοσίων συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού €18,9 εκ.
- 2^{ος} Ειδικός Στόχος «Επέκταση / αναβάθμιση Οδικών Υποδομών»: Τρεις (3) Προσκλήσεις. Εντάχθηκαν τρία (3) έργα δημοσίων συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού €102,8 εκ.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €120,5εκ., που αντιστοιχεί στο 108,3% του προϋπολογισμού του Άξονα.

Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 9: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 2	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Βασικές Μεταφορικές Υποδομές» (€111,3 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	4
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€86.139.962
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	77,4%
Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	4
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€121.782.799
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	109,4%
Σύνολο Πιστοποιημένων Δαπανών βάσει Τελικής Αίτησης Πληρωμής	€120.540.920
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού Άξονα	108,3%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 10: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 2 «Βασικές Μεταφορικές Υποδομές»														
Ειδικός Στόχος	Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Επέκταση οδικών υποδομών	Νέοι δρόμοι εντός του TEN	Χλμ	0	2,9	-	-	-	-	-	1,2	1,7	2	-	4,9
	Αναβάθμιση(ανακατασκευή) δρόμων εντός του TEN	Χλμ	0	6,7	-	-	-	-	1,7	1,46	0,26	3,5	-	6,92
Επέκταση/ αναβάθμιση λιμενικών υποδομών	Αριθμός λιμένων που αναβαθμίζονται	Αριθμός	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
	Μήκος κρηπιδωμάτων σε λιμάνια που αναβαθμίζονται	Μέτρα	2.030	2.530	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Δείκτες Αποτελέσματος		Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Μείωση χρόνου διαδρομής βαρέων οχημάτων στο τμήμα Λιμάνι Λεμεσού- Αυτοκινητόδρομος Λεμεσού Πάφου		Λεπτά	12,33	10,79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Δυναμικότητα λιμανιών στη διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων		TEU	643.000	1.005.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

5.2.3. Ποιοτική ανάλυση

(α) Ειδικός Στόχος 1

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Επέκταση/αναβάθμιση Λιμενικών Υποδομών*» έχει ενταχθεί μόνο το έργο «*Αναβάθμιση του Λιμανιού Λεμεσού*», το οποίο δεν έχει ολοκληρωθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου και η τελευταία φάση του θα συγχρηματοδοτηθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**). Περισσότερες πληροφορίες για την καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 5.2.4** πιο κάτω.

(β) Ειδικός Στόχος 2

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Επέκταση/Αναβάθμιση Οδικών Υποδομών*» έχουν ενταχθεί συνολικά 3 έργα. Τα δύο έργα έχουν ήδη ολοκληρωθεί χωρίς καθυστερήσεις και βρίσκονται σε λειτουργία. Αυτά αφορούν την κατασκευή νέων δρόμων εντός Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (TEN-T), καθώς και την αναβάθμιση/ανακατασκευή δρόμων εντός υφιστάμενων TEN-T.

Πρόσθετα, έχει ενταχθεί κάτω από τον ίδιο Ειδικό Στόχο και το έργο «*Κατασκευή Δρόμου Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου - Κάθετος Δρόμος*», το οποίο είναι Μεγάλο Έργο που δεν έχει ολοκληρωθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου και η τελευταία φάση του θα συγχρηματοδοτηθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 6**). Περισσότερες πληροφορίες για την καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 5.2.4** πιο κάτω.

(γ) Επίτευξη Δεικτών

Μόνο δύο (2) Δείκτες Εκροών του Άξονα παρουσίασαν ικανοποιητική πρόοδο κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί η τιμή στόχος που είχε αρχικά τεθεί. Οι Δείκτες αυτοί αφορούν τους «*Νέους Δρόμους εντός του TEN-T*» και «*Αναβάθμιση/ανακατασκευή δρόμων εντός του TEN-T*».

Ο Δείκτης Αποτελέσματος «*Μείωση χρόνου διαδρομής βαρέων οχημάτων στο τμήμα Λιμάνι Λεμεσού – Αυτοκινητόδρομος Λεμεσού-Πάφου*» παρουσίασε ικανοποιητική πρόοδο στην επίτευξή του, αφού μέσω της αναβάθμισης του υφιστάμενου οδικού δικτύου TEN-T και της δημιουργίας νέων δρόμων εντός του TEN-T διευκολύνθηκαν οι μετακινήσεις πληθυσμού και εμπορευμάτων και μειώθηκε ο απαιτούμενος χρόνος διακίνησης. Εντούτοις, μέτρηση για αυτό τον δείκτη θα διενεργηθεί με την ολοκλήρωση του Μεγάλου Έργου «*Κατασκευή Δρόμου Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου - Κάθετος Δρόμος*», το οποίο, όπως έχει προαναφερθεί, θα ολοκληρωθεί κατά την περίοδο 2014-2020.

Η μη ολοκλήρωση του έργου της «*Αναβάθμισης του Λιμανιού Λεμεσού*» κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 επηρεάζει τους Δείκτες Εκροών «*Αριθμός λιμένων που αναβαθμίζονται*» και

«Μήκος κρηπιδωμάτων σε λιμάνια που αναβαθμίζονται», οι οποίοι είναι αλληλένδετοι, αφού η αναβάθμιση του Λιμανιού της Λεμεσού περιλαμβάνει και την κατασκευή πρόσθετου κρηπιδώματος.

5.2.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Παρατηρήθηκαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση το Μεγάλου Έργου για τον «Κάθετο Δρόμο», που προκλήθηκαν κατά τη διαδικασία των προσφορών, από την προκήρυξη μέχρι την κατακύρωση και έναρξη της εκτέλεσης των δύο τελευταίων κατασκευαστικών συμβολαίων. Οι καθυστερήσεις οφείλονταν κυρίως στις ιεραρχικές προσφυγές που κατέθεσαν στην Αναθεωρητική Αρχή οι μη επιτυγχόντες προσφοροδότες, με αποτέλεσμα η υλοποίηση του έργου να μην ολοκληρωθεί στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013. Η Διαχειριστική Αρχή προέβη έγκαιρα σε όλες τις αναγκαίες διαδικασίες (τροποποίηση αίτησης Μεγάλου Έργου, επιλεξιμότητα έργου στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, κ.ά.) και το έργο θα ολοκληρωθεί «κατά φάσεις» με συγχρηματοδότηση στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν και κατά την υλοποίηση του έργου «Αναβάθμιση του Λιμανιού Λεμεσού», κυρίως λόγω απρόβλεπτων τεχνικών προβλημάτων, με αποτέλεσμα η υλοποίηση του έργου να μην ολοκληρωθεί στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013. Η Διαχειριστική Αρχή προέβη έγκαιρα σε όλες τις αναγκαίες διαδικασίες και το έργο θα ολοκληρωθεί «κατά φάσεις» με συγχρηματοδότηση στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

5.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

5.3.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η Προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης και της Καινοτομίας, ο οποίος συνέβαλε στο δεύτερο Γενικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ο κεντρικός στόχος αυτός επιτεύχθηκε μέσω τεσσάρων αλληλένδετων Ειδικών Στόχων που ήταν:

- Η ενίσχυση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και η διευκόλυνση της Καινοτομίας.
- Η διάχυση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών.
- Η ενίσχυση των υποδομών δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Η αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Ενίσχυση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Διευκόλυνση της Καινοτομίας», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Δημιουργία/αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών (π.χ. κτιριακές εγκαταστάσεις, εργαστηριακός εξοπλισμός) σε ανεξάρτητα ερευνητικά κέντρα.
- Στήριξη ερευνητικών δραστηριοτήτων/προγραμμάτων σε στοχευμένους τομείς.

- Δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων για ανάπτυξη βιομηχανικής έρευνας.
- Δημιουργία πόλων καινοτομίας (π.χ. Τεχνολογικού Πάρκου), για εγκατάσταση ερευνητικών κέντρων, εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων.
- Κίνητρα για πρόσβαση σε χρηματοδότηση καινοτόμων επιχειρήσεων.
- Υποστήριξη των ΜΜΕ για την αγορά καινοτόμων συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών από ενδιαμέσους φορείς καινοτομίας.
- Προγράμματα εκπαίδευσης / μετεκπαίδευσης ερευνητών / νέων ερευνητών.
- Προγράμματα ανταλλαγής ερευνητών μεταξύ ερευνητικών και παραγωγικών φορέων και δράσεις ενίσχυσης και εξειδίκευσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Διάχυση της Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Διασύνδεση υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων, εγγραφή και ταυτοποίηση πολιτών, εφαρμογή της ηλεκτρονικής υπογραφής, ασφαλής πρόσβαση πολιτών σε κυβερνητικές υπηρεσίες και αυτόματη διακίνηση πληροφοριών μεταξύ συστημάτων.
- Παροχή υπηρεσιών μέσω διαδικτύου τόσο της κεντρικής διοίκησης (π.χ. υπηρεσίες του Τμήματος Κτηματολογίου, υπηρεσίες του αρχείου πληθυσμού) όσο και της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Ανάπτυξη συστημάτων για την υποβολή δικαιολογητικών για την εγγραφή εταιριών μέσω διαδικτύου.
- Δημιουργία Κυβερνητικής Βάσης Πληροφοριών.
- Εφαρμογή ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην τοπική αυτοδιοίκηση.
- Εφαρμογή ηλεκτρονικών διαδικασιών στη διενέργεια διαγωνισμών του Δημοσίου.
- Παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας.
- Παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για τη διάχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή Τεχνολογιών Πληροφορικής για την παροχή Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας προς τους πολίτες σε σχέση με τη διασφάλιση της αξιοπιστίας του συστήματος διαχείρισης μεταφοράς ενέργειας.

Στα πλαίσια του 3^{ου} Ειδικού Στόχου «Ενίσχυση των Υποδομών Δημόσιας Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Εξοπλισμός για την επέκταση και λειτουργία δημόσιων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (περιλαμβανομένων συστημάτων μηχανογράφησης).
- Εξοπλισμός για εφαρμογή συστημάτων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. υποδομές/εξοπλισμός

περιλαμβανομένων και συστημάτων μηχανογράφησης ηλεκτρονικής μάθησης και ηλεκτρονικής διοίκησης).

Στα πλαίσια του 4^{ου} Ειδικού Στόχου «Αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στην ακόλουθη επιλέξιμη κατηγορία έργων:

- Εγκατάσταση συστημάτων παραγωγής ζεστού νερού ή θέρμανσης από ηλιακούς συλλέκτες σε δημόσια κτίρια.
- Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων σε δημόσια κτίρια, περιλαμβανομένων των σχολείων.
- Ανάπτυξη συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας, με αξιοποίηση της ηλιακής ισχύος μέσω της δημιουργίας ηλιοθερμικών σταθμών.

5.3.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα – Ένταξη Έργων

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ανέρχεται σε €87.494.118 και συγχρηματοδοτείται κατά 85% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καλύπτοντας το 15% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκαν ενενήντα μία (91) Προσκλήσεις Υποβολής Προτάσεων κατά Ειδικό Στόχο ως ακολούθως:

- 1^{ος} Ειδικός Στόχος «*Ενίσχυση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Διευκόλυνση της Καινοτομίας*»: 86 Προσκλήσεις.
- 2^{ος} Ειδικός Στόχος «*Διάχυση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών*»: 3 Προσκλήσεις.
- 3^{ος} Ειδικός Στόχος «*Ενίσχυση των υποδομών δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης*»: 1 Πρόσκληση.
- 4^{ος} Ειδικός Στόχος «*Αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο*»: 1 Πρόσκληση

Στο πλαίσιο του 1^{ου} Ειδικού Στόχου εντάχθηκαν 452 έργα συνολικού προϋπολογισμού €62,2 εκ. Όσον αφορά το 2^ο και 3^ο Ειδικό Στόχο, εντάχθηκαν 10 έργα συνολικού προϋπολογισμού €27,9 εκ., ενώ στον 4^ο Ειδικό Στόχο εντάχθηκαν 3 έργα συνολικού προϋπολογισμού €5,2 εκ.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €86,5εκ., που αντιστοιχεί στο 98,8% του προϋπολογισμού του Άξονα.

Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 11: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 3	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» (€87,5 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	91
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€146.017.500
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	166,9%
Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	465
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€95.259.825
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	108,9%
Σύνολο Πιστοποιημένων Δαπανών βάσει Τελικής Αίτησης Πληρωμής	€86.477.079
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού Άξονα	98,8%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 12: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 3 «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομίας»														
Ειδικός Στόχος	Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Ενίσχυση της Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης και διευκόλυνση της καινοτομίας	Νέες στρατηγικής σημασίας ερευνητικές μονάδες που δημιουργούνται	Αριθμός	0	9	-	-	-	8	1	-	-	-	-	9
	Ερευνητικά έργα με ανάδοχο φορέα ερευνητικό κέντρο	Αριθμός	132	150	-	56	29	40	28	40	7	1	-	201
	Έργα συνεργασίας Επιχειρήσεων με Ερευνητικά Κέντρα	Αριθμός	62	130	-	57	40	28	27	41	10	-	-	203
	Αριθμός καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών που θα διατεθούν στην αγορά	Αριθμός	0	70	-	-	-	-	-	-	-	-	37	37
Διάχυση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών	Αριθμός έργων ΤΠΕ που υλοποιούνται από Δημόσιες Υπηρεσίες	Αριθμός	0	5	-	-	-	-	-	1	1	1	2	5
	Αριθμός έργων ΤΠΕ κοινής ωφέλειας στον τομέα της διαχείρισης Ενέργειας	Αριθμός	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο	Καινοτόμα έργα στον τομέα των ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Αριθμός	-	4	-	-	-	1	1	-	-	-	1	3
Ενίσχυση των υποδομών δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Αριθμός νέων/αναβαθμιζόμενων πληροφοριακών συστημάτων	Αριθμός	0	21	-	-	-	-	-	-	-	-	22	22

Δείκτες Αποτελέσματος	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Αύξηση Θέσεων απασχόλησης ερευνητών	Αριθμός	1.226	1.470	-	107	94	148	90	110	36	2	-	587
Χρήση του διαδικτύου για εξυπηρέτηση από τις δημόσιες αρχές/υπηρεσίες:													
(α) Από πολίτες	%	12,7	24,7	20	16	22	22	29	30	30	41	34	34
(β) Από επιχειρήσεις	%	44,3	83	54	65	72	74	81	85	84	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.
Αριθμός υπηρεσιών δημόσιων αρχών/υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου:													
(α) Για πολίτες	Αριθμός	3	25	-	-	-	-	-	-	-	16	24	40
(β) Για επιχειρήσεις	Αριθμός	4	12	-	-	-	-	-	1	-	-	8	9
Δημιουργία διαδικτυακής πύλης	Αριθμός	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Πρόσθετη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	(MW)	0	1,4	-	-	-	1,1	-	-	-	-	0,4	1,5

: Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία λόγω του ότι η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου σταμάτησε τη διενέργεια αυτής της έρευνας.

5.3.3. Ποιοτική ανάλυση

(α) Ειδικός Στόχος 1

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Ενίσχυση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Διευκόλυνση της Καινοτομίας*» έχουν ενταχθεί συνολικά τετρακόσια πενήντα δύο (452) έργα. Τα τετρακόσια δεκατρία (413) έργα αφορούν προτάσεις που επιλέγηκαν μέσα από τη «ΔΕΣΜΗ Προγραμμάτων για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία» του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ). Ο συνολικός προϋπολογισμός των 413 ενταγμένων προτάσεων ανήλθε στα €58,4 εκ., ενώ οι συνολικές δαπάνες που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν στα €50,5εκ.

Κάτω από τον ίδιο Ειδικό Στόχο υλοποιήθηκε και το Σχέδιο Χορηγιών «*Ενίσχυση της Επιχειρηματικής Καινοτομίας*» του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Το Σχέδιο προκηρύχθηκε τον Αύγουστο του 2012 και αφορούσε στην υποστήριξη και ενίσχυση των ΜΜΕ, που επενδύουν στην έρευνα και καινοτομία για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία προγραμματίζουν να διαθέσουν στην αγορά. Στο πλαίσιο του Σχεδίου υποβλήθηκαν πενήντα τέσσερις (54) αιτήσεις και εντάχθηκαν στο έργο τριάντα εννέα (39) προτάσεις με συνολικό προϋπολογισμό €3,8 εκ.. Από αυτές υλοποιήθηκαν οι τριάντα επτά (37), μία (1) δεν ολοκληρώθηκε και μία (1) αποσύρθηκε από την αιτήτρια επιχείρηση πριν λάβει χορηγία. Οι συνολικές δαπάνες που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν στα €3 εκ.

(β) Ειδικός Στόχος 2

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Διάχυση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών*» έχουν ενταχθεί συνολικά 7 έργα. Από αυτά, τα πέντε (5) έργα συνέβαλαν στην ενίσχυση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, καθώς και στη διεύρυνση της χρήσης των ΤΠΕ για την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών από το δημόσιο τομέα. Τα έργα αυτά είναι: (i) «Σύστημα Υποβολής Εγγράφων για εγγραφή εταιρειών μέσω διαδικτύου (e-filing), (ii) «Δημιουργία Κυβερνητικής Διαδικτυακής Διόδου Ασφαλείας (ΚΔΔΑ)», (iii) «Δημιουργία Κυβερνητικής Αποθήκης Πληροφοριών (ΚΑΠ)», (iv) «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Υποδομής Χωρικών Δεδομένων στην Κύπρο και Δημιουργίας Πιλοτικού Προγράμματος» και (v) «Σύστημα Διαχείρισης και Υποστήριξης Δικτύων και Συστημάτων».

Τα υπόλοιπα δύο (2) έργα που υλοποιήθηκαν αφορούν στην «Αναβάθμιση του συστήματος τηλεχειρισμού και διαχείρισης ενέργειας (SCADA/EMS)» και στη «Δημιουργία Κέντρου Ανάκαμψης Συστημάτων Πληροφορικής και Τεχνολογίας, που συμπεριλαμβάνει και το Εφεδρικό Κέντρο Ελέγχου ενέργειας», τα οποία συνέβαλαν στην ανάπτυξη και εφαρμογή Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών για την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας προς τους πολίτες.

Οι συνολικές δαπάνες των επτά έργων που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν στα €17,3 εκ.

(γ) Ειδικός Στόχος 3

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Ενίσχυση των υποδομών δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» εντάχθηκαν και ολοκληρώθηκαν τρία (3) έργα, τα οποία συνέβαλαν στη δημιουργία και ανάπτυξη υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα έργα αυτά είναι το «Ηλεκτρονικό Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο», η «Ανάπτυξη Τεχνολογικών Υποδομών Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου» και το «Ηλεκτρονικό Πανεπιστήμιο του Πανεπιστημίου Κύπρου». Οι συνολικές δαπάνες των τριών έργων που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν στα €10,6 εκ.

(δ) Ειδικός Στόχος 4

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Αύξηση της συνεισφοράς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο» εντάχθηκαν και ολοκληρώθηκαν τα ακόλουθα τρία (3) έργα: (i) «Προμήθεια και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε δημόσια κτίρια, σχολεία και στρατόπεδα», (ii) «Προμήθεια και εγκατάσταση ηλιακού συστήματος ψύξης / θέρμανσης στις εγκαταστάσεις του τμήματος μηχανολόγων μηχανικών και επιστήμης και μηχανικής υλικών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου» και (iii) «Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου». Οι συνολικές δαπάνες των τριών έργων που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν στα €10,6 εκ.

Ρήτρα Ευελιξίας

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων που έχουν εκδοθεί και για τους τέσσερεις (4) Ειδικούς Στόχους του Άξονα δεν έγινε χρήση της Ρήτρας Ευελιξίας, σύμφωνα με το Άρθρο 34 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.

(ε) Επίτευξη Δεικτών

Η πρόοδος στην επίτευξη των Δεικτών Εκροών και Δεικτών Αποτελέσματος του Άξονα κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ήταν πολύ ικανοποιητική, αφού μόνο δύο (2) Δείκτες Εκροών του Άξονα δεν έχουν επιτύχει την τιμή στόχο που τέθηκε.

Για τους υπόλοιπους έξι (6) Δείκτες Εκροών και επτά (7) Δείκτες Αποτελέσματος του Άξονα έχει επιτευχθεί η τιμή στόχος που τέθηκε για κάθε ένα από αυτούς. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μέσα από την υλοποίηση της Δέσμης Προγραμμάτων του ΙΠΕ και το Σχεδίου «Ενίσχυσης της Επιχειρηματικής Καινοτομίας» έχουν δημιουργηθεί εννέα (9) νέες στρατηγικής σημασίας ερευνητικές μονάδες, όσες ήταν και η τιμή στόχος που τέθηκε. Τα ερευνητικά έργα με ανάδοχο φορέα ερευνητικό κέντρο ανήλθαν σε 201 ενώ τα έργα συνεργασίας επιχειρήσεων με ερευνητικά κέντρα ανήλθαν σε 203, ξεπερνώντας κατά πολύ τις τιμές στόχου που τέθηκαν, οι οποίες ήταν 150 και 130 αντίστοιχα. Επίσης, προσλήφθηκαν 587 νέοι ερευνητές, οι οποίοι υπερκαλύπτουν τον στόχο των 244.

Επίσης, έχουν ολοκληρωθεί πέντε (5) έργα Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) από Δημόσιες Υπηρεσίες και (2) έργα ΤΠΕ κοινής ωφελείας στον τομέα της διαχείρισης ενέργειας, καλύπτοντας τις τιμές στόχου που τέθηκαν, οι οποίες ήταν πέντε (5) και ένα (1) αντίστοιχα. Η

υλοποίηση αυτών των έργων συνέβαλε και στην επίτευξη των συναφών Δεικτών Αποτελέσματος «Χρήση του διαδικτύου από πολίτες και επιχειρήσεις για εξυπηρέτηση από τις δημόσιες αρχές/υπηρεσίες», «Αριθμός υπηρεσιών δημόσιων αρχών/υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου για πολίτες και επιχειρήσεις» και «Δημιουργία διαδικτυακής πύλης».

Τέλος, έχουν ολοκληρωθεί τρία (3) καινοτόμα έργα στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας έναντι τεσσάρων (4) έργων που είναι η τιμή στόχος του δείκτη μέχρι το 2015. Αυτό όμως δεν επηρέασε την επίτευξη των σχετικού Δείκτη Αποτελέσματος, αφού η πρόσθετη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές έφτασε τα 1.5MW έναντι 1.4MW που ήταν η τιμή στόχος.

Απόκλιση στόχου δεικτών μεγαλύτερη του 25%

Ο αριθμός των καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών που διατέθηκαν στην αγορά μέσω του Σχεδίου Ενίσχυσης της Επιχειρηματικής Καινοτομίας ήταν 37 έναντι 70 που ήταν η τιμή στόχος. Η μεγάλη απόκλιση που υπάρχει οφείλεται στο γεγονός ότι η πρώτη προκήρυξη του Σχεδίου, η οποία ήταν πιλοτική, άργησε να ολοκληρωθεί. Ως αποτέλεσμα, η 2^η προκήρυξη του Σχεδίου ανακοινώθηκε τον Δεκέμβριο του 2014 και αποφασίστηκε να συγχρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

5.3.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Παρόλο που ο προϋπολογισμός του Άξονα ενεργοποιήθηκε πλήρως από το 2009, παρουσιάστηκαν προβλήματα στην υλοποίηση των έργων και στη διενέργεια και καταβολή δαπανών από τους Δικαιούχους στα πλαίσια της Δέσμης Προγραμμάτων του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ):

(α) Μη Επιλεξιμότητα των Δαπανών για Υπερκεφαλικά:

Δεν κατέστη δυνατό οι δαπάνες για υπερκεφαλικά των ερευνητικών έργων να γίνουν αποδεκτές ως επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση. Σύμφωνα με την Προκήρυξη των Προγραμμάτων, οι δαπάνες για υπερκεφαλικά μπορούν να ανέλθουν στο 20% του συνολικού προϋπολογισμού ενός έργου.

(β) Μέθοδος Ελέγχου των Πρωτότυπων Αποδεικτικών Στοιχείων και Πιστοποιητικά Συμβατότητας:

Ο λεπτομερής έλεγχος όλων των πρωτότυπων αποδεικτικών στοιχείων και η μη έγκαιρη εξασφάλιση των απαραίτητων πιστοποιητικών συμβατότητας, για συμβάσεις έργων που υλοποιήθηκαν από αναθέτουσες αρχές και χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια της Δέσμης, επέφερε σημαντικές καθυστερήσεις στην εξέταση, έλεγχο και έγκριση των Εκθέσεων Προόδου που υποβλήθηκαν στο ΙΠΕ.

Η διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών συμβατότητας σε σχέση με τις δημόσιες συμβάσεις είχε αναθεωρηθεί και η πιστοποίηση των διαδικασιών δημοσίων συμβάσεων, που εφαρμόζονται από τους Δικαιούχους κάτω από κάποια νέα όρια που καθορίστηκαν, να διενεργείται από τους Δικαιούχους με αυτοδύναμη και να ελέγχεται σε δειγματοληπτική βάση από τους Φορείς Διαχείρισης των Σχεδίων. Αυτό επιδείνωσε το πρόβλημα των καθυστερήσεων, καθώς πρόσθεσε στον όγκο των επαληθεύσεων που διενήργησε το ΙΠΕ.

Σημειώνεται ότι, ο αριθμός των έργων του ΙΠΕ που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ ήταν μεγάλος, αλλά ο προϋπολογισμός τους ήταν σχετικά μικρός. Ως εκ τούτου, ο έλεγχος επιμέρους δαπανών και άλλων στοιχείων έργων, καθώς και οι αναφορές προς τις αρμόδιες αρχές, είχε ως αποτέλεσμα η διαδικασία διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων έργων να είναι πολύ χρονοβόρα, επιφορτίζοντας το ΙΠΕ με τεράστιο πρόσθετο φόρτο εργασίας. Ως αποτέλεσμα, παρατηρήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις στις υποχρεώσεις του ΙΠΕ έναντι των Δικαιούχων και στην επικύρωση δαπανών στο ΟΠΣ.

Τα προαναφερθέντα προβλήματα δεν ήταν δυνατόν να επιλυθούν κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, αλλά η Διαχειριστική Αρχή έλαβε τα απαραίτητα μέτρα ώστε να απαλειφθούν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Αυτό τροchioδρομήθηκε στη βάση ορθολογισμού των διαδικασιών, με την προώθηση της χρήσης εργαλείων απλουστευμένου κόστους, την ανάπτυξη μηχανογραφικού συστήματος στο ΙΠΕ, και γενικά την ολοκληρωμένη ανασκόπηση των διαδικασιών παρακολούθησης και επαληθεύσεων που ακολουθούνται από το ΙΠΕ.

5.4. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

5.4.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η Βελτίωση του Παραγωγικού Περιβάλλοντος, ο οποίος συνέβαλε στο δεύτερο Γενικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε μέσω δύο (2) αλληλένδετων Ειδικών Στόχων που ήταν:

- Η Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Τομέων της Μεταποίησης και των Υπηρεσιών.
- Η Στήριξη της Επιχειρηματικότητας.

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας επιτεύχθηκαν μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται πιο κάτω κατά Ειδικό Στόχο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Τομέων Μεταποίησης και Υπηρεσιών», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Σχέδια χορηγιών (καθεστώς ενίσχυσης) για τεχνολογική αναβάθμιση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα.
- Σχέδια χορηγιών (καθεστώς ενίσχυσης) για ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών.
- Κίνητρα για επενδύσεις αιεφόρου εμπλουτισμού και αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος.
- Υποδομές για εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Στήριξη της επιχειρηματικότητας», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Σχέδιο στήριξης επιχειρήσεων νέων.
- Σχέδιο στήριξης επιχειρήσεων γυναικών.

5.4.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα – Ένταξη Έργων

Ο προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €78.764.706 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καλύπτοντας το 14% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκαν 12 Προσκήσεις Υποβολής Προτάσεων κατά Ειδικό Στόχο ως ακολούθως:

- 1^{ος} Ειδικός Στόχος «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τομέων της μεταποίησης και των υπηρεσιών»: 5 Προσκήσεις.
- 2^{ος} Ειδικός Στόχος «Στήριξη της επιχειρηματικότητας»: 7 Προσκήσεις.

Στο πλαίσιο του Άξονα εντάχθηκαν συνολικά εννιακόσια δέκα οκτώ (918) έργα με προϋπολογισμό €90,7 εκ. Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €75,6εκ., που αντιστοιχεί στο 96% του προϋπολογισμού του Άξονα. Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 13: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 4	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Παραγωγικό Περιβάλλον» (€78,8 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	12
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€96.300.000
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	122,3%
Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	918
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€90.700.892
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	115,2%
Σύνολο Πιστοποιημένων Δαπανών βάσει Τελικής Αίτησης Πληρωμής	€75.621.854
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού Άξονα	96,0%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 14: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Παραγωγικό Περιβάλλον»															
Ειδικός Στόχος	Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Τελική Επίτευξη
Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τομέων της μεταποίησης και των υπηρεσιών	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με άμεσες ενισχύσεις στον τομέα της τεχνολογικής αναβάθμισης του μεταποιητικού τομέα και του τομέα των υπηρεσιών	Αριθμός	130	330	-	-	39	93	71	53	18	34	23	-	331
	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται για παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού ή εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος	Αριθμός	0	15	-	-	-	8	3	-	-	-	-	-	11
	Αυθύπαρκτες υποδομές για εμπλουτισμό τουριστικού προϊόντος	Αριθμός	0	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Στήριξη της επιχειρηματικότητας	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με άμεσες ενισχύσεις στον τομέα της γυναικείας επιχειρηματικότητας	Αριθμός	32	125	-	-	-	-	8	30	40	24	15	7	124
	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με άμεσες ενισχύσεις στον τομέα της νεανικής επιχειρηματικότητας	Αριθμός	42	450	-	-	-	1	26	18	32	71	133	169	450
Δείκτες Αποτελέσματος		Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Τελική Επίτευξη
Νέες Επιχειρήσεις που ιδρύονται:		Αριθμός	100	325	-	-	-	1	34	48	72	95	148	176	574
(α) Από γυναίκες		Αριθμός	32	125	-	-	-	-	8	30	40	24	15	7	124
(β) Από νέους		Αριθμός	42	150	-	-	-	1	26	18	32	71	133	169	450
Αριθμός κλινών που εκσυγχρονίζονται		Αριθμός	48.091	1.400	-	-	-	200	276	-	602	-	-	-	1.078

5.4.3. Ποιοτική ανάλυση

(α) Ειδικός Στόχος 1

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τομέων της μεταποίησης και των υπηρεσιών» εντάχθηκαν δύο (2) έργα δημοσίων συμβάσεων και δύο (2) Σχέδια Χορηγιών. Ο αριθμός των έργων που εντάχθηκαν κάτω από τα Σχέδια Χορηγιών ανήλθε στα τετρακόσια πενήντα έξι (456), με το σύνολο των έργων που εντάχθηκαν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 1 να φτάνει τα τετρακόσια πενήντα οκτώ (458). Η αναλυτική πρόοδος στην υλοποίηση των παρεμβάσεων παρουσιάζεται πιο κάτω:

Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του Μεταποιητικού Τομέα

Για τη χρηματοδότηση του Σχεδίου για την περίοδο 2007-2013 έχουν διατεθεί €26,7 εκ. Στο πλαίσιο της πρώτης Πρόσκλησης Υποβολής Προτάσεων με συνολικό προϋπολογισμό €11 εκ., λήφθηκαν τριακόσιες εβδομήντα έξι (376) προτάσεις. Η Διαχειριστική Αρχή ενέκρινε την αύξηση του προϋπολογισμού στα €19,4 εκ. για την ικανοποίηση όλων των επιλέξιμων προτάσεων. Η συνολική χορηγία που παραχωρήθηκε στα πλαίσια της 1ης Προκήρυξης ήταν €13,0 εκ. και οι επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν έφθασαν τις 215 από τις 276 που εντάχθηκαν στο Σχέδιο με επιλέξιμο προϋπολογισμό €18,3 εκ.

Η 2^η προκήρυξη έγινε το Μάρτιο του 2010 για €3,6 εκ. ενώ δαπανήθηκαν και εξοικονομήσεις που προέκυψαν από την 1^η προκήρυξη. Για την πρόσκληση αυτή υποβλήθηκαν διακόσιες εξήντα έξι (266) αιτήσεις. Οι χορηγίες που έχουν καταβληθεί ανέρχονται στα €5,6 εκ. και οι επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν έφθασαν τις 116 από τις 172 που εντάχθηκαν στο Σχέδιο με επιλέξιμο προϋπολογισμό €11,8 εκ.

Οι συνολικές δαπάνες και των δύο (2) προκηρύξεων του Σχεδίου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν τελικά στα €18,6 εκ.

Σχέδιο Χορηγιών για Επενδύσεις Εμπλουτισμού και Εκσυγχρονισμού του Τουριστικού Προϊόντος

Για τη χρηματοδότηση του Σχεδίου για την περίοδο 2007-2013 είχε κατανεμηθεί ποσό ύψους €13,0 εκ. Η πρώτη Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων εκδόθηκε το Δεκέμβριο του 2008. Στα πλαίσια της πρώτης Πρόσκλησης του Σχεδίου με προϋπολογισμό €7,8 εκ., υποβλήθηκαν δεκαεπτά (17) αιτήσεις με συνολικό προϋπολογισμό επένδυσης €35 εκ. που αναλογεί σε δημόσια δαπάνη (χορηγία) ύψους €11,1 εκ. Αρχικά εντάχθηκαν εννέα (9) έργα, εκ των οποίων το ένα (1) απεντάχθηκε, και τα υπόλοιπα οκτώ (8), ποσού δημόσιας χορηγίας €6,5 εκ., έχουν ολοκληρωθεί και τεθεί σε λειτουργία.

Η 2^η προκήρυξη εκδόθηκε το Νοέμβριο του 2010 με διαθέσιμο προϋπολογισμό €5,6 εκ. Υποβλήθηκαν δεκαοκτώ (18) αιτήσεις, με προϋπολογισμό επένδυσης ύψους €43,4 εκ., που αναλογεί σε δημόσια δαπάνη ύψους €14,5 εκ. Έχουν υπογραφεί οι συμφωνίες δημόσιας χρηματοδότησης μεταξύ του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού και των Δικαιούχων για τρεις (3) επενδυτικές προτάσεις με

συνολικό προϋπολογισμό επένδυσης και συνολική δημόσια χρηματοδότηση €9,7 εκ. και €3,0 εκ. αντίστοιχα, και τα έργα έχουν ολοκληρωθεί και τεθεί σε λειτουργία.

Οι συνολικές δαπάνες και των δύο (2) προκηρύξεων του Σχεδίου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν τελικά στα €8,97 εκ.

Κοινοτική Πρωτοβουλία Jeremie

Πληροφορίες για το έργο αυτό παρατίθενται στο **Κεφάλαιο 12**.

Μελέτη, Ανακαίνιση και Συντήρηση του Συνεδριακού Κέντρου

Το έργο αυτό ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2012. Πρόκειται για ένα άρτιο λειτουργικά κτίριο υψηλών ποιοτικών απαιτήσεων που αποδίδει το χαρακτήρα ενός σύγχρονου διεθνούς συνεδριακού κέντρου για σκοπούς συνεδριακού τουρισμού.

(β) Ειδικός Στόχος 2

Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας

Για τη χρηματοδότηση του Σχεδίου για την περίοδο 2007-2013 αποφασίστηκε να διατεθεί το ποσό των €5,0 εκ. Στο πλαίσιο της πρώτης Πρόσκλησης Υποβολής Προτάσεων, με προϋπολογισμό €2,5 εκ., υποβλήθηκαν εκατό πενήντα (150) αιτήσεις. Συνολικά στο Σχέδιο εντάχθηκαν αρχικά 89, από τις οποίες τελικά παρέμειναν οι 43, με συνολική χορηγία ύψους €1,6 εκ.

Η 2^η προκήρυξη του Σχεδίου ανακοινώθηκε το Νοέμβριο του 2009 με διαθέσιμο προϋπολογισμό €2,5 εκ. και υποβλήθηκαν διακόσιες δώδεκα (212) αιτήσεις. Συνολικά στο Σχέδιο εντάχθηκαν αρχικά 168 προτάσεις και παρέμειναν οι 81 με χορηγία που ανέρχεται στα €2,8 εκ.

Οι συνολικές δαπάνες και των δύο (2) προκηρύξεων του Σχεδίου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν τελικά στα €3,5 εκ.

Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Νεανικής Επιχειρηματικότητας

Για τη χρηματοδότηση του Σχεδίου για την περίοδο 2007-2013 αποφασίστηκε αρχικά να διατεθούν €6,0 εκ. Στο πλαίσιο της πρώτης Πρόσκλησης Υποβολής Προτάσεων, με προϋπολογισμό €3,0 εκ., υποβλήθηκαν εκατό ογδόντα πέντε (185) αιτήσεις από τις οποίες εντάχθηκαν αρχικά οι εκατό είκοσι μία (121). Τελικά παρέμειναν εξήντα τρεις (63) επιχειρήσεις με χορηγία €2,4 εκ.

Το Νοέμβριο του 2009 εκδόθηκε η δεύτερη Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, ύψους επίσης €3,0 εκ., στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκαν διακόσιες ογδόντα (280) αιτήσεις και αρχικά εγκρίθηκαν 214. Τελικά υπέγραψαν και συνέχισαν 89 αιτητές, οι επενδυτικές προτάσεις των οποίων αναλογούν σε χορηγία ύψους €3,2 εκατ.

Το Νοέμβριο του 2012 ανακοινώθηκε η 3^η Προκήρυξη του Σχεδίου Ενίσχυσης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας μετά την παραχώρηση πρόσθετων πιστώσεων από τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης. Το συνολικό ποσό που διατέθηκε για τις ανάγκες της πρόσκλησης αυτής ήταν €1,9 εκ., καθώς και οι εξοικονομήσεις που θα προέκυπταν από άλλα Σχέδια. Συνολικά παραλήφθηκαν εξακόσιες δέκα έξι (616) αιτήσεις από τις οποίες αρχικά εγκρίθηκαν τετρακόσιοι πενήντα (450) αιτητές. Τελικά παρέμειναν εκατό ογδόντα (180) αιτητές, των οποίων οι επενδυτικές προτάσεις αναλογούν σε χορηγία €5,3 εκ.

Το Νοέμβριο του 2013 ανακοινώθηκε 4^η Έκτακτη Προκήρυξη του Σχεδίου Νεανικής Επιχειρηματικότητας μετά την παραχώρηση πρόσθετων πιστώσεων ύψους €2,0 εκ. από το Υπουργείο Οικονομικών και τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης. Συνολικά υποβλήθηκαν τριακόσιες είκοσι οκτώ (328) αιτήσεις, από τις οποίες αρχικά εγκρίθηκαν οι διακόσιες σαράντα εννέα (249). Τελικά παρέμειναν εκατό δέκα οκτώ (118) αιτητές, των οποίων οι επενδυτικές προτάσεις αναλογούν σε χορηγία €3,2 εκ.

Οι συνολικές δαπάνες και των δύο (2) προκηρύξεων του Σχεδίου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθαν τελικά στα €11,9 εκ.

Ρήτρα Ευελιξίας

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων που έχουν εκδοθεί και για τους δύο (2) Ειδικούς Στόχους του Άξονα δεν έγινε χρήση της Ρήτρας Ευελιξίας, σύμφωνα με το Άρθρο 34 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.

(γ) Επίτευξη Δεικτών

Η πρόοδος στην επίτευξη των Δεικτών Εκροών και Δεικτών Αποτελέσματος του Άξονα κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ήταν πολύ ικανοποιητική, αφού μόνο δύο (2) Δείκτες του Άξονα δεν έχουν επιτύχει την τιμή στόχο που τέθηκε.

Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι τριακόσιες τριάντα μία (331) επιχειρήσεις στον τομέα της μεταποίησης και των υπηρεσιών, εκ των οποίων οι τριάντα μία (31) είναι νεοσύστατες, υποστηρίχθηκαν με άμεσες ενισχύσεις κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, καλύπτοντας οριακά την τιμή στόχο των 330 επιχειρήσεων που τέθηκε.

Επίσης, στα πλαίσια ενίσχυσης της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας δημιουργήθηκαν συνολικά 574 νέες επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι εκατό είκοσι τέσσερις (124) ιδρύθηκαν από γυναίκες και οι τετρακόσιες πενήντα (450) από νέους, έναντι πεντακοσίων εβδομήντα πέντε (575) νέων επιχειρήσεων που ήταν η τιμή στόχος και για τα δύο Σχέδια.

Απόκλιση στόχου δεικτών μεγαλύτερη του 25%

Για το Σχέδιο Κινήτρων για Επενδύσεις Αειφόρου Εμπλουτισμού και Αναβάθμισης του Τουριστικού Προϊόντος, έχουν ολοκληρωθεί και τεθεί σε λειτουργία και τα 11 ενταγμένα επενδυτικά έργα, έναντι

15 που ήταν ο στόχος που τέθηκε με την τροποποίηση του ΕΠ το 2013. Ο λόγος της μη επίτευξης του στόχου αυτού ήταν η ένταξη λιγότερων έργων από αυτών που είχε αρχικά προβλεφθεί, καθώς και η απένταξη ενός έργου της 1ης πρόσκλησης.

Αυτό επηρέασε αρνητικά και τον συναφή δείκτη αποτελέσματος «αριθμός κλινών που εκσυγχρονίζονται», με αποτέλεσμα μόνο χίλιες εβδομήντα οκτώ (1.078) κλίνες να έχουν εκσυγχρονιστεί, έναντι χιλίων τετρακόσιων (1.400) κλινών που είναι η τιμή στόχος.

5.4.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Κατά την υλοποίηση των Σχεδίων Χορηγιών του Άξονα παρατηρήθηκαν μερικά σημαντικά προβλήματα, όπως η καθυστέρηση στην υποβολή στοιχείων στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) για τα Τεχνικά Δελτία Έργων, τα Δελτία Παρακολούθησης και τα Δελτία Δαπανών. Επίσης, παρατηρήθηκαν αυξημένες διαδικασίες ελέγχου, καθυστέρηση στην αξιολόγηση των αιτήσεων και στην έκδοση αδειών λειτουργίας από τις αρμόδιες Τοπικές Αρχές (για τα Σχέδια της Νεανικής και Γυναικείας Επιχειρηματικότητας).

Για αντιμετώπιση των πιο πάνω προβλημάτων, η Διαχειριστική Αρχή ενέκρινε παράταση της ολοκλήρωσης των έργων, έτσι ώστε οι Δικαιούχοι να μπορέσουν να εξασφαλίσουν τις απαιτούμενες άδειες. Σε σχέση με το ΟΠΣ, διενεργήθηκαν εργαστήρια από τη Διαχειριστική Αρχή και παρασχέθηκε η αναγκαία στήριξη και εμπειρογνωμοσύνη στους Ενδιάμεσους Φορείς από το Γραφείο Υποστήριξης Χρηστών για καταχώρηση των απαιτούμενων στοιχείων.

Επίσης, σοβαρό πρόβλημα προέκυψε και από την αδυναμία των Δικαιούχων να εξασφαλίσουν δάνεια για καταβολή της ίδιας συμμετοχής τους στα Σχέδια Χορηγιών, λόγω της κρίσης που προέκυψε στον τραπεζικό τομέα και της αδυναμίας των τραπεζών να παραχωρήσουν δάνεια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αρκετά μεγάλος αριθμός Δικαιούχων να εγκαταλείψουν τα έργα τους και να απενταχθούν από τα Σχέδια.

5.5. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

5.5.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων στις αστικές περιοχές και στις περιοχές της υπαίθρου, ο οποίος αποτελούσε και τον τρίτο Γενικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε μέσω πέντε (5) αλληλένδετων Ειδικών Στόχων, οι οποίοι ήταν:

- (α) Η αναζωογόνηση των αστικών περιοχών.
- (β) Η ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και η δημιουργία πολιτιστικών και κοινωνικών υποδομών.
- (γ) Η δημιουργία βιώσιμου συστήματος μεταφορών.

(δ) Η διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης.

(ε) Η ανάπτυξη ορεινών περιοχών.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών», έχουν υλοποιηθεί έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Αναπλάσεις πλατειών και ελεύθερων χώρων.
- Αναπλάσεις παραδοσιακών πυρήνων ή πυρήνων τουριστικού ενδιαφέροντος εντός αστικών περιοχών.
- Ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων διακίνησης σε επιλεγμένα τμήματα αστικών περιοχών (ποδηλατόδρομοι, πεζόδρομοι, κ.λπ.).
- Δημιουργία χώρων πρασίνου και πάρκων και «διαδρόμων πρασίνου» σύνδεσης εντός των περιοχών και /ή σύνδεσης με τον υπόλοιπο πολεοδομικό ιστό.
- Δημιουργία «διαδρομών» σύνδεσης του ιστορικού κέντρου με τα αναδυόμενα οικονομικά κέντρα των πόλεων.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Ανάδειξη Πολιτιστικών Πόρων και Δημιουργία Πολιτιστικών και Κοινωνικών Υποδομών», υλοποιήθηκαν έργα στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Ανάδειξη πολιτιστικών μνημείων για προσέλκυση επισκεπτών και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων.

Στα πλαίσια του 3^{ου} Ειδικού Στόχου «Δημιουργία Βιώσιμου Συστήματος Μεταφορών», υλοποιήθηκαν έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Αναβάθμιση του συστήματος των δημόσιων μεταφορών, συμπεριλαμβανομένης της απαραίτητης υποστηρικτικής υποδομής για τη διακίνησή τους καθώς και εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μεταφορών.
- Βελτίωση τμημάτων του αστικού οδικού δικτύου και κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

Στα πλαίσια του 4^{ου} Ειδικού Στόχου «Διαφοροποίηση της Οικονομικής Βάσης», έχουν υλοποιηθεί έργα που εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Παροχή κινήτρων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την προώθηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου.
- Προβολή του τουριστικού προϊόντος της υπαίθρου.

Στα πλαίσια του 5^{ου} Ειδικού Στόχου «Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών», έχουν υλοποιηθεί έργα τα οποία εμπίπτουν στις ακόλουθες επιλέξιμες κατηγορίες έργων:

- Ετοιμασία ρυθμιστικών σχεδίων για περιοχές της υπαίθρου στα πλαίσια του χωροταξικού σχεδιασμού όπως ρυθμίζεται από τον Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο.
- Έργα δομημένου περιβάλλοντος (π.χ. πλατείες, πολιτιστικά κέντρα) σε ορεινές περιοχές, με υψόμετρο μεγαλύτερο των 500 μέτρων.

5.5.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα – Ένταξη Έργων

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €147.813.358 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καλύπτοντας το 25,5% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκαν δώδεκα (12) Προσκήσεις Υποβολής Προτάσεων κατά Ειδικό Στόχο ως ακολούθως:

- 1^{ος} Ειδικός Στόχος «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών»: 1 Πρόσκληση. Εντάχθηκαν δέκα (10) έργα δημοσίων συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού €86,8 εκ.
- Ειδικός Στόχος «Ανάδειξη Πολιτιστικών Πόρων και Δημιουργία Πολιτιστικών και Κοινωνικών Υποδομών»: 2 Προσκήσεις. Εντάχθηκε ένα (1) έργο δημοσίων συμβάσεων προϋπολογισμού ύψους €7,9 εκ.
- Ειδικός Στόχος «Δημιουργία Βιώσιμου Συστήματος Μεταφορών»: 2 Προσκήσεις. Εντάχθηκαν δύο (2) έργα δημοσίων συμβάσεων συνολικού προϋπολογισμού ύψους €27,2 εκ.
- Ειδικός Στόχος «Διαφοροποίηση της Οικονομικής Βάσης»: 6 Προσκήσεις. Εντάχθηκαν εξήντα τρία (63) έργα συνολικού προϋπολογισμού ύψους €13,2 εκ.
- Ειδικός Στόχος «Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών»: 1 Πρόσκληση. Εντάχθηκαν δέκα (10) έργα δημοσίων συμβάσεων με συνολικό προϋπολογισμό ύψους €14,7 εκ.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €149,1εκ., που αντιστοιχεί στο 100,9% του προϋπολογισμού του Άξονα. Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 15: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 5	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου» (€147,8 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	12
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€143.500.000
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	97,1%
Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	86
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€149.618.153
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	101,2%
Σύνολο Πιστοποιημένων Δαπανών βάσει Τελικής Αίτησης Πληρωμής	€149.144.255
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού Άξονα	100,9%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 16: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 5 «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου»															
Ειδικός Στόχος	Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Τελική Επίτευξη
Αναζωογόνηση αστικών περιοχών	Σχέδια Αναζωογόνησης για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών περιοχών	Αριθμός	2	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4
	Έκταση που αναβαθμίζεται από την υλοποίηση Σχεδίων Αστικής Αναζωογόνησης	τ.μ.	41.099	256.235	-	-	4.335	12.600	-	-	385.580	215.500	79.650	-	697.665
	Αριθμός έργων για διασφάλιση της αειφορίας και βελτίωση της ελκυστικότητας πόλεων και κοινοτήτων	Αριθμός	2	10	-	-	1	1	-	-	2	3	2	-	9
Η ανάδειξη πολιτιστικών πόρων και η δημιουργία πολιτιστικών και κοινωνικών υποδομών	Πολιτιστικά/ Πολυλειτουργικά Κέντρα που δημιουργούνται στις αστικές περιοχές	Αριθμός	7	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Δημιουργία Βιώσιμου Συστήματος Μεταφορών	Εφαρμογή αποκλειστικών λωρίδων κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση κίνησης	Km	0	2,33	-	-	-	0,37	1,8	-	-	-	-	-	2,17
	Αναβάθμιση Κεντρικών Σταθμών Λεωφορείων	Αριθμός	0	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Προμήθεια συστημάτων πληροφόρησης επιβατών δημοσίων μεταφορών (Ηλεκτρονικές Πινακίδες στις στάσεις-LED Displays)	Αριθμός	0	12	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	12

Διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με άμεσες επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου	Αριθμός	78	60	-	-	-	-	10	11	7	12	8	14	62
Ανάπτυξη ορεινών περιοχών	Ρυθμιστικά Σχέδια Ορεινών Περιοχών	Αριθμός	0	147	-	-	-	42	40	24	24	-	0	-	130
	Αριθμός έργων ανάπλασης κοινόχρηστων χώρων/δημιουργίας πολιτιστικών κέντρων σε ορεινές περιοχές	Αριθμός	12	9	-	-	-	-	-	4	2	1	1	1	9
Δείκτες Αποτελέσματος		Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Τελική Επίτευξη
Ωφελούμενος πληθυσμός από την υλοποίηση σχεδίων αστικής αναζωογόνησης		Πλήθος	47.731	261.000	-	-	30.000	55.000	-	-	93.250	2.750	3.000	-	184.000
Δυναμικότητα πολιτιστικών κέντρων σε αστικές περιοχές		Αριθμός Θέσεων	3.624	6.372	-	-	-	-	-	-	-	740	-	-	740
Χρόνος διαδρομής λεωφορείων στα τμήματα εφαρμογής αποκλειστικών λωρίδων λεωφορείων		Λεπτά	24	8	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Αριθμός τροχαίων ατυχημάτων στο αστικό δίκτυο της Λευκωσίας *		Αριθμός	15	12	-	-	-	-	-	9	-	1	1	-	1
Νέες επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με άμεσες επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου		Αριθμός	0	35	-	-	-	-	10	10	5	11	8	13	57

*Η τιμή του δείκτη αφορά σε ετήσιες μετρήσεις (καταγεγραμμένες αναφορές στην Αστυνομία) μετά την ολοκλήρωση του σχετικού έργου(2009) και εντός της έκτασής του.

5.5.3. Ποιοτική ανάλυση

(α) Ειδικός Στόχος 1

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών» εκπονήθηκαν τέσσερα (4) Σχέδια Αναζωογόνησης, για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών περιοχών στις πόλεις της Λευκωσίας, της Λεμεσού, της Λάρνακας και της Πάφου. Από αυτά, μόνο οκτώ (8) ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Τα υπόλοιπα δύο (2) έργα, τα οποία είναι η «Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και του περιβάλλοντα χώρου» και η «Ανάπλαση της περιοχής του παλιού Δημαρχείου στην εντός των τειχών πόλη της Λευκωσίας», δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίησή τους στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020. Περισσότερες πληροφορίες παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 7**.

(β) Ειδικός Στόχος 2

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Ανάδειξη Πολιτιστικών Πόρων και Δημιουργία Πολιτιστικών και Κοινωνικών Υποδομών» εντάχθηκε μόνο ένα (1) από τα δύο (2) έργα που είχαν αρχικά προγραμματιστεί, το οποίο αφορά στην «Ανακαίνιση του Δημοτικού Θεάτρου στη Λεμεσό». Η κατασκευή του Μεγάλου Πολιτισμού στη Λευκωσία δεν υλοποιήθηκε μετά από πολιτική απόφαση, λόγω του πολύ αυξημένου κόστους του σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό, καθώς και του υψηλού ετήσιου λειτουργικού κόστους του σε σχέση με τα ετήσια του έσοδα, το οποίο θα δημιουργούσε ετήσια ελλείμματα που θα έπρεπε να καλύπτονται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

(γ) Ειδικός Στόχος 3

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Δημιουργία Βιώσιμου Συστήματος Μεταφορών» εντάχθηκαν δύο (2) έργα. Από αυτά μόνο το ένα (1) ολοκληρώθηκε εντός των χρονοδιαγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το οποίο αφορούσε την προμήθεια συστημάτων πληροφόρησης επιβατών δημόσιων μεταφορών.

Κάτω από τον ίδιο Ειδικό Στόχο εντάχθηκε και το έργο «Δημιουργία Σταθμού Μετεπιβίβασης Αστικών Λεωφορείων στην Πλατεία Σολωμού», το οποίο δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαία η «κατά φάσεις» υλοποίησή του στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020. Περισσότερες πληροφορίες παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 7**.

(δ) Ειδικός Στόχος 4

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «Διαφοροποίηση της Οικονομικής Βάσης» εντάχθηκε ένα (1) έργο δημοσίων συμβάσεων και ένα (1) Σχέδιο Χορηγιών, μέσω του οποίου υλοποιήθηκαν εξήντα δύο (62) έργα, με αποτέλεσμα το σύνολο των έργων που εντάχθηκαν στον Ειδικό Στόχο να ανέλθει στα εξήντα τρία (63). Το έργο δημοσίων συμβάσεων που υλοποιήθηκε αφορούσε την «Προβολή Τουρισμού της Υπαίθρου».

Μέσα από το Σχέδιο Χορηγιών προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τον αγροτουρισμό υποστηρίχτηκαν εξήντα δύο (62) επιχειρήσεις, συμβάλλοντας σημαντικά στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών μέσω του αγροτουρισμού.

(ε) Ειδικός Στόχος 5

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου «*Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών*» εντάχθηκαν συνολικά δέκα (10) έργα. Από αυτά υλοποιήθηκαν μόνο τα εννιά (9), τα οποία αφορούσαν έργα ανάπτυξης κοινόχρηστων χώρων και έργα δημιουργίας πολιτιστικών κέντρων σε ορεινές περιοχές.

Ρήτρα Ευελιξίας

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων που έχουν εκδοθεί και για τους πέντε (5) Ειδικούς Στόχους του Άξονα δεν έγινε χρήση της Ρήτρας Ευελιξίας, σύμφωνα με το Άρθρο 34 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.

Καλές Πρακτικές

Με την υλοποίηση των τριών έργων αστικής αναζωογόνησης στο κέντρο της Λεμεσού αναβαθμίστηκε σημαντικά η ποιότητα ζωής των κατοίκων στις περιοχές αυτές και αυξήθηκε σημαντικά η επισκεψιμότητα τόσο των χώρων αυτών όσο και ολόκληρης της πόλης. Η πόλη της Λεμεσού περιλαμβάνεται πλέον στον κατάλογο των 100 καλύτερων πόλεων (88^η) παγκοσμίως όσον αφορά την «ποιότητα ζωής» (Quality of Life) σύμφωνα με την ετήσια έρευνα του «Mercer's List for best places in the world to live».

(στ) Επίτευξη Δεικτών

Η πρόοδος στην επίτευξη των Δεικτών Εκροών και Δεικτών Αποτελέσματος του Άξονα κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 κρίνεται ικανοποιητική, αφού έχει επιτευχθεί η τιμή στόχος σε εννέα (9) από τους δεκαπέντε (15) Δείκτες του Άξονα, σε τρεις (3) Δείκτες η επίτευξη ήταν πολύ κοντά στην τιμή στόχο, ενώ τρεις (3) Δείκτες είχαν απόκλιση από την τιμή στόχου πέραν του 25%.

Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι έχουν εκπονηθεί τέσσερα (4) Σχέδια Αναζωογόνησης για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών περιοχών, ως ήταν και η τιμή στόχος του εν λόγω Δείκτη Εκροών, και έχουν ολοκληρωθεί εννέα (9) έργα για διασφάλιση της αειφορίας και βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων και κοινοτήτων, σε σχέση με δέκα (10) που ήταν η τιμή στόχος. Μέσω αυτών των 9 έργων, αναβαθμίστηκε συνολική έκταση 697.665 τ.μ. στις αστικές περιοχές, υπερκαλύπτοντας την τιμή στόχο των 215.136 τ.μ.

Σχετικά με τη Δημιουργία Βιώσιμου Συστήματος Μεταφορών δημιουργήθηκαν 2,17 χλμ. αποκλειστικών λωρίδων κυκλοφορίας για αστικά λεωφορεία, σε σχέση με 2,33 χλμ. που ήταν η τιμή στόχος, αναβαθμίστηκε και τέθηκε σε πλήρη λειτουργία ένας Κεντρικός Σταθμός Λεωφορείων, ως ήταν και η τιμή στόχος, και ολοκληρώθηκε η προμήθεια 12 συστημάτων πληροφόρησης επιβατών δημόσιων μεταφορών, ως ήταν η τιμή στόχος. Πρόσθετα, εκεί όπου εφαρμόστηκαν οι αποκλειστικές

λωρίδες κυκλοφορίας αστικών λεωφορείων επιτεύχθηκε μείωση του χρόνου διαδρομής από 12 σε 3 λεπτά, έναντι 8 λεπτών που ήταν η τιμή στόχος, ενώ επιτεύχθηκε σημαντική μείωση στον αριθμό των τροχαίων ατυχημάτων υπερκαλύπτοντας την τιμή στόχου που τέθηκε.

Επίσης, υλοποιήθηκαν 9 έργα ανάπλασης κοινόχρηστων χώρων και δημιουργίας πολιτιστικών κέντρων σε ορεινές περιοχές, ως ήταν και η τιμή στόχος, ενώ εκπονήθηκαν 130 ρυθμιστικά σχέδια για αντίστοιχες ορεινές κοινότητες, σε σχέση με 147 που ήταν η τιμή στόχος.

Τέλος, υποστηρίχτηκαν 62 επιχειρήσεις με άμεσες επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου, εκ των οποίων οι 57 ήταν νέες επιχειρήσεις, υπερκαλύπτοντας τις τιμές στόχου, που ήταν 6° και 35 αντίστοιχα.

Απόκλιση στόχου δεικτών μεγαλύτερη του 25%

Ο Δείκτης Εκροών «Πολιτιστικά/Πολυλειτουργικά Κέντρα που δημιουργούνται στις αστικές περιοχές» δεν έχει επιτευχθεί, λόγω της μη κατασκευής του Μεγάρου Πολιτισμού (λεπτομέρειες για τους λόγους μη κατασκευής του αναφέρθηκαν στο Ειδικό Στόχο 2 πιο πάνω). Ως αποτέλεσμα, επηρεάστηκε και η επίτευξη του Δείκτη Αποτελέσματος «Δυναμικότητα πολιτιστικών κέντρων σε αστικές περιοχές», αφού επιτεύχθηκε η αύξηση της δυναμικότητας κατά 740 θέσεις, έναντι 2.748 θέσεων που ήταν η τιμή στόχος.

Επίσης, ο πληθυσμός που επωφελήθηκε από την αναζωογόνηση των αστικών περιοχών έφτασε τους 184.000 κατοίκους, έναντι 213.000 που ήταν η τιμή στόχος. Η διαφορά αυτή οφείλεται στη μη ολοκλήρωση των έργων «Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και του Περιβάλλοντα Χώρου» και «Ανάπλαση περιοχής Παλιού Δημαρχείου στην εντός των τειχών πόλη της Λευκωσίας», τα οποία θα υλοποιηθούν «κατά φάση» έργα και θα ολοκληρωθούν στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**).

5.5.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Τα προβλήματα που προέκυψαν κατά την υλοποίηση των έργων του Άξονα σχετίζονταν άμεσα με την οικονομική κρίση και τη συνεπαγόμενη έλλειψη ρευστότητας τόσο από πλευράς τους κράτους όσο και από πλευράς των Τοπικών Αρχών που ήταν αρμόδιες για την υλοποίηση των έργων, καθώς και τη χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα των Τοπικών Αρχών, που δεν τους επέτρεπε να δανειστούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ως εκ τούτου, προέκυψαν καθυστερήσεις σε αρκετά έργα δημοσίων συμβάσεων αλλά και σε έργα σχεδίων χορηγιών, οι οποίες επέφεραν επιβράδυνση στη φυσική υλοποίηση του Άξονα και στην απορρόφηση των κοινοτικών πόρων.

Έγιναν μεγάλες προσπάθειες τόσο από τη Διαχειριστική Αρχή όσο και από τους Ενδιάμεσους Φορείς, ώστε να επισπευσθεί η πρόοδος υλοποίησης. Δόθηκαν όπου ήταν δυνατό, και μέσω των

νενομισμένων διαδικασιών, χρονικές παρατάσεις σε εργολάβους, πραγματοποιούνταν όλοι οι έλεγχοι και οι σχετικές πληρωμές το συντομότερο δυνατό κ.α.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στο Σχέδιο Χορηγιών Αγροτουρισμού συνάντησαν δυσκολίες στη λήψη χρηματοδότηση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για καταβολή της ίδιας συνεισφοράς τους. Η Διαχειριστική Αρχή, σε συνεργασία με τον Ενδιάμεσο Φορέα, αποφάσισαν να δώσουν παρατάσεις μέχρι και 24 μηνών, για να διευκολυνθεί η αποπεράτωση των έργων.

Τέλος, λόγω των καθυστερήσεων στην υλοποίηση των έργων της «Ανάπλασης της Πλατείας Ελευθερίας και του Περιβάλλοντος Χώρου», του Έργου «Ανάπλαση του Παλαιού Δημαρχείου στην εντός των Τειχών Πόλη της Λευκωσίας» και του έργου «Δημιουργία Σταθμού Μετεπιβίβασης στην Πλατεία Σολωμού», η Διαχειριστική Αρχή αποφάσισε την «κατά φάσεις» υλοποίησή τους στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020 (βλ. **Κεφάλαιο 7**).

5.6. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ

5.6.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας είναι η υποστήριξη της υλοποίησης των παρεμβάσεων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), ο οποίος επιτεύχθηκε μέσω δύο (2) αλληλένδετων Ειδικών Στόχων, που ήταν:

- (α) Η υποστήριξη των απαραίτητων λειτουργιών και δομών για τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού συστήματος διοίκησης, συντονισμού, υλοποίησης και διαχείρισης του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων της χώρας που εμπλέκονται στην υλοποίηση των εν λόγω παρεμβάσεων.
- (β) Υποστήριξη της αξιολόγησης και δημοσιότητας.

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα επιτεύχθηκαν μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται πιο κάτω κατά Ειδικό Στόχο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Διασφάλιση της αποτελεσματικής και αποδοτικής διαχείρισης και υλοποίησης των παρεμβάσεων», υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες έργων:

- Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ καθώς και έργα ή ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
- Εξειδικευμένες θεματικές μελέτες για την υποστήριξη της εξειδίκευσης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής των παρεμβάσεων.

- Συμβουλευτικές υπηρεσίες υποστήριξης της διαχείρισης των παρεμβάσεων από τη Διαχειριστική Αρχή, τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους με τη χρησιμοποίηση εξωτερικών συμβούλων και εμπειρογνομόνων.
- Επέκταση και προσαρμογή του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων διαχείρισης, και ανάπτυξη συστημάτων επικοινωνίας τους με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα.
- Ημερίδες και επιμορφωτικά σεμινάρια για τα στελέχη των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Φορέων.
- Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού.
- Έλεγχοι έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Υποστήριξη της αξιολόγησης και δημοσιότητας», υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες έργων:

- Εκπόνηση αξιολογήσεων.
- Πραγματοποίηση συνεδρίων/ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα.
- Εκπόνηση/εξειδίκευση/προσαρμογή Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης.
- Εφαρμογή ενεργειών Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης για την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα που αφορούν το πρόγραμμα και δράσεις δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων του.
- Εκπόνηση στρατηγικών και προπαρασκευαστικών μελετών.

5.6.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €14.705.883 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καλύπτοντας το 2,5% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκε μία (1) Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων και για τους δύο Ειδικούς Στόχους με προϋπολογισμό ύψους €14,0 εκ.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €14.2 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 96,7% του προϋπολογισμού του Άξονα.

Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 17: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 6	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Τεχνική Βοήθεια Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης» (€14,7 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	1
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€14.000.000
Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	95,2%
Αριθμός Έργων που εντάχθηκαν	9
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€14.226.915
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	96,7%
Σύνολο πιστοποιημένων δαπανών βάσει τελικής αίτησης πληρωμής	€14.226.915
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών βάσει τελικής αίτησης πληρωμής	96,7%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 18: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 6 «Τεχνική Βοήθεια Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης»													
Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Δράσεις Κατάρτισης*	Αριθμός	-	24	6	8	6	4	1	2	4	3	1	35

* Οι δράσεις κατάρτισης αφορούν και στα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Αναφορικά με τις δράσεις δημοσιότητας, ειδική αναφορά σε δείκτες γίνεται στο **Κεφάλαιο 11.4** και στο **Παράρτημα 1** της παρούσας Έκθεσης.

5.6.3. Ποιοτική ανάλυση

Στο πλαίσιο του Άξονα 6 έχουν ενταχθεί συνολικά εννέα (9) έργα. Τα έργα αυτά είχαν εγκριθεί και προχρηματοδοτηθεί στα πλαίσια του Κρατικού Προϋπολογισμού, προτού ενταχθούν για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια της Τεχνικής Βοήθειας ΕΤΠΑ.

Η υλοποίηση των έργων αυτών περιλάμβανε και τριάντα πέντε (35) δράσεις κατάρτισης, υπερκαλύπτοντας έτσι την τιμή στόχο του αντίστοιχου Δείκτη Εκροών, που ήταν είκοσι τέσσερεις (24).

5.6.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Δεν παρατηρήθηκαν οποιαδήποτε σημαντικά προβλήματα στην υλοποίηση των έργων που εντάχθηκαν στα πλαίσια του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας.

5.7. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ

5.7.1. Ειδικοί Στόχοι

Κεντρικός Στόχος του Άξονα Προτεραιότητας ήταν η υποστήριξη της υλοποίησης των παρεμβάσεων του Ταμείου Συνοχής, ο οποίος επιτεύχθηκε μέσω δύο (2) αλληλένδετων Ειδικών Στόχων, που ήταν:

- (α) Η υποστήριξη των απαραίτητων λειτουργιών και δομών για τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού συστήματος διοίκησης, συντονισμού, υλοποίησης και διαχείρισης του συνόλου των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων της χώρας που εμπλέκονται στην υλοποίηση των εν λόγω παρεμβάσεων.
- (β) Υποστήριξη της αξιολόγησης και δημοσιότητας.

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα επιτεύχθηκαν μέσα από μια σειρά παρεμβάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται πιο κάτω κατά Ειδικό Στόχο.

Στα πλαίσια του 1^{ου} Ειδικού Στόχου «Διασφάλιση της αποτελεσματικής και αποδοτικής διαχείρισης και υλοποίησης των παρεμβάσεων», υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες έργων:

- Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ καθώς και έργα ή ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
- Συμβουλευτικές υπηρεσίες υποστήριξης της διαχείρισης των παρεμβάσεων από τη Διαχειριστική Αρχή, τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους με τη χρησιμοποίηση εξωτερικών συμβούλων και εμπειρογνομόνων.
- Επέκταση και προσαρμογή του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων διαχείρισης, και ανάπτυξη συστημάτων επικοινωνίας τους με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα.
- Εξειδικευμένες θεματικές μελέτες για την υποστήριξη της εξειδίκευσης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής των παρεμβάσεων.
- Ημερίδες και επιμορφωτικά σεμινάρια για τα στελέχη των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Φορέων.

- Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού.
- Έλεγχοι έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων.

Στα πλαίσια του 2^{ου} Ειδικού Στόχου «Υποστήριξη της αξιολόγησης και δημοσιότητας», υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες έργων:

- Εκπόνηση αξιολογήσεων.
- Πραγματοποίηση συνεδρίων/ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα.
- Εκπόνηση/εξειδίκευση/προσαρμογή Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης.
- Εφαρμογή ενεργειών Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης για την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα που αφορούν το πρόγραμμα και δράσεις δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων του.
- Εκπόνηση στρατηγικών και προπαρασκευαστικών μελετών.

5.7.2. Φυσική Υλοποίηση

(α) Ενεργοποίηση Άξονα

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Άξονα Προτεραιότητας ήταν €7.058.824 και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το Ταμείο Συνοχής, καλύπτοντας το 1,2% της Κοινοτικής Συνδρομής του Προγράμματος.

Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προγραμματισμό Προσκλήσεων Υποβολής Προτάσεων, εκδόθηκε μία (1) Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων και για τους δύο Ειδικούς Στόχους με προϋπολογισμό ύψους €7 εκ.

Η συνολική δαπάνη που πιστοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήλθε στα €6,5 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 96,2% του προϋπολογισμού του Άξονα.

Περισσότερες πληροφορίες για την ενεργοποίηση του Άξονα παρατίθενται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 19: Φυσική Υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 7	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ «Τεχνική Βοήθεια Ταμείου Συνοχής» (€7,1 εκ.)	Σωρευτικά (2007 – 2015)
Αριθμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	1
Συνολικός προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί	€7.000.000

Ποσοστό ενεργοποίησης του Άξονα (προϋπολογισμός προσκλήσεων που έχουν εκδοθεί / προϋπολογισμό ΑΠ)	99,2%
Αριθμός Έργων που εντάχθηκαν	4
Προϋπολογισμός έργων που εντάχθηκαν	€6.538.735
Ποσοστό προϋπολογισμού έργων που εντάχθηκαν έναντι προϋπολογισμού Άξονα	92.6%
Σύνολο Πιστοποιημένων δαπανών βάσει τελικής αίτησης πληρωμής	€6.538.735
Ποσοστό πιστοποιημένων δαπανών έναντι προϋπολογισμού του Άξονα	92.6%

(β) Δείκτες Παρακολούθησης

Πίνακας 20: Δείκτες Παρακολούθησης του Άξονα Προτεραιότητας 7 «Τεχνική Βοήθεια Ταμείου Συνοχής»													
Δείκτες Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Τελική Επίτευξη
Δράσεις Κατάρτισης*	Αριθμός	-	24	6	8	6	4	1	2	4	3	1	35

* Οι δράσεις κατάρτισης αφορούν και στα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Αναφορικά με τις δράσεις δημοσιότητας, ειδική αναφορά σε δείκτες γίνεται στο **Κεφάλαιο 11.4** και στο **Παράρτημα 1** της παρούσας Έκθεσης.

5.7.3. Ποιοτική ανάλυση

Στο πλαίσιο του Άξονα 7 έχουν ενταχθεί συνολικά τέσσερα (4) έργα. Τα έργα αυτά είχαν εγκριθεί και προχρηματοδοτηθεί στα πλαίσια του Κρατικού Προϋπολογισμού, προτού ενταχθούν για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια της Τεχνικής Βοήθειας ΕΤΠΑ.

Η υλοποίηση των έργων αυτών περιλάμβανε και τριάντα πέντε (35) δράσεις κατάρτισης, υπερκαλύπτοντας έτσι την τιμή στόχο του αντίστοιχου Δείκτη Εκροών, που ήταν είκοσι τέσσερεις (24).

5.7.4. Σημαντικά προβλήματα που προέκυψαν και μέτρα αντιμετώπισής τους

Δεν παρατηρήθηκαν οποιαδήποτε σημαντικά προβλήματα στην υλοποίηση των έργων που εντάχθηκαν στα πλαίσια του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας.

6. ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα

ΑΡΙΘΜΟΣ CCI: 2007CY16UPO001

Πίνακας 21: Συνοπτικός Πίνακας μειζόνων σχεδίων εκτελουμένων σε φάσεις

Άξονας Προτεραιότητας	Αριθμός Έργου CCI	Τίτλος Έργου	Ημερομηνία και Αριθμός της Πρώτης Απόφασης της Επιτροπής	Ημερομηνία και Αριθμός της Τροποποιητικής Απόφασης της Επιτροπής (φάση 1)	Σύνολο Επενδυτικού Κόστους (€)	Συνδρομή της Ένωσης (€)	Πιστοποιημένη Δαπάνη που Καταβλήθηκε (€)	Συμβολή της Ένωσης που Καταβλήθηκε (€)	Θα ολοκληρωθεί την ΠΠ 2014-2020 από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	CCI2013CY161PR001	Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Οικιακών Στερεών Απορριμμάτων Επαρχίας Λεμεσού – Φάση Α΄	22/09/2014 C(2014)6825	13/07/2016 C(2016)4603	12.158.159	7.791.131	9.080.113	7.718.096	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	CCI2009CY161PR001	Εγκατάσταση Αποχετευτικών Δικτύων Συλλογής Λυμάτων της Επαρχίας Ελεύθερης Αμμοχώστου και Λάρνακας (Σύμπλεγμα Κοκκινοχωριών)	02/08/2012 C(2012)5612	23/11/2016 C(2016)7678	45.300.747	30.152.669	33.729.206	28.723.375	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Βασικές Μεταφορικές Υποδομές	CCI2009CY161PR002	Κατασκευή δρόμου πρωταρχικής σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου - Κάθετος δρόμος	07/12/2012 C(2012)9216	07/12/2016 C(2016)8329	94.389.480	60.440.037	58.493.805	49.719.734	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»

Στον Πίνακα 21 πιο πάνω παρουσιάζονται τα Μεγάλα Έργα, που συγχρηματοδοτούνται στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και θα υλοποιηθούν «κατά φάσεις» στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020. Η υλοποίηση και των τριών (3) Μεγάλων Έργων κατά φάσεις εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσα στο 2016.

Σημειώνεται ότι πριν την απόφαση υλοποίησης όλων των πιο πάνω έργων «κατά φάσεις», η Διαχειριστική Αρχή είχε λάβει υπόψη ότι τα έργα αυτά είναι επιλέξιμα για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, προβαίνοντας σε προκαταρκτική αξιολόγηση αναφορικά με τη συμβολή του κάθε έργου στον ειδικό στόχο του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και για την εκπλήρωση των κριτηρίων επιλογής της επενδυτικής προτεραιότητας στην οποία αναμένεται να ενταχθεί το κάθε έργο. Επιπρόσθετα, η Διαχειριστική Αρχή ενημέρωσε τον Σεπτέμβριο 2016 τον Υπουργό Οικονομικών για την απόφασή της να υλοποιήσει τα προαναφερθέντα έργα «κατά φάσεις», εξασφαλίζοντας την έγκριση του Υπουργού Οικονομικών για πρόσθετες οικονομικές δεσμεύσεις που θα προκύψουν μέχρι την ολοκλήρωση των έργων αυτών κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

(α) «Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Στερεών Οικιακών Απορριμμάτων Επαρχίας Λεμεσού – Φάση Α΄»

Η τροποποιητική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου «Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Στερεών Οικιακών Απορριμμάτων Επαρχίας Λεμεσού» εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2016. Αναφέρεται ότι υπήρξαν καθυστερήσεις στον αρχικό σχεδιασμό της Μονάδας Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Στερεών Οικιακών Απορριμμάτων Λεμεσού, καθυστερώντας έτσι και την έναρξη της υλοποίησής της.

Λόγω του γεγονότος ότι οι εργασίες του μηχανισμού Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ISWM) και του Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων δεν ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2007-2013, το οικονομικό μέρος και οι κατασκευαστικές εργασίες θα χωριστούν σε δύο φάσεις (σταδιακή υλοποίηση). Ενδεικτικά, οι εργασίες της δεύτερης φάσης αναμένεται να ολοκληρωθούν το Μάιο του 2017 και η φάση λειτουργίας το Σεπτέμβριο του 2017. Ο διαχωρισμός των φάσεων πραγματοποιήθηκε με βάση το χρονοδιάγραμμα εργασιών του Ανάδοχου εργολάβου, αλλά λόγω κάποιων καθυστερήσεων που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, δεν κατέστη δυνατή η φυσική ολοκλήρωση της Φάσης Α΄ του έργου μέσα στην προγραμματική περίοδο 2007-2013, με αποτέλεσμα να περιληφθεί η Φάση Α΄ του έργου στον Κατάλογο Μη Λειτουργούντων Έργων (βλ. Κεφάλαιο 8). Το σύνολο των δαπανών του έργου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 ανέρχονται στα €9,1εκ.

(β) «Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Κοκκινοχωριών - Φάση Ι»

Η Απόφαση έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κατά φάσεις υλοποίηση του έργου «Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Κοκκινοχωριών - Φάση Ι» εκδόθηκε το Νοέμβριο του

2016. Το έργο περιλαμβάνει επενδύσεις στην κατασκευή των αναγκαίων υποδομών που απαιτούνται για τη συλλογή, μεταφορά και επεξεργασία λυμάτων 10 οικισμών, γνωστό ως σύμπλεγμα Κοκκινοχωριών. Η πρώτη φάση περιλαμβάνει το δίκτυο αγωγών συλλογής λυμάτων και μέρος του συστήματος μεταφοράς που βρίσκεται σε κάθε οικισμό, συνολικού μήκους περίπου 305 χιλιομέτρων. Οι κατασκευαστικές εργασίες ολοκληρώθηκαν μέσα στο 2016. Η δεύτερη φάση του σχεδίου περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την κατασκευή της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων Άχνας και τα συναφή έργα. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην έναρξη της δεύτερης φάσης του έργου σημειώνονται σημαντικές καθυστερήσεις στην ανάθεση της σύμβασης, δεδομένου ότι οι μη επιτυγχόντες προσφοροδότες για το διαγωνισμό της κατασκευής της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων προσφεύγουν συνεχώς στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Η δεύτερη φάση θα υλοποιηθεί κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη». Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα του 2019. Σημειώνεται ότι οι δαπάνες του Έργου που περιλήφθηκαν σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 ανέρχονται στα €33,7εκ.

(γ) «Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου - Κάθετος Δρόμος»

Η τροποποιητική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «κατά φάσεις» υλοποίηση του έργου «*Δρόμος Πρωταρχικής Σημασίας που συνδέει το νέο Λιμάνι Λεμεσού με τον Αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου - Κάθετος Δρόμος*» εκδόθηκε το Δεκέμβριο του 2016. Η Φάση Α' αποτελείται από την κατασκευή των δύο κύριων τμημάτων του Κάθετου Δρόμου, που ξεκινούν από τη νέα είσοδο του Λιμανιού (νοτιοδυτικά) και τελειώνουν στη συμβολή με τον παλιό δρόμο Λεμεσού-Πάφου, πριν τη σύνδεση με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου, που βρίσκεται βορειότερα. Η Φάση Α' περιλαμβάνει επίσης την κατασκευή των συστημάτων αποχέτευσης των όμβριων υδάτων και της λίμνης κατακράτησης. Η Φάση Β' του έργου περιλαμβάνει την κατασκευή του Παράλληλου Δρόμου, που είναι ο δρόμος που εκτείνεται κατά μήκος του βόρειου ορίου του Νέου Λιμανιού Λεμεσού, καθώς και τον κόμβο στη συμβολή του Κάθετου Δρόμου με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου. Η Φάση Β' θα συγχρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014 -2020.

Το έργο έπρεπε να αναπτυχθεί σε δύο μεγάλες φάσεις, λόγω των καθυστερήσεων που υπήρξαν στην υλοποίησή του, που προκλήθηκαν κυρίως από την έλλειψη ρευστότητας του κράτος ένεκα της οικονομικής κρίσης. Επίσης, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης για τις συμβάσεις του έργου, είχαν προκληθεί καθυστερήσεις λόγω αλληπάλληλων προσφυγών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Η Κυπριακή Δημοκρατία ήταν σε θέση να υπερασπιστεί όλες τις αποφάσεις για τις συμβάσεις, ωστόσο η διαδικασία προκάλεσε μεγάλες καθυστερήσεις στην υπογραφή των συμβάσεων. Σημειώνεται ότι κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 περιλήφθηκαν δαπάνες ύψους €58,5 εκ. σε Αίτηση Πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του έργου αυτού.

7. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ (ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΜΧΤ) ΣΕ ΦΑΣΕΙΣ

Στον Πίνακα 22 πιο κάτω παρουσιάζονται τα Μη Μεγάλα Έργα (με την εξαίρεση των ΜΧΤ), που συγχρηματοδοτούνται στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και θα υλοποιηθούν «κατά φάσεις» στις προγραμματικές περιόδους 2007-2013 και 2014-2020.

Σημειώνεται ότι πριν την απόφαση υλοποίησης όλων των πιο κάτω έργων «κατά φάσεις», η Διαχειριστική Αρχή είχε λάβει υπόψη ότι τα έργα αυτά είναι επιλέξιμα για συγχρηματοδότηση στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, προβαίνοντας σε προκαταρκτική αξιολόγηση αναφορικά με τη συμβολή του κάθε έργου στον ειδικό στόχο του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και για την εκπλήρωση των κριτηρίων επιλογής της επενδυτικής προτεραιότητας στην οποία αναμένεται να ενταχθεί το κάθε έργο. Επιπρόσθετα, η Διαχειριστική Αρχή ενημέρωσε τον Σεπτέμβριο 2016 τον Υπουργό Οικονομικών για την απόφασή της να υλοποιήσει τα προαναφερθέντα έργα «κατά φάσεις», εξασφαλίζοντας την έγκριση του Υπουργού Οικονομικών για πρόσθετες οικονομικές δεσμεύσεις που θα προκύψουν μέχρι την ολοκλήρωση των έργων αυτών κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα

ΑΡΙΘΜΟΣ CCI: 2007CY16UPO001

Πίνακας 22: Συνοπτικός Πίνακας σχεδίων εκτελουμένων σε φάσεις (μη μείζονα έργα)						
Άξονας Προτεραιότητας	Στοιχεία Έργου (κωδικός ΟΠΣ)	Τίτλος Έργου	Επωνυμία Δικαιούχου	Πιστοποιημένη Δαπάνη που καταβλήθηκε (€)	Συμβολή της Ένωσης (€)	Θα ολοκληρωθεί την ΠΠ 2014-2020 από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	41020	Αποχετευτικό Σύστημα του Δήμου Αθηνών	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	4.650.418	3.952.855	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	41378	Αποχετευτικό Σύστημα του Συμπλέγματος Σολέας	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	4.211.776	3.580.010	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	47252	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης λυμάτων σε αγροτικές και αστικές περιοχές της μείζονος Λεμεσού	Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λεμεσού -Αμαθούντας	11.193.602	9.514.562	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Βασικές Μεταφορικές Υποδομές	40953	Αναβάθμιση Λιμανιού Λεμεσού	Αρχή Λιμένων Κύπρου	18.941.536	16.100.305	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου	41151	Ανάπλαση Περιοχής Παλιού Δημαρχείου στην Εντός των Τειχών Πόλη της Λευκωσίας	Δήμος Λευκωσίας	4.556.737	3.873.226	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου	42720	Ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και του Περιβάλλοντα Χώρου	Δήμος Λευκωσίας	8.710.964	7.404.319	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών και Περιοχών της Υπαίθρου	42793	Σταθμός μετεπιβίβασης στην πλατεία Σολωμού	Δήμος Λευκωσίας	5.867.532	4.987.402	«Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη»

8. ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΕΡΓΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΠ: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα

ΑΡΙΘΜΟΣ CCI: 2007CY16UPO001

Πίνακας 23: Μη Λειτουργούντα Έργα

Άξονας Προτεραιότητας	Στοιχεία Έργου (κωδικός ΟΠΣ)	Τίτλος Έργου	Επωνυμία Δικαιούχου	Πιστοποιημένη Δαπάνη που καταβλήθηκε (€)	Συμβολή της Ένωσης (€)
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	41064	Ανάπτυξη Δικτύου Πράσινων Σημείων (Green Points) σε όλη την Κύπρο	Υπουργείο Εσωτερικών	5.828.493	4.954.219
Βασικές Υποδομές στον Τομέα του περιβάλλοντος	46519	Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Οικιακών Στερεών Απορριμμάτων Επαρχίας Λεμεσού - Φάση Α'	Υπουργείο Εσωτερικών	9.080.113	7.718.096

9. ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Πίνακας 24: Έργα που υπόκεινται σε Αστυνομική Έρευνα (χωρίς Ανασταλτικό Χαρακτήρα)						
Δικαιούχος/ Αναθέτουσα Αρχή	Στοιχεία Έργου (κωδικός ΟΠΣ)	Τίτλος Έργου	Τίτλος Σύμβασης	Ανάδοχος Σύμβασης	Ποσό που επηρεάζεται από την έρευνα*	
					Δημόσια Δαπάνη	Δαπάνες Δικαιούχων
Υπουργείο Εσωτερικών	46518	Αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (Χ.Α.Δ.Α) των επαρχιών Λάρνακας-Αμμοχώστου.	Μελέτη-Σύμβαση για την αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) στις επαρχίες Λάρνακας/Αμμοχώστου. Τμήμα ΙΙΙ	Κοινοπραξία ΕΡΓΑΣΙΣ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε. - Μ.Τ.Α.Τ.Ε - TECHNOVA	€299.832,00	€299.832,00
Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λάρνακας	47930	Μελέτη Κατασκευή και 12μηννη Λειτουργία Αναβάθμισης του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων Λάρνακας	Μελέτη κατασκευή και 12μηννη λειτουργία της επέκτασης και αναβάθμισης του Σταθμού Επεξεργασίας Λυμάτων Λάρνακας στο ΕΠ2007-13 του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λάρνακας – Συμβόλαιο C10	Κοινοπραξία WTE-Huber - Miltiades	€26.380.640,09	€26.380.640,09
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	41944	Σχέδιο Παροχής Χορηγιών προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση του Αγροτουρισμού στην Ύπαιθρο- VANCOURT INVESTMENTS LTD	Σχέδιο Παροχής Χορηγιών προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση του Αγροτουρισμού στην Ύπαιθρο- VANCOURT INVESTMENTS LTD	VANCOURT INVESTMENTS LTD	€234.537,34	€821.976,74

*Οι δαπάνες έχουν περιληφθεί στην Τελική Αίτηση Πληρωμής

Ο Πίνακας 24 περιλαμβάνει έργα τα οποία υπόκεινται σε “εν εξελίξει έρευνες της αστυνομίας χωρίς ανασταλτικό αποτέλεσμα”. Σε σχέση με τα έργα αυτά, οι έρευνες οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη:

- αφορούν σε αστυνομικές έρευνες που σχετίζονται με απάτη, διαφθορά ή σύγκρουση συμφερόντων,
- δεν έχουν επιλυθεί μέχρι τις 31 Μαρτίου 2017, επομένως στο κλείσιμο του Επιχειρησιακού Προγράμματος δεν μπορεί να αποδειχθεί αδιαμφισβήτητα η διάπραξη παρατυπίας,
- αφορούν συγκεκριμένες δράσεις, συμβάσεις ή έργα, και
- δεν αναστέλλουν τη λειτουργία ή την εκτέλεση του έργου.

Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, ως Αρχή Πιστοποίησης και AFCOS, σε συνεργασία με τις εμπλεκόμενες αρχές και το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, θα τηρεί ενήμερη την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το αποτέλεσμα των ερευνών. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας, είτε θα επιβεβαιωθεί από το Δικαστήριο η διάπραξη παρατυπίας είτε θα επιβεβαιωθεί ότι δεν έχει διαπραχθεί παρατυπία.

Επειδή ενδέχεται να επηρεάζεται η νομιμότητα και κανονικότητα των δηλωθεισών δαπανών για τα υπό αναφορά έργα, το συμπέρασμα του ελέγχου της Αρχής Ελέγχου διατυπώνεται **με επιφύλαξη** μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας διερεύνησης και την έκδοση του σχετικού πορίσματος.

10. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

10.1 Δράσεις Τεχνικής Βοήθειας

Κατά την προγραμματική περίοδο 2007 - 2013 υλοποιήθηκαν από τους Δικαιούχους διάφορες δράσεις τεχνικής βοήθειας στα πλαίσια των Αξόνων Προτεραιότητας 6 και 7 του Επιχειρησιακού Προγράμματος, για όλα τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα. Περισσότερες πληροφορίες καταγράφονται στα **Κεφάλαια 5.6 και 5.7** της παρούσας Έκθεσης.

Συγκεκριμένα, υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις τεχνικής βοήθειας:

- *Δράσεις Δημοσιότητας και Πληροφόρησης (βλ. αναλυτικά **Κεφάλαιο 11**):*
 - Αγορά υπηρεσιών συμβούλων για την εξειδίκευση των Σχεδίων Δράσης και υλοποίηση δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας.
 - Σχεδιασμός, συντήρηση και αναβάθμιση ιστοσελίδας.
 - Διοργάνωση ημερίδων πληροφόρησης για το κοινό και τις επιχειρήσεις σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου.
 - Εκτύπωση και διανομή ενημερωτικών εντύπων
 - Δραστηριότητες σε Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.
- *Δράσεις Κατάρτισης / Συμμετοχή Λειτουργιών σε συνέδρια, σεμινάρια, εκπαιδεύσεις, επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ. στο εξωτερικό:*
 - Συμμετοχή Λειτουργιών της Διαχειριστικής Αρχής και των Ενδιάμεσων Φορέων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια στο εξωτερικό.
 - Συμμετοχή Λειτουργιών των εμπλεκόμενων φορέων σε επιτροπές, συνέδρια και ομάδες εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
 - Διοργάνωση σεμιναρίων για την εκπαίδευση/κατάρτιση του προσωπικού όλων των φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο του Προγράμματος.
 - Διοργάνωση σεμιναρίων για την εκπαίδευση/κατάρτιση του προσωπικού των Δικαιούχων που εμπλέκονται στην υλοποίηση έργων.
- *Αξιολογήσεις:*
 - Αγορά υπηρεσιών για την εκπόνηση αξιολογήσεων
- *Σύναψη Συμβάσεων / Διεκπεραίωση μελετών / παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών:*
 - Σύμβαση για την Προσαρμογή και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) για τη διαχείριση των Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα

Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας της ΕΕ στην Κύπρο και την παροχή υπηρεσιών λειτουργικής υποστήριξης.

- Σύμβαση Συντήρησης Εξοπλισμού για το ΟΠΣ.
- Σύμβαση Συμβούλου Τεχνικής Υποστήριξης.
- *Δαπάνες οδοιπορικών για διενέργεια επιτόπιων τεχνικών επαληθεύσεων.*
- *Λειτουργικές δαπάνες (μισθοί προσωπικού ΔΑ, ΕΦ, Αρχής Πιστοποίησης, Αρχής Ελέγχου).*
- *Επιτροπές Παρακολούθησης, Τεχνικές Συσκέψεις και άλλες συναντήσεις:*
 - Διοργάνωση των συνεδριών των Επιτροπών Παρακολούθησης και άλλων τεχνικών συσκέψεων και συναντήσεων (περιλαμβανομένων των δαπανών για μισθώσεις αιθουσών, μετάφραση και διερμηνεία, εκτυπώσεις εγγράφων, γευμάτων, μεταφορικών κλπ).

Σημειώνεται ότι το συνολικό ποσό που δαπανήθηκε για Τεχνική Βοήθεια (€20,8 εκ.) αντιπροσωπεύει το 3,6% του συνολικού προϋπολογισμού του Προγράμματος (€579.6 εκ.).

11. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

11.1. Σχέδιο Επικοινωνίας

Η Κύπρος, επιδιώκοντας την αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας για διασφάλιση των μέγιστων δυνατών συνεργιών, εκπόνησε ένα κοινό Σχέδιο Επικοινωνίας για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Το Σχέδιο Επικοινωνίας ετοιμάστηκε σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Κεφαλαίου II του Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006 και περιλάμβανε τους στόχους, τη στρατηγική, το στοχοθετούμενο κοινό, το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, τον ενδεικτικό προϋπολογισμό, τις υπηρεσίες/φορείς που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας και την ένδειξη του τρόπου με τον οποίο τα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας πρέπει να αξιολογούνται.

Το Σχέδιο Επικοινωνίας εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Νοέμβριο του 2008. Ακολούθως, στάλθηκε στους Ενδιάμεσους Φορείς και στα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης για ενημέρωση.

Στις αρχές του 2012 το Σχέδιο Επικοινωνίας αξιολογήθηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 4(2) του Κεφαλαίου II του Κανονισμού 1828/2006, από εξωτερικούς συμβούλους ως προς την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά του σε σχέση με την επίτευξη των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων που είχαν τεθεί. Ακολούθως το Σχέδιο Επικοινωνίας τροποποιήθηκε με βάση τις προτάσεις της μελέτης αξιολόγησης με στόχο την επικαιροποίησή του, καθώς και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του. Οι τροποποιήσεις που έγιναν δεν άλλαξαν το βασικό χαρακτήρα του Σχεδίου αφού η στρατηγική, οι στόχοι και τα κύρια επικοινωνιακά μέσα παρέμειναν αυτά που είχαν επιλεγεί από τον αρχικό προγραμματισμό. Οι τροποποιήσεις/επικαιροποιήσεις που έγιναν στο Σχέδιο Επικοινωνίας παρουσιάζονται σε ξεχωριστή ενότητα στην Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης του 2011 και εγκρίθηκαν στα πλαίσια της συνεδρίας της Επιτροπής Παρακολούθησης στις 20 Ιουνίου 2012. Ακολούθως το αναθεωρημένο Σχέδιο Επικοινωνίας υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για ενημέρωση. Το αναθεωρημένο Σχέδιο βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Η δεύτερη και τελική αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας σύμφωνα με τις πρόνοιες του ίδιου Άρθρου του Κανονισμού 1828/2006, πραγματοποιήθηκε και πάλι από εξωτερικούς συμβούλους στις αρχές του 2017 και τα συμπεράσματα της μελέτης παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 11.5**.

11.2. Μέτρα Πληροφόρησης και Δημοσιότητας που λήφθηκαν

Για την υλοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας, πραγματοποιήθηκαν τόσο από τη Διαχειριστική Αρχή, όσο και από τους Ενδιάμεσους Φορείς, διάφορες δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας την περίοδο 2007-2015. Οι δράσεις απευθύνονταν αφενός στους δυνητικούς Δικαιούχους και Δικαιούχους με στόχο τη διασφάλιση της διαφάνειας όσον αφορά τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που παρείχε το ΕΠ καθώς και τους μηχανισμούς πρόσβασης σε αυτήν, και αφετέρου οι δράσεις

απευθύνονταν στο ευρύ κοινό με στόχο την προβολή των αποτελεσμάτων από την υλοποίηση του ΕΠ και την ανάδειξη του ρόλου της ΕΕ.

11.2.1. Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας από τη Διαχειριστική Αρχή

Η Διαχειριστική Αρχή κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου πραγματοποίησε κυρίως οριζόντιες δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας, οι οποίες αφορούσαν τόσο το ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», όσο και το ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή». Οι δράσεις αυτές παρουσιάζονται ομαδοποιημένες πιο κάτω:

(α) Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας προς τους Δυνητικούς Δικαιούχους και Δικαιούχους

- *Ενημέρωση μέσω της Ιστοσελίδας της Διαχειριστικής Αρχής για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής (www.structuralfunds.org.cy):*
 - Ενημέρωση όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο, το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, τις εγκυκλίους που εκδίδονται, το υλικό σεμιναρίων, κλπ.
 - Δημοσίευση όλων των Προσλήσεων Υποβολής Προτάσεων που εκδίδονται από τους Ενδιάμεσους Φορείς τόσο για έργα δημοσίων συμβάσεων, όσο και για τα Σχέδια Χορηγιών.
- *Πληροφόρηση μέσω Έντυπου Υλικού:*
 - Έκδοση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013 (Νοέμβριος 2007).
 - Έκδοση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» 2007-2013 (Νοέμβριος 2007).
 - Έκδοση οδηγού για τη διενέργεια δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας από τους Δικαιούχους (Μάρτιος 2009).
- *Διοργάνωση Σεμιναρίων:*
 - Σεμινάρια προς Δυνητικούς Δικαιούχους και Δικαιούχους για διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου όπως περιγράφονται αναλυτικά στο **Κεφάλαιο 10** της παρούσας έκθεσης.

(β) Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας προς το Ευρύ Κοινό

- *Χρήση Λογότυπου Διαρθρωτικών Ταμείων σε όλα τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης:*
 - Δημιουργία λογότυπου με κεντρικό μήνυμα για τα Διαρθρωτικά Ταμεία το οποίο χρησιμοποιήθηκε σε όλα τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης που πραγματοποιήθηκαν, με σκοπό τη διασφάλιση ενιαίας ταυτότητας, συνοχής και αναγνωρισιμότητας των μέτρων πληροφόρησης που αφορούσαν τα συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και έργα.

- *Ενημέρωση μέσω της Ιστοσελίδας της Διαχειριστικής Αρχής για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής (www.structuralfunds.org.cy):*
 - Ενημέρωση όσον αφορά θέματα που ενδιαφέρουν το ευρύ κοινό, όπως δράσεις δημοσιότητας, νέα και εκδηλώσεις.
 - Ενημέρωση για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα μέσω δημοσίευσης σε ειδική ενότητα στην ιστοσελίδα του Καταλόγου Δικαιούχων του Προγράμματος, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο (δ) του Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006.
- *Διοργάνωση Εκδηλώσεων Πληροφόρησης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Άρθρου 7 (2α και 2β) του Κεφαλαίου II του Κανονισμού 1828/2006:*
 - Νοέμβριος 2007: Διοργάνωση τελετής έναρξης των Προγραμμάτων 2007-2013, με σκοπό την κήρυξη της έναρξης και την παρουσίαση των Προγραμμάτων. Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό και προωθητικά αντικείμενα. Η εκδήλωση συνδυάστηκε με έκθεση φωτογραφίας συγχρηματοδοτούμενων έργων της περιόδου 2004-2006 ενώ παράλληλα διοργανώθηκε ενημερωτική εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η τελετή έναρξης διοργανώθηκε μαζί με την εκδήλωση για τον εορτασμό των 50 χρόνων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου όπου παρουσιάστηκαν έργα που έχουν χρηματοδοτηθεί στην Κύπρο, κατά την περίοδο 2004 – 2006.
 - Οκτώβριος 2008: Εκδήλωση πληροφόρησης «Το Παρόν και το Μέλλον για τους Κύπριους Πολίτες» με στόχο την ενημέρωση του κοινού και των εμπλεκόμενων φορέων για τα οφέλη από τη μέχρι τώρα εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής της ΕΕ στην Κύπρο, καθώς και για τις προοπτικές και τα μελλοντικά οφέλη για τους Κύπριους πολίτες. Κατά την εκδήλωση παρουσιάστηκαν τα Σχέδια Χορηγιών προς τον ιδιωτικό τομέα και διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό για εν λόγω Σχέδια καθώς και προωθητικά αντικείμενα.
 - Δεκέμβριος 2009: Εκδήλωση πληροφόρησης «Χτίζοντας για το Μέλλον», κατά την οποία παρουσιάστηκε η πρόοδος και βέλτιστες πρακτικές από την υλοποίηση των ΕΠ. Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό και προωθητικά αντικείμενα.
 - Δεκέμβριος 2010 - Φεβρουάριος 2011: Εκδηλώσεις πληροφόρησης «Όταν οι στόχοι γίνονται έργα» σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου με στόχο την ενημέρωση του κοινού για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται στην Κύπρο. Κατά τις εκδηλώσεις προβλήθηκε το ντοκιμαντέρ «Όταν οι Στόχοι Γίνονται Έργα». Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό και προωθητικά αντικείμενα. Οι εκδηλώσεις συνδυάστηκαν με παράλληλη έκθεση φωτογραφίας συγχρηματοδοτούμενων έργων της περιόδου 2004-2006 και της περιόδου 2007-2013, ενημερωτική εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εξωτερική διαφήμιση, καθώς και με τη συμμετοχή Λειτουργών της Διαχειριστικής Αρχής σε τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές.
 - Δεκέμβριος 2012: Εκδηλώσεις πληροφόρησης «Όταν οι στόχοι γίνονται έργα» στα δύο κύρια εμπορικά κέντρα της Κύπρου (Mall of Cyprus στη Λευκωσία και My Mall στη Λεμεσό), όπου μέσω διαδραστικού παιχνιδιού/διαγωνισμού, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να ενημερωθούν για διάφορα σημαντικά έργα που υλοποιήθηκαν από τα Ταμεία της ΕΕ σε διάφορες περιοχές της Κύπρου. Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό και προωθητικά

αντικείμενα. Οι εκδηλώσεις συνδυάστηκαν με δημοσιογραφική διάσκεψη, παράλληλη ενημερωτική εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook), καθώς και με τη συμμετοχή Λειτουργών της Διαχειριστικής Αρχής σε τηλεοπτικές εκπομπές.

- Δεκέμβριος 2013 – Ιανουάριος 2014: Εκδηλώσεις πληροφόρησης «Όταν οι στόχοι γίνονται έργα» σε ειδικά διαμορφωμένα περίπτερα σε εξωτερικούς πολυσύχναστους χώρους σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου, με στόχο την ενημέρωση του κοινού για έργα που υλοποιούνται στην Κύπρο από τα Ταμεία της ΕΕ. Στα περίπτερα οι επισκέπτες μπορούσαν να συμμετέχουν σε διαδραστικό παιχνίδι ερωτήσεων, να ακούσουν ζωντανή μουσική και να φωτογραφηθούν σε ένα ειδικά διαμορφωμένο Photo Booth. Κατά τις εκδηλώσεις διανεμήθηκε επίσης ενημερωτικό υλικό και προωθητικά αντικείμενα. Οι εκδηλώσεις συνδυάστηκαν με δημοσιογραφική διάσκεψη, παράλληλη ενημερωτική εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook), εξωτερική διαφήμιση, καθώς και με τη συμμετοχή Λειτουργών της Διαχειριστικής Αρχής σε τηλεοπτικές εκπομπές.
- Απρίλιος 2015: Εκδήλωση για την ανακοίνωση της έναρξης των νέων Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής 2014-2020, με σκοπό τόσο την παρουσίαση των νέων Προγραμμάτων «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» και των σημαντικών Σχεδίων Χορηγιών προς τον ιδιωτικό τομέα που θα υλοποιηθούν μέσα από αυτά, όσο και την παρουσίαση της προόδου υλοποίησης των Προγραμμάτων 2007-2013. Στους συμμετέχοντες διανεμήθηκε ενημερωτικό υλικό και προωθητικά αντικείμενα. Η εκδήλωση συνδυάστηκε με έκθεση φωτογραφίας συγχρηματοδοτούμενων έργων που υλοποιήθηκαν στην Κύπρο την περίοδο 2007-2013, ενημερωτική εκστρατεία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εξωτερική διαφήμιση, καθώς και με τη συμμετοχή Λειτουργών της Διαχειριστικής Αρχής σε τηλεοπτικές εκπομπές.
- *Υλοποίηση Ενημερωτικών Εκστρατειών στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης:*
 - Νοέμβριος 2007: Ενημερωτική εκστρατεία η οποία περιλάμβανε τηλεοπτικές και έντυπες διαφημίσεις, με σκοπό την προβολή των αποτελεσμάτων από την υλοποίηση των Προγραμμάτων 2004-2006, καθώς και της τελετής έναρξης των Προγραμμάτων 2007-2013 που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2007.
 - Δεκέμβριος 2010–Φεβρουάριος 2011: Ενημερωτική εκστρατεία η οποία περιλάμβανε τηλεοπτικές, ραδιοφωνικές και έντυπες διαφημίσεις με σκοπό την προβολή συγχρηματοδοτούμενων έργων καθώς και των εκδηλώσεων πληροφόρησης που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2010–Φεβρουαρίου 2011.
 - Δεκέμβριος 2012 – Μάρτιος 2013: Ενημερωτική εκστρατεία η οποία περιλάμβανε τηλεοπτικές και έντυπες διαφημίσεις για προβολή τομέων του Προγράμματος στους οποίους υλοποιούνταν σημαντικά έργα, καθώς και του ρόλου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής στην ανάπτυξη της Κύπρου. Παράλληλα η εκστρατεία περιλάμβανε ραδιοφωνικές διαφημίσεις για προβολή συγχρηματοδοτούμενων

έργων, ραδιοφωνικά live links κατά τις εκδηλώσεις πληροφόρησης που πραγματοποιήθηκαν το Δεκέμβριο 2012 καθώς και διαφημίσεις στο διαδίκτυο και Facebook.

- Δεκέμβριος 2013 – Μάρτιος 2014: Ενημερωτική εκστρατεία η οποία περιλάμβανε τηλεοπτικές, ραδιοφωνικές και έντυπες διαφημίσεις με σκοπό την προβολή συγχρηματοδοτούμενων έργων. Η εκστρατεία περιλάμβανε επίσης ραδιοφωνικά live links κατά τις εκδηλώσεις πληροφόρησης που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2013 – Ιανουαρίου 2014, καθώς και διαφημίσεις στο διαδίκτυο και Facebook.
- Απρίλιος – Ιούνιος 2015: Ενημερωτική εκστρατεία η οποία περιλάμβανε τηλεοπτικές, ραδιοφωνικές, έντυπες και ηλεκτρονικές (διαδίκτυο) διαφημίσεις με σκοπό την προβολή των νέων Προγραμμάτων 2014-2020, των ευκαιριών που προσφέρουν σε επιχειρήσεις και ανθρώπινο δυναμικό, καθώς και για προβολή της εκδήλωσης για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων 2014-2020 που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2015.
- *Εξωτερική Διαφήμιση*
 - Δεκέμβριος 2010 – Φεβρουάριος 2011: Διαφημίσεις σε σημεία PISA και σε στάσεις λεωφορείων σε όλες τις πόλεις για προβολή της έκθεσης φωτογραφίας «Όταν οι Στόχοι Γίνονται Έργα»
 - Φεβρουάριος – Μάρτιος 2014: Διαφημίσεις σε σημεία PISA στους αυτοκινητόδρομους σε όλη την Κύπρο για προβολή συγχρηματοδοτούμενων έργων.
 - Μάιος – Ιούνιος 2015: Διαφημίσεις σε σημεία PISA σε κεντρικά, πολυσύχναστα σημεία σε όλη την Κύπρο (Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα, Πάφο και Παραλίμνι) για προβολή των ΕΠ της περιόδου 2014-2020.
- *Χρήση Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης*
 - Δημιουργία σελίδας «Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ στην Κύπρο» στο Facebook (Δεκέμβριος 2012) προκειμένου να δοθεί έμφαση στην ενημέρωση του νεανικού κοινού. Οι χρήστες μπορούσαν να ενημερώνονται για διάφορα συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται στην Κύπρο, για προγραμματισμένες εκδηλώσεις πληροφόρησης και επίσης να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς που διεξήχθησαν κατά την περίοδο διοργάνωσης εκδηλώσεων πληροφόρησης τα έτη 2012 και 2013.
- *Παραγωγή Ντοκιμαντέρ:*
 - Ντοκιμαντέρ «Όταν οι Στόχοι Γίνονται Έργα» που αφορούσε έργα που ολοκληρώθηκαν με τη συγχρηματοδότηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής στην Κύπρο την περίοδο 2004-2006 και αποτελούν καλές πρακτικές. Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε κατά τις εκδηλώσεις πληροφόρησης Δεκεμβρίου 2010-Φεβρουαρίου 2011, καθώς και σε τηλεοπτικές εκπομπές.
- *Διοργάνωση Εκθέσεων Φωτογραφίας:*
 - Νοέμβριος 2007: Έκθεση Φωτογραφίας «Έργα που υλοποιήθηκαν την περίοδο 2004-2006», η οποία διοργανώθηκε στο πλαίσιο και στο χώρο της εκδήλωσης για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 το Νοέμβριο του 2007.

- Δεκέμβριος 2010–Φεβρουάριος 2011: Έκθεση Φωτογραφίας «Όταν οι στόχοι γίνονται έργα» με μεγάλων διαστάσεων φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων της περιόδου 2004-2006 και της περιόδου 2007-2013, η οποία πραγματοποιήθηκε σε κεντρικά, πολυσύχναστα σημεία εξωτερικού χώρου σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου, παράλληλα με τις εκδηλώσεις πληροφόρησης Δεκεμβρίου 2010-Φεβρουαρίου 2011.
- Απρίλιος 2015: Έκθεση Φωτογραφίας «Έργα που υλοποιήθηκαν με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας την περίοδο 2007-2013», η οποία διοργανώθηκε στο πλαίσιο και στο χώρο της εκδήλωσης για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020.
- *Διοργάνωση Δημοσιογραφικών Διασκέψεων:*
 - Δημοσιογραφική διάσκεψη για την ανακοίνωση της έναρξης των εκδηλώσεων πληροφόρησης που πραγματοποιήθηκαν το Δεκέμβριο του 2012 και προβολή τους στα ΜΜΕ.
 - Δημοσιογραφική διάσκεψη για την ανακοίνωση της έναρξης των εκδηλώσεων που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2013 – Ιανουαρίου 2014 και προβολή τους στα ΜΜΕ.
 - Δημοσιογραφική διάσκεψη τον Ιούνιο 2014, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την ανακοίνωση της έγκρισης της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- *Δημοσίευση άρθρων σε εφημερίδες για προβολή έργων και αποτελεσμάτων από την υλοποίηση του Προγράμματος, καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.*
- *Δημοσίευση Δελτίων Τύπου για προβολή εκδηλώσεων, συνεδριάσεων, προσκλήσεων, καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.*
- *Συμμετοχή σε τηλεοπτικές/ραδιοφωνικές εκπομπές για προβολή εκδηλώσεων, έργων και αποτελεσμάτων από την υλοποίηση του Προγράμματος, καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.*
- *Έκδοση Ενημερωτικών Εντύπων:*
 - Περιλήψεις των ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» και «Απασχόληση, Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Κοινωνική Συνοχή» 2007-2013, οι οποίες διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια της τελετής έναρξης των Προγραμμάτων 2007-2013 το Νοέμβριο του 2007.
 - Ενημερωτικό έντυπο «Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο, 2007-2013, Οι Ιδέες μας Πράξη και Ανάπτυξη», το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης πληροφόρησης που διοργανώθηκε τον Οκτώβριο του 2008.
 - Ενημερωτικό Έντυπο «Όταν οι Στόχοι Γίνονται Έργα - Έργα που Υλοποιήθηκαν στην Κύπρο 2004-2006», όπου παρουσιάζονται έργα που ολοκληρώθηκαν με επιτυχία με τη συγχρηματοδότηση των Ταμείων της ΕΕ την περίοδο 2004-2006. Το έντυπο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2010–Φεβρουαρίου 2011.

- Ενημερωτικό έντυπο «Σχέδια Κινήτρων για τον Ιδιωτικό Τομέα 2007-2013» το οποίο περιλάμβανε πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης για στήριξη των επιχειρήσεων της Κύπρου. Το έντυπο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2010–Φεβρουαρίου 2011.
- Ενημερωτικό Έντυπο «Όταν οι Στόχοι Γίνονται Έργα: Έργα Συγχρηματοδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας 2007-2013», όπου παρουσιάζονται παραδείγματα συγχρηματοδοτούμενων έργων που υλοποιήθηκαν στην Κύπρο την περίοδο 2007-2013. Το έντυπο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν το Δεκέμβριο του 2012.
- Ενημερωτικά έντυπα για το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» και το ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» της περιόδου 2014-2020, τα οποία διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων 2014-2020 τον Απρίλιο του 2015.
- Ενημερωτικό φυλλάδιο για τις ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και το ανθρώπινο δυναμικό που προσφέρονται μέσα από τα ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη», «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» 2014-2020, το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων 2014-2020 τον Απρίλιο του 2015.
- *Δημιουργία και διανομή αφίσας με θέμα «Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής – προγραμματική περίοδος 2007-2013», η οποία αναρτήθηκε στα γραφεία των εμπλεκόμενων φορέων (Ενδιάμεσων Φορέων, Δικαιούχων και φορέων υλοποίησης) και χρησιμοποιήθηκε σε διάφορες εκδηλώσεις/ σεμινάρια καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.*
- *Παραγωγή Προωθητικών Αντικειμένων:*
 - Πένα και σημειωματάρια, τα οποία διανεμήθηκαν κατά την τελετή έναρξης των Προγραμμάτων 2007-2013 το Νοέμβριο του 2014, καθώς και σε διάφορες άλλες εκδηλώσεις/συναντήσεις.
 - Τσάντες, οι οποίες διανεμήθηκαν σε συναντήσεις/συνεδρίες που διοργανώθηκαν το 2008.
 - Pc duster, το οποίο διανεμήθηκε κατά την εκδήλωση πληροφόρησης που διοργανώθηκε το Δεκέμβριο του 2009, καθώς και σε άλλες συναντήσεις.
 - Ημερολόγιο γραφείου για το έτος 2011 με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2010 – Φεβρουαρίου 2011.
 - Τρίγωνο ημερολόγιο για το έτος 2011 με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, το οποίο διανεμήθηκε στο ευρύ κοινό ως ένθετο στο μεγαλύτερο σε κυκλοφορία περιοδικό στην Κύπρο.
 - Thermo-mug, το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2013 – Ιανουαρίου 2014.

- Ημερολόγιο γραφείου για το έτος 2012 με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, το οποίο διανεμήθηκε σε όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση του Προγράμματος, στα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης καθώς και στους Υπουργούς.
- Τρίγωνο ημερολόγιο για το έτος 2012 με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, το οποίο διανεμήθηκε στο ευρύ κοινό ως ένθετο στο μεγαλύτερο σε κυκλοφορία περιοδικό στην Κύπρο.
- Σετ των τεσσάρων coasters με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, τα οποία διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων πληροφόρησης που διοργανώθηκαν το Δεκέμβριο 2012.
- Παραγωγή σημειωματάριου με φωτογραφίες συγχρηματοδοτούμενων έργων, το οποίο διανεμήθηκε σε όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση του Προγράμματος, καθώς και στα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης στις αρχές του 2013.
- Πένα και σημειωματάριο με φωτογραφίες έργων που υλοποιήθηκαν την περίοδο 2007-2013, τα οποία διανεμήθηκαν κατά την εκδήλωση για την ανακοίνωση της έναρξης των Προγραμμάτων 2014-2020 τον Απρίλιο του 2015.
- *Ανάρτηση της σημαίας της ΕΕ από τις 9 μέχρι τις 16 Μαΐου έως από τα γραφεία της Διαχειριστικής Αρχής, σύμφωνα με την απαίτηση του Άρθρου 7(2γ) του Κεφαλαίου II του Κανονισμού 1828/2006.*

11.2.2. Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας από τους Ενδιάμεσους Φορείς

Παράλληλα με τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας που πραγματοποίησε η Διαχειριστική Αρχή όπως αυτές περιγράφονται στην προηγούμενη ενότητα, πρόσθετες δράσεις πληροφόρησης πραγματοποιήθηκαν επίσης από τους Ενδιάμεσους Φορείς του ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» για προβολή σχετικών δράσεων και έργων του Προγράμματος. Οι δράσεις αυτές παρουσιάζονται ομαδοποιημένες με βάση το στοχοθετούμενο κοινό πιο κάτω:

(α) Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας προς τους Δυνητικούς Δικαιούχους και Δικαιούχους

- *Ενημέρωση μέσω των Ιστοσελίδων των Ενδιάμεσων Φορέων:*
 - Δημοσίευση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων.
 - Δημοσίευση οδηγιών εφαρμογής Σχεδίων Χορηγιών/ Προγραμμάτων, εντύπων αίτησης και άλλων εντύπων.
 - Σύνδεση ιστοσελίδων με ιστοσελίδα Διαχειριστικής Αρχής.
- *Πληροφόρηση μέσω έντυπου υλικού:*
 - Έκδοση και διανομή οδηγιών εφαρμογής Σχεδίων Χορηγιών, εντύπων αίτησης και άλλων εντύπων προς τους ενδιαφερόμενους.
 - Έκδοση ενημερωτικών/ διευκρινιστικών Εγκυκλίων.
 - Έκδοση ενημερωτικών εντύπων/ φυλλαδίων

- *Χρήση Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης:*
 - Δημοσίευση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων στον ημερήσιο τύπο και στην επίσημη εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας.
 - Δημοσίευση ανακοινώσεων αναφορικά με προσκλήσεις υποβολής προτάσεων Σχεδίων Χορηγιών στο ραδιόφωνο.
 - Προβολή ημερίδων πληροφόρησης στο ραδιόφωνο.
- *Διοργάνωση Ημερίδων Πληροφόρησης:*
 - Ημερίδες για δημοσιοποίηση προσκλήσεων έργων.
 - Ημερίδες για παροχή στήριξης όσον αφορά την ετοιμασία προτάσεων, τη συμπλήρωση Τεχνικών Δελτίων και την υλοποίηση έργων.
 - Ημερίδες για παρουσίαση Σχεδίων Χορηγιών/ Προγραμμάτων, καθώς και για ενημέρωση για τον τρόπο υποβολής προτάσεων, τη συμπλήρωση αιτήσεων, τις προϋποθέσεις συμμετοχής και τους κανόνες οικονομικής διαχείρισης.
- *Συνεργασία με Κοινωνικούς Εταίρους και Οργανώσεις:*
 - Προβολή των Σχεδίων Χορηγιών στους Δυνητικούς Δικαιούχους μέσω ενημέρωσης των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν και των κοινωνικών εταίρων.
- *Παροχής τηλεφωνικής στήριξης και πληροφόρησης.*
- *Διασφάλιση ότι οι Δικαιούχοι τηρούν όλα τα υποχρεωτικά μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας, σύμφωνα με τον «Οδηγό για τη διενέργεια δράσεων Πληροφόρησης και Δημοσιότητας στα πλαίσια των Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής την περίοδο 2007 – 2013».*

(β) Δράσεις Πληροφόρησης και Δημοσιότητας προς το Ευρύ Κοινό

- *Ενημέρωση μέσω των Ιστοσελίδων των Ενδιάμεσων Φορέων:*
 - Δημοσίευση καταλόγου με τα έργα που έλαβαν χρηματοδότηση στο πλαίσιο Σχεδίων Χορηγιών/ Προγραμμάτων.
 - Δημιουργία ειδικών ιστοσελίδων για τα Σχέδια Χορηγιών του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως όπου παρέχεται εκτενέστερη πληροφόρηση για τα Σχέδια.
- *Χρήση Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης:*
 - Τηλεοπτικές, ραδιοφωνικές και έντυπες διαφημίσεις για προβολή Σχεδίων Χορηγιών.
 - Δημοσίευση άρθρων και κειμένων στον έντυπο τύπο και άλλα έντυπα μέσα.
 - Συμμετοχή σε τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές.
- *Διοργάνωση Δημοσιογραφικών Διασκέψεων για προβολή Σχεδίων Χορηγιών.*
- *Διοργάνωση Εκδηλώσεων Πληροφόρησης:*

- Εκδηλώσεις για παρουσίαση αποτελεσμάτων Σχεδίων Χορηγιών/ Προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν.
- Εκδηλώσεις για παράδοση των εγκριτικών επιστολών στους ενταχθέντες σε Σχέδια Χορηγιών.
- Συμμετοχή σε εκδηλώσεις για παρουσίαση Σχεδίων/ Προγραμμάτων/ Έργων, καθώς και των αποτελεσμάτων από την υλοποίησή τους.
- Έκδοση ενημερωτικών εντύπων/ φυλλαδίων.
- Δημοσίευση αποτελεσμάτων έργων σε επιστημονικά περιοδικά, βιβλία και άλλες εκδόσεις διαφόρων φορέων.
- Χρήση αφίσας με θέμα «Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής - προγραμματική περίοδος 2007 – 2013», καθώς και άλλων αφισών που εκδόθηκαν από τους Ενδιάμεσους Φορείς, στα γραφεία των Ενδιάμεσων Φορέων και σε διάφορες εκδηλώσεις.
- Διασφάλιση και έλεγχος (όπου προβλεπόταν) της τοποθέτησης διαφημιστικών πινακίδων στο χώρο του εργοταξίου των έργων και μόνιμων πινακίδων στα έργα που ολοκληρώθηκαν, με αναφορά στη συμβολή της ΕΕ.

11.3. Ρυθμίσεις για τη Δημοσίευση του Καταλόγου Δικαιούχων

Όλα τα ενταγμένα έργα μαζί με τους αντίστοιχους Δικαιούχους, καθώς επίσης τον αρχικό προϋπολογισμό τους και το ποσό δημόσιας δαπάνης που τελικά χορηγείται κατά την ολοκλήρωσή τους, ανακοινώνονταν μέσω ανάρτησης σχετικού καταλόγου, σε ειδική ενότητα στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής για τα Διαρθρωτικά Ταμεία 2007-2013, σύμφωνα με την απαίτηση του Άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο (δ) του Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006.

Για την επίτευξη ομοιογενούς συλλογής των πληροφοριών και την έγκαιρη ενημέρωση του Καταλόγου Δικαιούχων, εκδόθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή μέσα στο 2009 κατευθυντήριες γραμμές προς τους Ενδιάμεσους Φορείς. Σκοπός των κατευθυντήριων γραμμών ήταν η επεξήγηση/αποσαφήνιση των πληροφοριών που έπρεπε να συλλέγονται και να περιλαμβάνονται στον εν λόγω Κατάλογο, καθώς και ο καθορισμός της διαδικασίας ενημέρωσής του.

Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές τροποποιήθηκαν το Μάιο του 2011. Οι τροποποιήσεις αφορούσαν στη συχνότητα υποβολής του Καταλόγου Δικαιούχων από τους Ενδιάμεσους Φορείς, η οποία από δύο φορές το χρόνο έγινε τρεις φορές το χρόνο, ενώ προστέθηκε η κατηγοριοποίηση των έργων κατά Άξονα Προτεραιότητας και Ειδικό Στόχο.

11.4. Δείκτες

Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που υλοποιήθηκαν ως προς την επίτευξη των στόχων του Σχεδίου Επικοινωνίας, χρησιμοποιείται ένας αριθμός δεικτών (υλοποίησης, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων) όπως καταγράφεται στο Κεφάλαιο 6 του Σχεδίου. Οι εν λόγω δείκτες επιμετρήθηκαν στις αρχές του 2011

στο πλαίσιο της πρώτης αξιολόγησης του Σχεδίου Επικοινωνίας και η τελική επιμέτρησή τους έγινε στο πλαίσιο της τελικής αξιολόγησης του Σχεδίου Επικοινωνίας. Όλοι οι δείκτες με τις τελικές τιμές τους παρουσιάζονται στο **Παράρτημα 1**.

11.5. Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων της Υλοποίησης των Μέτρων Πληροφόρησης και Δημοσιότητας

Για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων όλων των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που υλοποιήθηκαν όσον αφορά την προβολή και αναγνωρισιμότητα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, πραγματοποιήθηκε η δεύτερη μελέτη αξιολόγησης από εξωτερικούς συμβούλους η οποία περιλάμβανε τη διεξαγωγή έρευνας κοινού και έρευνας επιχειρήσεων. Τα συμπεράσματα της μελέτης παρουσιάζονται πιο κάτω, ενώ η ολοκληρωμένη μελέτη θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα των Διαρθρωτικών Ταμείων.

(α) Αξιολόγηση της Στρατηγικής και του περιεχομένου του Σχεδίου Επικοινωνίας

Με βάση τα συμπεράσματα της αξιολόγησης, το Σχέδιο Επικοινωνίας περιέλαβε μία πλήρη επικοινωνιακή στρατηγική, η οποία αξιοποίησε όλα τα σύγχρονα μέσα και εργαλεία επικοινωνίας, για την προβολή των στόχων και των αποτελεσμάτων των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή των παρεμβάσεων και την ευρύτερη ανάπτυξη της Κύπρου.

Για την επίτευξη των γενικών και ειδικών του στόχων, το Σχέδιο Επικοινωνίας υιοθέτησε ένα ολοκληρωμένο σύνολο αλληλένδετων μέτρων πληροφόρησης και επικοινωνιακών εργαλείων, κατάλληλα προσαρμοσμένων για την αποτελεσματική προσέγγιση των τριών ομάδων – στόχων (δικαιούχοι, δυνητικοί δικαιούχοι και ευρύ κοινό) και ενσωμάτωσε το σύνολο των υποχρεωτικών διατάξεων του προγραμματικού πλαισίου της περιόδου 2007-2013. Οι υποχρεωτικές διατάξεις εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με την έκδοση Οδηγού από τη Διαχειριστική Αρχή, ο οποίος περιέλαβε το σύνολο των αναγκαίων ενεργειών που θα έπρεπε να προβούν οι Ενδιάμεσοι Φορείς και οι Δικαιούχοι στον τομέα της δημοσιότητας.

Η διάρθρωση του Σχεδίου ακολουθώντας τις διατάξεις του θεσμικού πλαισίου, αναπτύχθηκε σε μια δομημένη μορφή και περιέλαβε τους στόχους, το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, τον ενδεικτικό προϋπολογισμό, τις υπηρεσίες και τους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και τις αναγκαίες ενδείξεις για τον τρόπο με τον οποίο τα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας θα πρέπει να αξιολογηθούν.

Η αναθεώρηση του Σχεδίου Επικοινωνίας κατά το 2012, αν και ουσιαστικά δεν περιλάμβανε αναθεώρηση της στρατηγικής καθ' αυτής, ενσωμάτωσε τα συμπεράσματα της πρώτης αξιολόγησης του Σχεδίου και είχε θετικές επιπτώσεις στον τρόπο με τον οποίο υλοποιήθηκε η στρατηγική. Η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τη διενέργεια σύνθετων εκστρατειών

ενημέρωσης, στο πλαίσιο των οποίων γινόταν παράλληλη και με συνδυασμένο τρόπο η χρήση πολλαπλών εργαλείων επικοινωνίας και ενημέρωσης (ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές καμπάνιες, ενημερωτικές και άλλες εκδηλώσεις, συνεντεύξεις, παραγωγή και διάθεση εντύπων και προωθητικών αντικειμένων, κ.λπ.), είχε πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, όσον αφορά τη διάχυση των μηνυμάτων της εκστρατείας στο ευρύ κοινό, την υπερκάλυψη των ποσοτικών του στόχων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του. Δευτερεύουσες τροποποιήσεις του Σχεδίου κατά την αναθεώρησή του, όπως η αναπροσαρμογή του προϋπολογισμού του και η περαιτέρω επεξεργασία του συστήματος δεικτών παρακολούθησης, είχαν επίσης θετικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα της στρατηγικής και τη μετρησιμότητα των στόχων της.

(β) Αξιολόγηση Προόδου Υλοποίησης του Σχεδίου Επικοινωνίας – Δείκτες Υλοποίησης

Κατά τη διάρκεια της περιόδου υλοποίησης των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων υλοποιήθηκε σχεδόν το σύνολο των δυνητικών ενεργειών (εργαλείων) που προβλέπονταν στα Μέτρα του Σχεδίου Επικοινωνίας, με μικρές μόνο εξαιρέσεις. Ειδικότερα σημειώνονται τα εξής:

- Από τα πρώτα έτη υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ολοκληρώθηκε η εφαρμογή του συνόλου των Λοιπών Υποχρεωτικών Μέτρων Πληροφόρησης, όπως απορρέουν από τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΚ) 1828/2006 (Μέτρα Δ1 έως Δ4).
- Η συνεχής ηλεκτρονική ενημέρωση, τόσο μέσω της ιστοσελίδας της Διαχειριστικής Αρχής, όσο και μέσω ειδικής σελίδας – *funpage* που δημιουργήθηκε στο Facebook, αποτέλεσε βασικό εργαλείο επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, όπως φαίνεται και από την υψηλή επισκεψιμότητα αυτών των σελίδων, ιδιαίτερα μετά το 2012. Η ηλεκτρονική ενημέρωση παρασχέθηκε κυρίως μέσω της Διαχειριστικής Αρχής, ενώ παράλληλα οι περισσότεροι Ενδιάμεσοι Φορείς διέθεταν τουλάχιστον μία σελίδα σχετική με τις παρεμβάσεις τις οποίες υλοποιούσαν, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε και η κατασκευή ξεχωριστών ιστοσελίδων για συγκεκριμένες παρεμβάσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.
- Η επέκταση της συνεχούς ηλεκτρονικής ενημέρωσης, τείνει να υποβαθμίζει τη χρησιμότητα άλλων περισσότερο παραδοσιακών εργαλείων επικοινωνίας, όπως για παράδειγμα η εκτύπωση Οδηγών και άλλων εντύπων, ή ενημερωτικών φυλλαδίων κλπ. Δεδομένου ότι όλο το σχετικό υλικό αναρτάται, είτε στην ιστοσελίδα της ΔΑ, είτε στις ιστοσελίδες των Ενδιάμεσων Φορέων, αυτό καθίσταται αυτόματα διαθέσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο, χωρίς να είναι αναγκαία η έντυπη παραγωγή του. Κατά συνέπεια, αν και οι στόχοι που έθεσε το Σχέδιο όσον αφορά το έντυπο υλικό έχουν επιτευχθεί, τόσο οι πραγματικές εκροές, όσο και το ουσιαστικό αποτέλεσμα των σχετικών ενεργειών είναι σημαντικότερο από αυτό που περιγράφουν οι ποσοτικοί στόχοι.
- Η πληροφόρηση μέσω χρήσης ΜΜΕ αποτέλεσε το σημαντικότερο μέτρο επικοινωνίας, τόσο σε όρους χρηματοδοτικής βαρύτητας, όσο και όρους αποτελεσμάτων, αφού εντάχθηκε στο πλαίσιο ολοκληρωμένων εκστρατειών ενημέρωσης με χρήση πολλαπλών εργαλείων ενημέρωσης. Η χρήση του εργαλείου με αυτόν το συνδυασμένο τρόπο αποτελεί μία από τις καλές πρακτικές του Σχεδίου Επικοινωνίας για την προγραμματική περίοδο 2007-13. Στο πλαίσιο της χρήσης των ΜΜΕ έγινε ευρύτατη διάδοση μηνυμάτων μέσω τηλεόρασης και ραδιοφώνου (ποσοτικά κατά πολύ μεγαλύτερη των προσδοκώμενων στόχων), καθώς και του έντυπου τύπου.

- Τα υπόλοιπα επικοινωνιακά μέσα, όπως οι ειδικές εκδηλώσεις, η εξωτερική διαφήμιση και η παραγωγή προωθητικών αντικειμένων υλοποιήθηκαν στη μεγάλη τους πλειοψηφία σύμφωνα με τον προγραμματισμό. Επιμέρους Μέτρα Πληροφόρησης ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ουσιαστικά υλοποιήθηκαν μέσω των Κοινών Μέτρων όπου το περιεχόμενο τους διαφοροποιείτο σε ορισμένες περιπτώσεις ανάλογα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Επιπλέον υλοποιήθηκαν επιμέρους Μέτρα Πληροφόρησης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα από τους ΕΦ όπως παραγωγή εντύπων από το Τμήμα Εργασίας αναφορικά προς θέματα που αφορούν στην απασχόληση ή στην ισότητα των φύλων, μαθητικοί και φοιτητικοί διαγωνισμοί σχετικά με την έρευνα και τεχνολογία από το ΙΠΕ, κλπ.

Τα παραπάνω συμπεράσματα αντανakλώνται στις ψηλές επιτεύξεις των δεικτών υλοποίησης του Σχεδίου Επικοινωνίας (βλ. Πίνακα 1 του **Παραρτήματος 1**). Στο σύνολο των δεικτών σχετικά χαμηλότερη επίτευξη παρουσιάζουν δείκτες που αφορούν σε παρεμβάσεις μικρής χρηματοδοτικής βαρύτητας, όπως η εκτύπωση αφισών, η παραγωγή ταινιών και το «ντύσιμο λεωφορείων με αφίσες, παρέμβαση που δεν υλοποιήθηκε. Ιδιαίτερα ψηλή είναι η επίτευξη των στόχων όσον αφορά τη Χρήση ΜΜΕ, που αποτελεί τη βασική παρέμβαση του Σχεδίου τη συνεχή ηλεκτρονική ενημέρωση, αλλά και την παραγωγή προωθητικών αντικειμένων.

Η υψηλή τιμή επίτευξης των περισσότερων δεικτών υλοποίησης αντανakλά τη σημαντική επιτάχυνση των παρεμβάσεων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, σε σχέση με την πρώτη αξιολόγηση του Σχεδίου Επικοινωνίας.

(γ) Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων

Οι στόχοι αποτελεσμάτων που έθετε το Αναθεωρημένο Σχέδιο Επικοινωνίας έχουν στη μεγάλη τους πλειοψηφία υπερκαλυφθεί (βλ. Πίνακα 2 του **Παραρτήματος 1**). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η υπερκάλυψη των στόχων αποτελεσμάτων που αφορούσαν στα Μέτρα της Πληροφόρησης μέσω χρήσης των ΜΜΕ και της συνεχούς ηλεκτρονικής ενημέρωσης.

Από το σύνολο των δεικτών αποτελέσματος, υστέρηση παρουσιάζει ο δείκτης που αντιστοιχεί στις παρεμβάσεις εξωτερικής διαφήμισης, δεδομένου ότι δεν υλοποιήθηκε η παρέμβαση «ντύσιμο» λεωφορείων με αφίσες που θα μετρούσε, καθώς και η προβολή ταινιών. Εν τούτοις, η σχετική υστέρηση αυτών των δεικτών δε συνεπάγεται υποβάθμιση των αποτελεσμάτων του Σχεδίου αφού η μεγάλη πλειοψηφία των ποσοτικών στόχων έχει υπερκαλυφθεί σε πολύ ψηλά ποσοστά, ενώ παράλληλα υλοποιήθηκαν άλλες παρεμβάσεις (π.χ. τοποθέτηση αφισών στο δίκτυο PISA), οι οποίες υποκατέστησαν αυτές που δεν εφαρμόστηκαν, χωρίς το αποτέλεσμα τους να καταγράφεται στο σύστημα δεικτών αποτελέσματος για το λόγο ότι δεν υπάρχει μετρήσιμος δείκτης.

Τόσο η επίτευξη των δεικτών υλοποίησης, όσο και η επίτευξη των δεικτών αποτελεσμάτων, οι οποίοι βάσει της αρχιτεκτονικής του Σχεδίου Επικοινωνίας εξυπηρετούν πολλαπλούς Ειδικούς Στόχους, έχουν ως αποτέλεσμα την ισόρροπη εξυπηρέτηση όλων των Ειδικών Στόχων του Σχεδίου

Επικοινωνίας, δεν διαπιστώνεται, δηλαδή κάποια υστέρηση όσον αφορά την επίτευξη κάποιων στόχων του προγραμματισμού, ή την πλημμελή εξυπηρέτηση κάποιων στόχων σε σχέση με άλλους.

Η υλοποίηση της Σχεδίου Επικοινωνίας χαρακτηρίζεται από ψηλή αποδοτικότητα, λαμβάνοντας υπόψη ότι το συνολικό κόστος υλοποίησής του, δεν ξεπέρασε τα €2 εκ., κινήθηκε δηλαδή σε επίπεδα χαμηλότερα του εγκεκριμένου ενδεικτικού προϋπολογισμού.

(δ) Αξιολόγηση Επιπτώσεων

Οι επιπτώσεις του Σχεδίου Επικοινωνίας εκτιμώνται με βάση τα αποτελέσματα των δύο Ερευνών (κοινού και επιχειρήσεων) που οργανώθηκαν από το Σύμβουλο Αξιολόγησης και λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις που δίνει το Σχέδιο Επικοινωνίας σχετικά με τη μέτρηση των δεικτών επιπτώσεων που περιλαμβάνει, ανά ειδικό στόχο. Σε μεγάλο βαθμό οι επιπτώσεις που καταγράφονται αντανακλούν τα παραπάνω συμπεράσματα αναφορικά προς την υλοποίηση των παρεμβάσεων του Σχεδίου και τα μέχρι σήμερα αποτελέσματά της (βλ. Πίνακα 3 του **Παραρτήματος 1**).

Ειδικότερα, τα συμπεράσματα από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων των δύο Ερευνών καταγράφονται ως εξής:

- Οι περισσότεροι δείκτες επιπτώσεων επιτυγχάνουν τους στόχους του προγραμματισμού, εμφανίζοντας ταυτόχρονα επίδοση βελτιωμένη σε σχέση με την επίδοση που εμφάνισαν κατά την πρώτη αξιολόγηση του σχεδίου. Σε αυτούς τους δείκτες περιλαμβάνονται αυτοί που αντιστοιχούν στους Ειδικούς Στόχους 1, 3 και 4 του Σχεδίου Επικοινωνίας, ενώ ο δείκτης που αντιστοιχεί στον Ειδικό Στόχο 2 παραμένει σταθερός σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα. Σύμφωνα με την έρευνα επιχειρήσεων το 87,5% γνωρίζει για τη χρηματοδότηση έργων μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων, ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (70,5%) και από τον προγραμματικό στόχο (70%). Επιπλέον, ο στόχος της αύξησης του βαθμού γνώσης στο κοινό για τα δύο ΕΠ και την Πολιτική Συνοχής επιτυγχάνεται, αφού το 67,6% του κοινού εμφανίζεται να γνωρίζει την ύπαρξη και λειτουργία των Ευρωπαϊκών Ταμείων, υπερκαλύπτοντας τόσο τον προγραμματικό στόχο (60%), όσο και την τιμή του ίδιου δείκτη κατά την προηγούμενη έρευνα (59,5%). Η επίτευξη του στόχου αυτού αντανακλά την ψηλή αποτελεσματικότητα των Μέτρων Πληροφόρησης που απευθύνθηκαν στο ευρύ κοινό, όπως η χρήση ΜΜΕ, η συνεχής ενημέρωση μέσω διαδικτύου κλπ. Σημαντική είναι και η υπερκάλυψη του στόχου που αφορά στην ευκολία πρόσβασης σε πληροφορίες για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και την Πολιτική Συνοχής, αφού το 87,6% του κοινού θεωρεί την πρόσβαση αυτή από σχετικά έως πολύ εύκολη, έναντι 70% που ήταν ο προγραμματικός στόχος και 69,3% που ήταν η τιμή του ίδιου δείκτη κατά την προηγούμενη αντίστοιχη έρευνα του 2011. Σταθερότητα παρουσιάζει ο δείκτης που αντιστοιχεί στον Ειδικό Στόχο 2 που αφορά τη γνώση από το ευρύ κοινό συγκεκριμένων παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία (46% σε σχέση με 45,5% κατά την προηγούμενη έρευνα), επιτυγχάνοντας επίσης το στόχο του προγραμματισμού.
- Ο δείκτης επιπτώσεων που αφορά στη βελτίωση του βαθμού αντίληψης του κοινού για τα οφέλη που προκύπτουν από την Πολιτική της Συνοχής (Ειδικός Στόχος 5), αν και παρουσιάζεται βελτιωμένος σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα, συνεχίζει να υστερεί έναντι του

προγραμματικού στόχου του 65%. Συγκεκριμένα το 53,9% του κοινού θεωρεί ότι οι χρηματοδοτήσεις μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων έχουν ωφελήσει πολύ ή αρκετά την Κύπρο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η στάση του κοινού διαφοροποιείται αρκετά όσον αφορά την αποτίμηση της ωφέλειας που είχε η χώρα ανά τομέα ή στόχο του προγραμματισμού. Υψηλότερη επίδοση παρουσιάζουν οι στόχοι που εμπίπτουν στα πεδία πολιτικής του ΕΤΠΑ (π.χ. το 52,3% θεωρεί ότι τα Ευρωπαϊκά Ταμεία έχουν ωφελήσει τη χώρα όσον αφορά τον Τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, ενώ για τους τομείς της έρευνας και του περιβάλλοντος το ποσοστό ανέρχεται στο 61%), σε σχέση με τους στόχους που εμπίπτουν στα πεδία πολιτικής του ΕΚΤ και παρά το γεγονός ότι τα σχέδια χορηγιών που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΚΤ παρουσιάζουν ψηλή αναγνωρισιμότητα μεταξύ του ευρύτερου κοινού. Είναι ενδεικτική άλλωστε, η χαμηλή αποτίμηση από το κοινό της συμβολής των Ταμείων στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (μόλις 13,8% του κοινού θεωρεί ότι τα Ταμεία συμβάλλουν αρκετά ή πολύ σε αυτόν το στόχο).

- Σε χαμηλότερα επίπεδα κινείται η θετική άποψη του κοινού σε σχέση με τα οφέλη που έχει η Κύπρος από την ένταξή της στην ΕΕ (Ειδικός Στόχος 6). Το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η Κύπρος έχει ωφεληθεί από την ένταξη «πολύ» ή «αρκετά» κυμαίνεται στο 44,1% έναντι 53,1% σύμφωνα με την έρευνα του 2011 και 65% του προγραμματικού στόχου. Σημαντικές είναι οι αποκλίσεις που διαπιστώνονται σε επιμέρους ομάδες του πληθυσμού όσον αφορά το δείκτη αυτό, αφού ψηλότερα είναι τα ποσοστά των κατοίκων των αστικών περιοχών σε σχέση με τις αγροτικές, των εργαζόμενων σε σχέση με τους ανέργους και των ατόμων με ψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και θέση στην εργασία. Αναμφίβολα, η εξέλιξη του δείκτη αυτού δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την υλοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας, όπως άλλωστε σημειώνεται και στο ίδιο το προγραμματικό έγγραφο, αλλά από μία σειρά ευρύτερους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες και έχει προφανώς επηρεαστεί και από τα αποτελέσματα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης.

Οι ψηλές επιτεύξεις των περισσότερων δεικτών επίπτωσης είναι αποτέλεσμα του συνδυασμού πολλαπλών εργαλείων επικοινωνίας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των κεντρικών εκστρατειών ενημέρωσης που πραγματοποιήθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή, για την προβολή των έργων, των αποτελεσμάτων τους και του ρόλου της ΕΕ στην ανάπτυξη της χώρας. Όπως προκύπτει από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε προς το ευρύ κοινό, η τηλεόραση ήταν το πιο σημαντικό εργαλείο ενημέρωσης με ποσοστό 57,4 του κοινού να έμαθε για την ύπαρξη και τον ρόλο των Ταμείων από την τηλεόραση, ακολουθεί το Διαδίκτυο με 53,7% του κοινού να έχει ενημερωθεί από ιστοσελίδες του Διαδικτύου, ενώ 29,6% έλαβε ενημέρωση από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, 37% από φίλους και γνωστούς, 35,2% από το επαγγελματικό περιβάλλον, 31,5% από εφημερίδες, 11,1% από εξωτερικές πινακίδες, 7,4% από περιοδικά, 7,4% από άλλα έντυπα και 9,3% από Συμβούλους Επιχειρήσεων και Λογιστές.

Τα ποσοστά αυτά συνθέτουν μία εικόνα αρκετά διαφοροποιημένη από την αντίστοιχη προηγούμενης έρευνας, αφού η τηλεόραση ενίσχυσε το ρόλο της ως εργαλείου ενημέρωσης (45,3% σύμφωνα με την έρευνα του 2011), αλλά κυρίως το διαδίκτυο αναδεικνύεται σε κύριο εργαλείο υλοποίησης του Σχεδίου Επικοινωνίας, δεδομένου ότι το αντίστοιχο ποσοστό το 2011 ήταν μόλις 12,1%. Η μεταβολή αυτή είναι αποτέλεσμα της έμφασης που δόθηκε στην ηλεκτρονική ενημέρωση, και αποτυπώνεται

ακόμα πιο έντονα στις νεότερες ηλικιακές ομάδες (ετών 26-35), όπου το 75% ενημερώνεται μέσω ιστοσελίδων και το 58,3% μέσω Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, τομέας στον οποίο επίσης υλοποιήθηκαν σχετικές παρεμβάσεις (Facebook funpage).

Στο πλαίσιο της Έρευνας Κοινού έγινε ιδιαίτερη εστίαση σε ένα υποσύνολο του δείγματος, που αφορά άτομα που εργάζονται στην εκπαίδευση και την έρευνα. Σε γενικές γραμμές διαπιστώνεται ότι σε αυτή την ομάδα-στόχο το σύνολο των δεικτών επιπτώσεων επιτυγχάνει τους στόχους του Σχεδίου, με ποσοστά κατά πολύ ψηλότερα των αντίστοιχων στο σύνολο του δείγματος. Αντίστοιχο συμπέρασμα μπορεί να διατυπωθεί και όσον αφορά τις νεότερες ομάδες του πληθυσμού (26-35), οι οποίες εμφανίζουν θετικότερη στάση ως προς τα ερωτήματα που συνδέονται με τους δείκτες επίπτωσης και γενικά αποτιμούν πολύ θετικά το ρόλο που διαδραματίζει η ΕΕ τόσο στην ευρύτερη ανάπτυξη, όσο και σε επιμέρους θέματα που τέθηκαν κατά την έρευνα, όπως είναι η αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης, ή η ενίσχυση σημαντικών τομέων και κλάδων της οικονομίας.

(ε) Καλές Πρακτικές

Η αξιολόγηση εντοπίζει δύο καλές πρακτικές αναφορικά προς τον τρόπο υλοποίησης του Σχεδίου Επικοινωνίας και τα αποτελέσματα τα οποία πέτυχαν. Η πρώτη, αφορά στη χρήση των μέσων επικοινωνίας και δημοσιότητας σε κεντρικό επίπεδο, μέσω των **Εκστρατειών Ενημέρωσης** που υλοποίησε η Διαχειριστική Αρχή, μετά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ενσωματώνοντας τα συμπεράσματα από την πρώτη αξιολόγηση του Σχεδίου, η Διαχειριστική Αρχή εφάρμοσε μία νέα προσέγγιση στον τρόπο υλοποίησης των παρεμβάσεων, βασικά στοιχεία της οποίας ήταν:

- Η υλοποίηση των εκστρατειών ενημέρωσης σε χρόνο που βρισκόταν σε άμεση συνάρτηση με την κορύφωση της υλοποίησης των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, ώστε να υπάρχουν παρεμβάσεις που μπορούν να προβληθούν με τρόπο άμεσα αντιληπτό για το ευρύ κοινό.
- Η χρήση σχεδόν του συνόλου των εργαλείων ενημέρωσης που προβλέπονταν από το Σχέδιο Επικοινωνίας κατά τρόπο συνδυασμένο, έτσι ώστε το μήνυμα που εξέπεμπε η εκστρατεία να ενδυναμώνεται και να πολλαπλασιάζεται, μέσω της χρήσης πολλαπλών και συμπληρωματικών μέσων πληροφόρησης. Αν και η εκστρατεία μέσω ενημερωτικών εκστρατειών στα ΜΜΕ (ραδιόφωνο και τηλεόραση, καθώς και έντυπα μέσα) αποτελούσε τον κορμό κάθε εκστρατείας ενημέρωσης, παράλληλα γινόταν τόσο η οργάνωση ειδικών εκδηλώσεων (ενημερωτικές εκδηλώσεις, εκθέσεις φωτογραφίας, ομιλίες και λοιπές εκδηλώσεις), όσο και η χρήση του οπτικοακουστικού υλικού (προβολή ντοκιμαντέρ), ενέργειες εξωτερικής διαφήμισης, παραγωγή και διανομή εντύπων και προωθητικών αντικειμένων.

Μέσω μιας τέτοιας προσέγγισης, η υλοποίηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονταν στα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα συνοδεύτηκε από την εντατική δημοσιοποίηση των έργων, των αποτελεσμάτων τους και του ρόλου των Ευρωπαϊκών Ταμείων, επιφέροντας αποτελέσματα κατά πολύ μεγαλύτερα από όσα θα μπορούσαν να επέλθουν από την αποσπασματική και μεμονωμένη χρήση των επιμέρους εργαλείων επικοινωνίας και δημοσιότητας, ή την μεμονωμένη χρήση των ΜΜΕ. Ο ολοκληρωμένος αυτός χαρακτήρας των εκστρατειών ενημέρωσης, όπως εφαρμόστηκε από τη

Διαχειριστική Αρχή και τα αποτελέσματα τα οποία είχε αποτελούν ουσιαστικά ένα γνώμονα για την αντίστοιχη εφαρμογή της στρατηγικής σε κεντρικό επίπεδο και για τη νέα προγραμματική περίοδο.

Η δεύτερη καλή πρακτική αφορά στη χρήση των εργαλείων δημοσιότητας και επικοινωνίας στο πλαίσιο μιας μεμονωμένης παρέμβασης, **του Σχεδίου Χορηγιών για τον Αγροτουρισμό** από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Σχεδίου Χορηγιών, το Τμήμα ως αρμόδιος Ενδιάμεσος Φορέας υιοθέτησε μία στρατηγική επικοινωνίας η οποία στηρίχθηκε στην παράλληλη και συνδυασμένη χρήση των περισσότερων επικοινωνιακών εργαλείων που προβλέπονται από το Σχέδιο Επικοινωνίας: εκτύπωση Οδηγού Εφαρμογής ανά προκήρυξη, εκτύπωση αναγκαίων εντύπων υποβολής αιτήσεων, δημιουργία και διανομή Οδηγού Διαχείρισης, δημιουργία αφίσας και έντυπου ενημερωτικού οδηγού, χρήση ραδιοφώνου για τη μετάδοση μηνυμάτων, διενέργεια ενημερωτικών ημερίδων στις πόλεις της Κύπρου, παρουσία στελεχών του Ενδιάμεσου Φορέα σε τηλεοπτικές εκπομπές, δημιουργία και διανομή προωθητικών αντικειμένων, δημιουργία ξεχωριστής ιστοσελίδας για το Σχέδιο Χορηγιών όπου γίνεται προβολή όλων των χρηματοδοτούμενων έργων.

Η αξιοποίηση ενός ευρέως φάσματος για την επικοινωνιακή προβολή του Σχεδίου συνιστά μία καλή πρακτική που επιβεβαιώνεται τόσο από την προσέλευση των ενδιαφερόμενων και την επίτευξη των προγραμματικών στόχων του Σχεδίου, όσο και από την αναγνωρισιμότητα που αυτό έχει. Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το σχετικά χαμηλό ύψος χρηματοδοτικών πόρων που απαιτήθηκαν για το σύνολο των παραπάνω δράσεων, σε σχέση με τα αποτελέσματά του σε όρους αναγνωρισιμότητας του Σχεδίου και συμμετοχής των ΜΜΕ σε αυτό, αναδεικνύει την υψηλή αποτελεσματικότητα που μπορεί να έχει μία συνδυασμένη χρήση επικοινωνιακών εργαλείων, στο πλαίσιο της ευρύτερης στρατηγικής του Σχεδίου Επικοινωνίας 2007-2013.

12. ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (ΜΧΤ)

Η πρωτοβουλία JEREMIE αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), εκπροσωπούμενη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ), στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013. Μέσω της πρωτοβουλίας αυτής, παρέχεται η δυνατότητα στα Κράτη Μέλη να δημιουργήσουν ένα Ταμείο Χαρτοφυλακίου μέσα από το οποίο θα μετατρέψουν μέρος των κατανομών τους από τα Ευρωπαϊκά Διαθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), αλλά και από εθνικούς πόρους, σε διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για ενίσχυση/αύξηση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Η πρωτοβουλία JEREMIE στην Κύπρο λειτουργεί μέσω του Εμπιστεύματος JEREMIE Κύπρου (JEREMIE Cyprus Trust) το οποίο διαχειρίζεται το ΕΤΕ, επικουρούμενο από ένα ανεξάρτητο σώμα (με την ονομασία «Προστάτης») τα μέλη του οποίου διορίστηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για δημιουργία του Εμπιστεύματος, το ύψος της χρηματοδότησης καθορίστηκε στα €20εκ. Καθώς η εφαρμογή του JEREMIE στην Κύπρο εμπίπτει στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», η δυνατότητα για εθνική συγχρηματοδότηση του συνόλου των πόρων του Εμπιστεύματος ανέρχεται σε 15%. Ως εκ τούτου €17εκ. έχουν δεσμευτεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ενώ €3εκ. θα προέλθουν από εθνική χρηματοδότηση.

(α) Αριθμός και τύπος κονδυλίων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» 2007-2013, οι αρμόδιες αρχές της Κύπρου συμφώνησαν με την ΕΤΕπ να αφιερώσουν πόρους για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας JEREMIE. Για το σκοπό αυτό, σε συνεργασία με το ΕΤΕ, δημιουργήθηκε το Εμπίστευμα JEREMIE Κύπρου, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2009. Την Κυπριακή Δημοκρατία, εκπροσωπούσε το Γραφείο Προγραμματισμού (νυν Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης – ΓΔ ΕΠΣΑ), ως η Διαχειριστική Αρχή για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα.

Το Εμπίστευμα JEREMIE Κύπρου ιδρύθηκε ως χωριστή χρηματοδοτική μονάδα στο πλαίσιο του ΕΤΕ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 43, παρ. 3 του Καν. 1828/2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η ευθύνη για τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένης και της Επενδυτικής πολιτικής όπως περιγράφεται στη σχετική Συμφωνία, ρήτρα 16) ανήκε στο ανεξάρτητο σώμα με την ονομασία «Προστάτης». Το εν λόγω σώμα αποτελείτο από πέντε μέλη, τα οποία διορίστηκαν από τις Κυπριακές Αρχές, και τα οποία κατέχουν εμπειρία στη χρηματοδότηση ΜΜΕ και σε εργασίες παρόμοιες με αυτές που προβλέπονται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JEREMIE στην Κύπρο. Σύμφωνα με τη Σύμβαση Εμπιστεύματος και τη σχετική Επενδυτική Στρατηγική & Προγραμματισμό, το ύψος της χρηματοδότησης καθορίστηκε σε €20εκ.

Τα προϊόντα που προσφέρθηκαν στα πλαίσια του JEREMIE Κύπρου είναι: (i) Μικρά δάνεια χρηματοδοτικής διευκόλυνσης και (ii) Μικρές εγγυήσεις δανείων.

(β) Ταυτότητα των εθνικών παροχών συγχρηματοδότησης και τύπος συγχρηματοδότησης (δάνειο, συμβολή σε είδος)

Η πρωτοβουλία JEREMIE χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013» στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου "Υποστήριξη για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις" υπό τον Άξονα Προτεραιότητας 4 «Παραγωγικό Περιβάλλον». Το ΕΠ, σύμφωνα με το οποίο εγκρίθηκε η εφαρμογή της Πρωτοβουλίας JEREMIE, παρείχε τη δυνατότητα για εθνική συγχρηματοδότηση 15% του συνόλου των πόρων του Εμπιστεύματος:

- Πόροι που δεσμευτήκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στη συμφωνία χρηματοδότησης με τη Διαχειριστική Αρχή: €17.000.000
- Πόροι που προέρχονται από εθνική δημόσια συγχρηματοδότηση στη συμφωνία χρηματοδότησης με τη Διαχειριστική Αρχή: €3.000.000

Τα ποσά του Εμπιστεύματος διατέθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας JEREMIE, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού 1083/ 2006 και με τον Κανονισμό 1828/2006 της Επιτροπής.

(γ) Ημερομηνία υπογραφής και διάρκεια των συμφωνιών χρηματοδότησης που στηρίζουν το σχέδιο

Η συμφωνία υπογράφηκε στις 30 Απριλίου 2009 και τροποποιήθηκε αργότερα στις 23 Δεκεμβρίου 2015, ώστε να επεκταθεί η περίοδος εφαρμογής της πρωτοβουλίας από τις 31 Δεκεμβρίου 2015 μέχρι τις 31 Μαρτίου 2016, και ακολούθως στις 2 Ιουνίου 2016 για επέκταση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018.

(δ) Πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία επιλογής του διαχειριστή του ταμείου χαρτοφυλακίου, των διαχειριστών των ταμείων και των τελικών αποδεκτών

Επιλογή του Διαχειριστή Ταμείου Χαρτοφυλακίου

Το ΕΤΕ, ως διαχειριστής του ταμείου, επιλέχθηκε μέσω της απευθείας ανάθεσης της σύμβασης.

Επιλογή του ενδιάμεσου χρηματοπιστωτικού οργανισμού

Σύμφωνα με τη δομή του Εμπιστεύματος JEREMIE Κύπρου και σε συμμόρφωση με τα ψηφίσματα του Προστάτη που ενέκριναν την εφαρμογή των υπό εξέταση μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (βλέπε παράγραφο (ε) πιο κάτω), και κατόπιν έγκρισης του Προστάτη, τον Ιανουάριο του 2010, το ΕΤΕ δημοσίευσε Πρόσκληση Υποβολής Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος, για την επιλογή ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών που λειτουργούν στην Κύπρο με στόχο τη διοχέτευση, μέσω του χρηματοδοτικού μέσου, των πόρων που είχαν δεσμευτεί για αυτό το σκοπό. Η διαδικασία Υποβολής

Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος ξεκίνησε στις 25 Φεβρουαρίου 2010 και ολοκληρώθηκε στις 12 Απριλίου 2010.

Το ΕΤΕ ενημέρωσε τον Προστάτη ότι υποβλήθηκε μόνο μία προσφορά, από την Τράπεζα Κύπρου, ενώ η Ελληνική Τράπεζα, η Marfin Laiki Bank και η Κεντρική Συνεργατική Τράπεζα δεν εξέφρασαν ενδιαφέρον κυρίως λόγω του (χαμηλού) ποσού, όπως ενημέρωσαν το ΕΤΕ. Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε διαβιβάστηκε σε συνεδρίαση του Προστάτη που πραγματοποιήθηκε στο ΕΤΕ, σύμφωνα με το οποίο επιλέχθηκε η Τράπεζα Κύπρου, για Επιχειρησιακή Συμφωνία αξίας €20 εκ. (€10 εκ. δέσμευση JEREMIE) η οποία υπεγράφη στις 30 Σεπτεμβρίου 2010.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2013, δημοσιεύθηκε στο δικτυακό τόπο του ΕΤΕ ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία καλούσε ενδιαμέσους Χρηματοοικονομικούς Οργανισμούς να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για μια νέα συμφωνία χρηματοδότησης προϊόντος καταμερισμού κινδύνου (FRSP). Δεν εκφράστηκε κανένα ενδιαφέρον από άλλους Χρηματοοικονομικούς Οργανισμούς, οπότε η Τράπεζα Κύπρου επιλέχθηκε αυτόματα ως ο Χρηματοοικονομικός Οργανισμός που θα εφαρμόσει και τη νέα συμφωνία. Μετά από διαπραγματεύσεις, την επιτυχή ολοκλήρωση της δέουσας επιμέλειας (που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2013) και τη σχετική έγκριση από τον Προστάτη κατά τη διάρκεια της 9^{ης} συνεδριάσής του, στις 04 Δεκεμβρίου 2013 υπεγράφη συμφωνία με την Τράπεζα Κύπρου για νέο προϊόν καταμερισμού κινδύνου αξίας €16 εκ. ευρώ.

Η επιλογή των τελικών δικαιούχων

Η Τράπεζα Κύπρου ήταν υπεύθυνη για την επιλογή των τελικών αποδεκτών (λήπτες των δανείων JEREMIE) σε συνεχή βάση σύμφωνα με τα κριτήρια επιλεξιμότητας το οποία αναλύονται στη σελίδα 52 της Επιχειρησιακής Συμφωνίας. Κάθε αίτηση αξιολογήθηκε από την τράπεζα, προκειμένου να εξακριβωθεί (i) η ύπαρξη των προϋποθέσεων για την έγκριση ενός δανείου JEREMIE (δηλαδή η συμμόρφωση με τα κριτήρια επιλεξιμότητας στο δάνειο, το επίπεδο των παραληπτών και των δαπανών, όπως ορίζεται στον ισχύοντα κανονισμό) και (ii) η πιστοληπτική ικανότητα του τελικού αποδέκτη, σύμφωνα με τις πολιτικές πίστωσης και ανάκτησης της Τράπεζας Κύπρου.

(ε) Τύποι προσφερόμενων προϊόντων και στοχευμένοι τελικοί αποδέκτες

Πίνακας 25: Τύποι προσφερόμενων προϊόντων και στοχευμένοι τελικοί αποδέκτες			
Μέσο Χρηματοοικονομικής Τεχνικής	Κατανομή Πόρων (€εκ.)	Υπογραφή Επιχειρησιακής Συμφωνίας	Κατάσταση
Προϊόν καταμερισμού κινδύνου	10	30.09.2010	Πλήρης απορρόφηση
Εγγύηση πρώτης απώλειας χαρτοφυλακίου	0.83	18.04.2011 (2 Συμφωνίες)	Λήξη του προϊόντος πριν την προγραμματισμένη ολοκλήρωση
Προϊόν καταμερισμού κινδύνου	8.5	04.12.2013 και 05.11.2015	Η περίοδος επιλεξιμότητας ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο 2015
Απόθεμα (για κάλυψη Εξόδων Διαχείρισης)		2.0	
ΣΥΝΟΛΟ		21.33	

Ο Προστάτης ενέκρινε την επενδυτική στρατηγική, μαζί με την απόφαση για την εφαρμογή των πιο πάνω Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής: (i) Προϊόντος καταμερισμού κινδύνου ("FRSP») και (ii) του Προϊόντος Εγγύησης πρώτης απώλειας χαρτοφυλακίου ("FLPG").

Οι συναλλαγές με την Τράπεζα Κύπρου είχαν ως στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ (που ορίζεται σύμφωνα με τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2003/361 / ΕΚ), που είναι εγγεγραμμένες ιδρύθηκαν και λειτουργούν στην Κύπρο, με επικέντρωση στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με το πλαίσιο του JEREMIE, το οποίο έχει συσταθεί από το ΕΤΕ, ο επιλεγμένος Ενδιάμεσος Χρηματοοικονομικός Οργανισμός παρέχει επενδυτικά δάνεια με μειωμένο επιτόκιο και με μειωμένες εξασφαλίσεις, καθώς επίσης και χρηματοδότηση σε νεοσύστατες επιχειρήσεις (που ορίζονται ως οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι εγγεγραμμένες για περισσότερο από τρία χρόνια).

(στ) Πληροφορίες σχετικά με αποσύρσεις πόρων προγραμμάτων από ΜΧΤ

Δεν αποσύρθηκε κανένα προϊόν.

(ζ) Ποσό των κεφαλαιοποιημένων επιδοτήσεων επιτοκίου και των επιδοτήσεων εγγυητικού τέλους

Δεν υπήρξαν ποσά κεφαλαιοποιημένων επιδοτήσεων ή επιδοτήσεων εγγυητικού τέλους.

(η) Τόκοι που παρήχθησαν από πληρωμές του προγράμματος και πρέπει να αποδοθούν στα διαρθρωτικά ταμεία

Η ρευστότητα του Εμπιστεύματος JEREMIE Κύπρου τυγχάνει διαχείρισης από το ΕΤΕ, σύμφωνα με τη Σύμβαση Εμπιστεύματος και το παράρτημα ΣΤ (Κατευθυντήριες γραμμές Ταμείου). Η διαχείριση της ρευστότητας έχει προκαλέσει μέχρι στιγμής θετικές επιστροφές (positive interest) παρά τη σοβαρή μείωση των επιτοκίων της αγοράς που παρατηρήθηκε τη διετία 2014 – 2015. Στο τέλος του προγράμματος, οι τόκοι που παράχθηκαν από πληρωμές του προγράμματος και αποδίδονται στα Διαρθρωτικά Ταμεία ήταν €904.8 χιλ. εκ των οποίων: α) €747.2 χιλ. από το προϊόν του δανείου και των ιδίων κεφαλαίων και β) €157.6 χιλ. από τον τραπεζικό λογαριασμό FEI.

(θ) Σύντομη αξιολόγηση της επίδοσης του ταμείου όσο αφορά τη συμβολή του στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος και της αντίστοιχης προτεραιότητας

Για το προϊόν καταμερισμού κινδύνου (FRSP) διατέθηκαν δάνεια συνολικής αξίας €35.7εκ. εκ των οποίων €35.5εκ. είχαν εκταμιευθεί. Συνολικά, 439 ΜΜΕ επωφελήθηκαν από την πρωτοβουλία JEREMIE. Η αναλογία χρήσης σε σχέση με το μέγιστο όγκο χαρτοφυλακίου ανήλθε στο 99,5%, ποσοστό το οποίο υπερέβη τις προσδοκίες των Κυπριακών Αρχών.

Για το προϊόν Εγγύησης Πρώτης Απώλειας Χαρτοφυλακίου (FLPG), η περίοδος διαθεσιμότητας και των δύο συμφωνιών που υπογράφηκαν με την Τράπεζα Κύπρου, δηλαδή FLPG-A (που απευθύνονται στις ΜΜΕ με έως και 36 μήνες επιχειρηματική δραστηριότητα) και FLPG-B (Που απευθύνονται σε ΜΜΕ με πάνω από 36 μήνες επιχειρηματική δραστηριότητα), τερματίστηκε νωρίς το Δεκέμβριο του

2012. Σημειώνεται ότι είχε συμφωνηθεί με την Τράπεζα Κύπρου ότι θα μπορούσε να συνεχίσει να εντάσσει δάνεια σε ΜΜΕ στο εγγυητικό χαρτοφυλάκιο μέχρι τα συμφωνημένα όρια του €1.1εκ. (συμβολή JHF €0.5 εκ.) για FLPG-A και €4.2 εκ. για FLPG-B (συμβολή JHF €2.1 εκ.). Στο τέλος του 2015, η τελική εκταμίευση σε ΜΜΕ ανήλθε σε €3.6 εκ. με τη συμβολή του Εμπιστεύματος JEREMIE Κύπρου να ανέρχεται σε €1.80εκ. Συνολικά ωφελήθηκαν με παροχή εγγύησης 70 ΜΜΕ (20 για FLPG-A, και 50 επί FLPG-B). Η αναλογία χρήσης ανήλθε στο 67,6%.

(ι) Πληροφορίες σχετικά με προηγούμενους μεταφερόμενους πόρους συμπεριλαμβανομένων:

1. Της αξίας των μεταφερόμενων πόρων (υπολειπόμενα κονδύλια και αξία επενδύσεων και συμμετοχών που καταγράφηκαν πριν από την υποβολή των εγγράφων κλεισίματος) που προέρχονται από πόρους του ΕΤΠΑ/ΕΚΤ

Η αξία των υπολειμματικών πόρων (υπολειμματικά κεφάλαια και αξία επενδύσεων και συμμετοχών τα οποία καταγράφονται πριν από την υποβολή των εγγράφων κλεισίματος) που αναλογούν στους ΕΤΠΑ / ΕΚΤ πόρων ανέρχονται σε €17.3 εκ.

2. Της ημερομηνίας εκκαθάρισης (όπως προβλέπεται στη συμφωνία χρηματοδότησης) και μεταφοράς πόρων

Σύμφωνα με τη Σύμβαση Εμπιστεύματος (τρίτη τροπολογία), η ημερομηνία τερματισμού είναι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στις 31.12.2018. Σύμφωνα με τη στρατηγική εξόδου, που προβλέπεται από το Εμπίστευμα, η ΕΤΕ και η Κυπριακή Δημοκρατία, θα πρέπει να συμφωνήσουν για τον τρόπο εξόδου του ΕΤΕ, και τον τρόπο διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δανείων JEREMIE από 01.01.2019 μέχρι την πλήρη απορροή του. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, η αναμενόμενη ημερομηνία πλήρους αποπληρωμής των δανείων που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο είναι το τελευταίο τρίμηνο του 2025.

3. Των πληροφοριών σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση των πόρων εκ μεταφοράς που προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία προσδιορίζοντας την αρμόδια αρχή που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των εκ μεταφοράς πόρων, τη μορφή επαναχρησιμοποίησης, το σκοπό, τη σχετική γεωγραφική περιοχή και την προβλεπόμενη διαδικασία

Οι εν λόγω πληροφορίες παρέχονται από τη Διαχειριστική Αρχή στο ευρύτερο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

(κ) Στο βαθμό που τα χρηματοδοτικά μέσα αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσχέρειες και/ή αποτύχουν στην επίτευξη των κυριότερων στόχων που περιέχονται στα αντίστοιχα επιχειρηματικά τους σχέδια, η τελική έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει σύντομη περίληψη των κυριότερων λόγων στους οποίους οφείλονται οι εν λόγω δυσχέρειες και τη φύση αυτών, το χρονοδιάγραμμα και την αποτελεσματικότητα κάθε διορθωτικής δράσης που έχει αναληφθεί από (ανάλογα με την περίπτωση) τη διαχειριστική Αρχή, το διαχειριστή του ταμείου χαρτοφυλακίου ή το διαχειριστή κεφαλαίου.

ΔΕΝ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πίνακας 1: Δείκτες Υλοποίησης					
Μέτρο Πληροφόρησης	Αντιστοίχιση με Ειδικό Στόχο	Δείκτης	Υλοποίηση	Τιμή στόχος	Ποσοστό επίτευξης στόχου
Συνεχής Ηλεκτρονική Ενημέρωση	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός σελίδων website στην ιστοσελίδα	400	300	133,3%
		Αριθμός άλλων ιστοσελίδων με link στην ιστοσελίδα της Δ.Α. ⁽¹⁾	52	13	400,0%
Εντυπο και οπτικοακουστικό υλικό	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός ενημερωτικών εντύπων / οδηγών / φυλλαδίων / άλλων εκδόσεων	64	45	142,2%
		Αριθμός ταινιών που θα παραχθούν	2	3	66,6%
Ειδικές Εκδηλώσεις – Ημερίδες	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός εκδηλώσεων	152	110	138,2%
		Αριθμός προσκεκλημένων ⁽²⁾	11.800	10.000	118,0%
Χρήση ΜΜΕ – Διαφήμιση	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός Διαφημιστικών Εκστρατειών	5	4	125,0%
		Αριθμός τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών μηνυμάτων	5.661	1.400	404,3%
		Αριθμός καταχωρημένων διαφημίσεων	392	300	130,7%
		Αριθμός Δελτίων Τύπου ⁽³⁾	90	100	90,0%
Εξωτερική Διαφήμιση	Ε.Σ.4, Ε.Σ.6 και Ε.Σ.7	Αριθμός σημείων	96	100	96,0%
		Αριθμός αφισών	2.700	3.400	79,4%
		Αριθμός λεωφορείων προς κάλυψη ⁽⁴⁾	0	10	0,0%
Πρωθητικά Αντικείμενα	Ε.Σ.4, Ε.Σ.5, Ε.Σ.6 και Ε.Σ.7	Αριθμός αντικειμένων	19	15	126,7%
		Ποσότητα παραχθέντων αντικειμένων	165.290	150.000	110,2%

Σημειώσεις:

(1) Συνολικά, 52 διαφορετικά domains έχουν τουλάχιστον έναν σύνδεσμο (backlink) που κατευθύνει προς την κεντρική ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής www.structuralfunds.org.cy ή σε υποσελίδες αυτής, σύμφωνα με την υπηρεσία ελέγχου backlinks "linkody.com" κατόπιν σχετικής διαδικτυακής ανάλυσης που διενεργήθηκε στις 3/3/2017.

(2) Δεν περιλαμβάνονται εκδηλώσεις ανοικτές προς το ευρύ κοινό.

(3) Η τιμή υλοποίησης είναι χαμηλότερη της πραγματικής λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας του σχετικού στοιχείου από Ενδιάμεσους Φορείς.

(4) Η σχετική παρέμβαση δεν υλοποιήθηκε.

Πίνακας 2: Δείκτες Αποτελέσματος					
Μέτρο Πληροφόρησης	Αντιστοίχιση με Ειδικό Στόχο	Δείκτης	Επίτευξη	Τιμή στόχος	Ποσοστό επίτευξης στόχου
Συνεχής Ηλεκτρονική Ενημέρωση	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός επισκέψεων στην ιστοσελίδα της Δ.Α. ανά ημέρα	400	120	333,3%
		Αριθμός Ερωτημάτων το χρόνο ⁽¹⁾	100	35	285,7%
Εντυπο και οπτικοακουστικό υλικό	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός εντύπων που διακινήθηκαν / διανεμήθηκαν	107.100	80.000	133,9%
		Αριθμός προβολών των ταινιών	12	30	40,0%
Ειδικές Εκδηλώσεις – Ημερίδες	Όλοι οι Ε.Σ.	Αριθμός συμμετεχόντων και σύγκριση μεταξύ προσκεκλημένων και συμμετεχόντων ⁽²⁾	58,0%	25%	232,0%
Χρήση ΜΜΕ – Διαφήμιση	Όλοι οι Ε.Σ.	Ποσοστό κάλυψης πληθυσμού για τηλεοπτική / ραδιοφωνική διαφήμιση ⁽³⁾	90,89%	50%	181,8%
		Ποσοστό αναγνωστών των εφημερίδων / περιοδικών που στοχοθετήθηκε ⁽⁴⁾	40,3%	40%	100,8%
		Αριθμός δημοσιευμάτων / συνεντεύξεων / άρθρων	51	20	255,0%
Εξωτερική Διαφήμιση	Ε.Σ.4, Ε.Σ.6 και Ε.Σ.7	Ποσοστό κάλυψης περιοχών – ομάδων στόχων μέσω δρομολογίου λεωφορείου ⁽⁵⁾	0	5%	-
Πρωθητικά Αντικείμενα	Ε.Σ.4, Ε.Σ.5, Ε.Σ.6 και Ε.Σ.7	Ποσότητα αντικειμένων που έχουν διανεμηθεί / διατεθεί	165.300	145.000	114,0%
		Ποσοστό διατεθέντων αντικειμένων στο συνολικό στοχευόμενο κοινό	25% ⁽²⁾	22%	113,6%

Σημειώσεις:

(1) Περιλαμβάνονται ερωτήματα που υποβάλλονται μέσω σελίδας facebook fanpage, και άλλα μέσα.

(2) Ως τιμή επίτευξης χρησιμοποιείται η ελάχιστη τιμή που εντοπίζεται μεταξύ των φορέων που παρείχαν πλήρη στοιχεία προσκλήσεων – προσελεύσεων σε εκδηλώσεις. Γενικά υψηλότερο βαθμό ανταπόκρισης παρουσιάζουν εκδηλώσεις που σχετίζονται με προκηρύξεις συγκεκριμένων σχεδίων χορηγιών και έργων, όπου σε πολλές περιπτώσεις ο δείκτης υπερβαίνει το 90%.

(3) Μέση τιμή Gross Rating Point (GRP) – Reach για τις τηλεοπτικές εκστρατείες με βάση τις εκθέσεις της αναδόχου εταιρείας για την υλοποίηση της.

(4) Έκθεση της αναδόχου εταιρείας για την υλοποίηση διαφημιστικής εκστρατείας με βάση τα στοιχεία κυκλοφορίας των εφημερίδων στις οποίες έγινε η καταχώρηση διαφημίσεων. Ο δείκτης είναι σημαντικά υψηλότερος προκειμένου για τον περιοδικό τύπο.

(5) Αντιστοιχεί σε ενέργεια που δεν υλοποιήθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ				
Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Αντιστοιχία με Ειδικό Στόχο	Επίτευξη	Στόχος
Αύξηση του βαθμού γνώσης (public knowledge) ανάμεσα στους δυνητικούς δικαιούχους για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής	% ενημέρωσης των ευκαιριών που παρέχονται στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής ⁽¹⁾	Ε.Σ.1	87,5%	70%
Αύξηση του βαθμού ενημέρωσης του κοινού για τα έργα/ δράσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των δύο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	% γνώσης (αυθόρμητη απάντηση) στο ευρύ κοινό για έργα/δράσεις/τομείς που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και στα δύο Ε.Π. που εντάσσονται στην Πολιτική Συνοχής ⁽²⁾	Ε.Σ.2	46,0%	45%
Αύξηση του βαθμού ευκολίας στην πρόσβαση σε πληροφορίες όσον αφορά τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής	% θετικής άποψης για τον βαθμό ευκολίας στην πρόσβαση σε πληροφορίες όσον αφορά τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής ⁽³⁾	Ε.Σ.3	87,6%	70%
Αύξηση του βαθμού γνώσης στο κοινό για τα δύο ΕΠ και την Πολιτική Συνοχής	% βασικής γνώσης για τα δύο Ε.Π. και την Πολιτική Συνοχής ⁽⁴⁾	Ε.Σ.4	67,4%	60%
Αύξηση του βαθμού αντίληψης για τα οφέλη που προκύπτουν από την Πολιτική Συνοχής	% θετικής άποψης για την Πολιτική Συνοχής και το κάθε Επιμέρους Ταμείο ⁽⁵⁾	Ε.Σ.5	53,9%	65%
Αύξηση της αντίληψης του κοινού για τα οφέλη που προκύπτουν από την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ	% θετικής άποψης για τα οφέλη από την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ ⁽⁶⁾	Ε.Σ.7	44,1%	65%

Σημειώσεις:

(1) Βάσει αντίστοιχης ερώτησης της Έρευνας Επιχειρήσεων, το ποσοστό αναφέρεται στο σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος (τιμή δείκτη **2011: 70,5%**).

(2) Βάσει Έρευνας Κοινού. Το ποσοστό αφορά τις θετικές απαντήσεις σε σχετική ερώτηση που γίνεται σε όσους γνωρίζουν για τη χρηματοδότηση έργων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία (τιμή **δείκτη 2011: 45,5%**).

(3) Βάσει Έρευνας Κοινού, όσοι θεώρησαν την πρόσβαση από σχετικά έως πολύ εύκολη, το ποσοστό αναφέρεται σε όσους αναζήτησαν σχετικές πληροφορίες (τιμή δείκτη **2011: 69,3%**).

(4) Βάσει Έρευνας Κοινού, το ποσοστό που γνωρίζει την ύπαρξη των Ταμείων της ΕΕ (αντίστοιχη τιμή έρευνας **2011: 59,5%**).

(5) Βάσει Έρευνας Κοινού. Το ποσοστό 53,9% αναφέρεται σε όσους θεωρούν ότι οι χρηματοδοτήσεις μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων έχουν ωφέλησεις «πολύ» ή «αρκετά» την Κύπρο κατά τα τελευταία 12 χρόνια (τιμή δείκτη **2011: 50,4%**).

(6) Βάσει Έρευνας Κοινού. Το ποσοστό περιλαμβάνει όσους θεωρούν ότι η ένταξη στην ΕΕ ωφέλησε την Κύπρο «πολύ» και «αρκετά». (τιμή δείκτη **2011: 53,1%**).